

Møte torsdag den 5. mai 2011 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 83):

1. Innstilling fra justiskomiteen om kampen mot organisert kriminalitet – en felles innsats (Innst. 300 S (2010–2011), jf. Meld. St. 7 (2010–2011))
2. Interpellasjon fra representanten Kari Henriksen til justisministeren:

«Hvert år opplever tusenvis av barn at en av foreldrene/omsorgspersonene soner straff, noe som berører barna. I dag har ingen instanser oversikt over hvor mange dette er, eller spesielt ansvar for å ivareta dem. Vi vet at mange av dem som soner straff i dag, har hatt en barndom der foreldre/omsorgspersoner har vært straffedømte. Levekårene til pårørende og barn av straffedømte er dårligere enn for andre grupper. Stortinget har vedtatt bestemmelser i flere lover som omtaler barns behov spesielt. Sykehusene og noen kommuner oppretter nå stillinger med ansvar for å ivareta barns spesielle behov. Stortinget har i budsjettet for 2011 pekt på barnas og pårørendes behov i kriminalomsorgen, men dette er ikke tilstrekkelig.

Vil statsråden vurdere å hjemle tiltak som ivaretar barnas behov og krav til samarbeid om dette, i lovverket, og hvilke andre tiltak mener statsråden kan iverksettes for å bedre mulighetene til å komme inn med tidlig hjelp?»
3. Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til justisministeren:

«FNs komité for barnets rettigheter har flere ganger uttrykt bekymring over norsk utvisningspraksis, senest i sin rapport fra 29. januar 2010. I denne rapporten skriver FN at de er betenkt over at prinsippet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, ikke gjelder alle områder som angår barn i Norge, som f.eks. i utlendingssaker. Barneombudet har også i lang tid vært bekymret for at innvandringsregulerende hensyn synes å bli vektlagt tungt i saker der den ene forelderen har brutt utlendingsloven. Oftest dreier brudde- ne på utlendingsloven seg om ulovlig opphold i riket. Stortinget har gitt signaler om at det skal legges stor vekt på barnets beste i saker om utvisning. Likevel ser vi stadig eksempler på at utlendingsmyndighetene lar innvandringsregulerende hensyn gå foran.

Mener statsråden at barnets beste blir ivaretatt på tilstrekkelig måte i utlendingssaker?»
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Laila Dāvøy, Rigmor Andersen Eide og Geir Jørgen Bekkevold om full fosterhjemsdekning innen 2013 (Innst. 312 S (2010–2011), jf. Dokument 8:39 S (2010–2011))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om auka låneramme i Husbanken (Innst. 313 S (2010–2011), jf. Prop. 94 S (2010–2011))
6. Referat

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen vil framsette et representantforslag.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:01:16]: På vegne av stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Per Sandberg, Åse Michaelsen, Anders Anundsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om endring i domstolloven.

Presidenten: Representanten Solveig Horne vil framsette et representantforslag.

Solveig Horne (FrP) [10:01:42]: På vegne av stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Ib Thomsen og undertegnede vil jeg fremme et forslag om ny fordelingsnøkkel for tippemidlene.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:03]

Innstilling fra justiskomiteen om kampen mot organisert kriminalitet – en felles innsats (Innst. 300 S (2010–2011), jf. Meld. St. 7 (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 30 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Det anses vedtatt.

Jan Bøhler (A) [10:03:16] (ordfører for saken): I dag har justiskomiteen et gledelig budskap å overbringe Stortinget. Vi har hatt et utmerket samarbeid om en innstilling om organisert kriminalitet, der Stortinget samler seg om det aller meste. Det gir større slagkraft til å øke styrken i kampen mot den organiserte kriminaliteten.

Det handler ikke om spontane handlinger som kan være utført i rus, sjalusi osv., men det handler om planlagt, kynisk kriminalitet som utføres av nettverk som ofte har penger og makt som mål. Vi kjenner jo noen av disse miljøene i Norge, som har vært fulgt i lang tid. Jeg kan nevne MC-gjengene – eller det som kalles énprosentgjengene blant MC-kriminelle – A- og B-gjengen og Young Guns i Oslo og ulike andre, bestemte grupperinger. Men vi har i de se-

nerne årene også sett at det er nye miljøer, særlig innenfor økonomisk kriminalitet – nye grupper som kommer over grensene, altså mobile vinningskriminelle, andre internasjonale kriminelle miljøer. Det kan være personer som har ulovlig opphold som krysser grensene, som vi har vanskeligere for å få oversikt over når det gjelder hvordan den organiserte kriminaliteten drives.

Det vi imidlertid kan si, er at det er noen nye utviklingstrekk i den organiserte kriminaliteten.

For det første leter de mer planmessig etter hvor det er mest å tjene, med lavest risiko, og hvor det er enklest å hoppe over gjerdet. Jeg tror at vi derfor også i framtiden vil se færre av typen NOKAS-ran – av typen omfattende, krevende og risikable aksjoner – og stadig nye, andre kriminalitetsformer. De retter seg særlig – som vi har sett i komiteens arbeid – inn mot nye, ulike former for økonomisk kriminalitet, ulike former for data/cyberkriminalitet, men vi ser også en fornying og profesjonalisering av kjente former for kriminalitet, som menneskehandel, narkotikahandel, utpressing osv.

Det som også er et særtrekk, er at den organiserte kriminaliteten blir mer og mer internasjonal – går over landegrensene – ikke på samme måte bare har et lokalt fotfeste.

Et siste trekk som jeg også vil understreke, er at det i kriminaliteten fremdeles, om den drives innenfor nye verdener, innenfor cyberkrim og innenfor økonomisk kriminalitet, ligger sterke trusselbilder, ekstrem bruk av vold og represalier, i bunnen for å oppnå en hensikt.

Fordi dette trusselbildet er så sterkt, er det viktig å se på hvordan vi best kan angripe, best kan nøste opp, den organiserte kriminaliteten. Da har komiteen lagt veldig stor vekt på det som er selve målet for kriminaliteten, nemlig økonomisk utbytte – den økonomiske delen av kriminaliteten – fordi man der lettest kan finne konkrete ting å ta tak i, uten å være avhengig av vitner, osv.

Den organiserte økonomiske kriminaliteten har det til felles at pengene, stort sett i hvert fall, må hvitvaskes for å tas i bruk. Komiteen har satt fokus på mange av de nye kanalene for hvitvasking. Det handler om alt fra verdipapirmarkedet, eiendomsinvesteringer og restaurantbransjen til klientkontoer, der vi ser at Skattekrim har påvist at det bare fra syv store advokatselskaper har gått 7,5 mrd. kr til og fra skatteparadiser på et år eller to. Vi ser at skattekriminaliteten utvikler seg. Vi ser også at når man får tak i en liten flik, kan en ofte nøste opp store saker hvis man tar disse økonomisk kriminalitet-sakene alvorlig. For eksempel er drosjesaken innen taxinæringen en stor sak i så måte.

Og vi ser at det finnes nye aktører. I meldingen omtales noe som heter «Aker Brygge»-miljøet, som er spesialister og kompetansepersoner når det gjelder å gjennomføre den typen hvitvaskingsoperasjoner, bedragerier, organisere lån i svarte markeder, og som også opererer som investorer i aksjemarkeder og eiendomsmarkeder osv. i denne gråsonen.

Vi har også sett at det utvikles miljøer av utro tjenere på innsiden av finansinstitusjonene, som kan være hjelpere når det gjelder gjennomføringen. Blant annet i Nor-

dea-saken har vi sett et sterkt eksempel på bruk av utro tjenere.

Vi ser at Økokrim og andre møter veldig sterke ressurser når de prøver å føre disse sakene for retten, og vi ser at vi trenger nye metoder for å utvikle bevisførselen. Den metoden som Økokrim med stort hell nå har brukt, er noe som heter ASK-systemet, et system for å organisere det man får av tips om mistenkelige transaksjoner fra banker, børsen og finansselskaper. Det er en lovfestet plikt til å melde om mistenkelige transaksjoner, men vi ser at noen av finansinstitusjonene, som meglere eller advokatselskaper, i veldig liten grad gir tips til Økokrim om denne typen transaksjoner slik at man kan forfølge sporene.

Vi ser at innenfor denne typen økonomisk kriminalitet vil lagring av trafikkdata ha stor betydning, for når man skal etterforske f.eks. innsidehandel, har man bare faktiske spor knyttet til kommunikasjon som man kan belegge tips om innsidehandel med.

Komiteen ønsker også å gå inn på lovendringer når det gjelder regelverket for inndragning. Vi ønsker at reglene for inndragning skal begynne å løpe etter at straffen er utmålt, slik at man ikke under lange straffer bare kan sitte og regne med å hente ut de pengene man har gjemt unna. Tidsgrensene for inndragning i dag er fem år, og i spesielle tilfeller ti år.

Vi ønsker å endre reglene for klientkontoinnsyn – mulighetene for innsyn for skattemyndighetene i advokatselskapenes klientkontoer – for at det ikke skal være ensidige svarte hull å gjemme unna penger i, og vi ønsker å endre på taushetsplikten for å få til et bedre samarbeid mellom alle kontrollatene for å forfølge disse økonomiske sporene.

Datakriminalitet går også komiteen løs på med nye forslag, som også er spilt inn i meldingen, om hvordan vi kan angripe den nye datakriminaliteten, som tar veldig mange former – og nye former nesten månedlig eller årlig – med tanke på hvordan man stjeler identitet, hvordan man skaffer seg bankkontoopplysninger, hvordan man gjennomfører bedragerier, skimming osv. Bare når det gjelder skimmingforbrytelser, har man kalkulert at man tjener minst 300 mill. kr i Norge per år. Man bruker også datakriminaliteten til å utvikle nye former for gammel kriminalitet innenfor narkotikaomsetning, menneskehandel, det å bygge opp hallikhjemmesider, terrorrekruttering, det å spre barneporno, og alt som Stortinget kjenner til. Det er også stor fare for – som vi har sett eksempler på – at cyberkriminalitet brukes for å angripe infrastruktur og finansinstitusjoner på en svært alvorlig måte.

Komiteen peker på behovet for bedre koordinering og mer styrke i dette arbeidet og har skrevet seg sammen i en merknad om å bygge opp et nasjonalt cybersenter og å bygge opp en rådgivningsgruppe inn mot Justisdepartementet og Politidirektoratet innen cyberkrim. Fremskrittspartiet fremmer også forslag om dette. Jeg kunne gjerne komme med et fromt ønske om at Fremskrittspartiet gjør om de forslagene til oversendelsesforslag, fordi vi har skrevet oss sammen om det i innstillingen.

Vi har også et sterkt fokus på hvordan vi skal kunne få idømt den alvorlige organiserte kriminaliteten strengere

re straffer, og vil derfor endre § 60 a, den såkalte organisert kriminalitet-paragrafen, slik at den kan omfatte mer av det som reelt sett er organisert kriminalitet, men som har mer fleksible organisasjonsformer i dag enn den hierarkiske strukturen som kreves for å praktisere denne lovbestemmelsen.

Vi vil også beskytte informanter bedre, slik at de kan være sikre på hva som vil inngå i sakens dokumenter, hva motparten skal ha innsyn i, hva de kan gi av tips til politiet uten at de risikerer livet eller sterke represalier, at det kan gis informasjon som ikke brukes til bevisføring, og som kan avgrenses med hensyn til hva motparten får innsyn i.

Det er mange andre store spørsmål, som vi får komme tilbake til utover i debatten. Det gjelder hvordan man samordner politiets ressurser gjennom et forsterket samordningsorgan, gjennom oppbyggingen av former for innsatsstyrker. Det er litt ulike syn innen komiteen på hvordan det skal bygges opp, og hvordan vi endrer målekriteriene i politiet for å jobbe bedre mot organisert kriminalitet, osv. Men alt i alt, vi har en positiv og sterk felles innstilling.

Presidenten: Det blir anledning til replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:14:01]: Den nye organiserte kriminaliteten krever en del ny kompetanse innen politiet. Da er det viktig at en begynner å tenke nytt i rekrutteringsarbeidet, og at en ser på det å rekruttere innen fagmiljøer som politiet har behov for, f.eks. økonomer, revisorer, ingeniører osv. Da har en muligheten til å gi etaten en spisskompetanse. Politiet kan da utdanne folk og gi dem et utdanningsløp som er tilpasset den jobben de skal gjøre, slik at de etter relativt kort tid kommer ut i tjeneste.

Er Arbeiderpartiet innstilt på å være med på å se på rekrutteringsarbeid innen politiet på en slik måte?

Jan Böhler (A) [10:14:46]: Ja, i høyeste grad. Vi har i 2009 ansatt ekstraordinært 440 nye sivile. Vi har lagt opp til kurs på Politihøgskolen for å gi dem kompetanse i hvordan man skal fungere innenfor politiet, og slik at de også skal kunne tildeles begrenset politimyndighet. Vi har laget en plan for politiet mot 2020 hvor det skal være 1 000 nye med sivil kompetanse i politiet, så jeg er enig i at det skal være en omfattende satsing. Det kan godt hende at denne satsingen – den planen som er lagt mot 2020 i forhold til de jafsene vi allerede har tatt når det gjelder målsettingen – kan trappes opp, og at vi kan gjøre mer når vi ser det store behovet, særlig på det området jeg var mye inne på nå, datakriminalitet og økonomisk kriminalitet, hvor vi nettopp trenger den typen kompetanse som spøreren nevner.

Anders B. Werp (H) [10:15:57]: Saksordføreren ga en god gjennomgang av saken, i den grad 10 minutter er tilstrekkelig i det hele tatt for å presentere en så omfattende sak. Jeg har forståelse for at tiden kan bli knapp.

Et av hovedgrepene i de strategiene som legges i stortingsmeldingen, går nettopp på å samordne innsatsen fra offentlig side, og man legger også inn næringslivets rolle

i å bekjempe organisert kriminalitet. Situasjonen er den at vi har veldig mye kompetanse og kunnskap i offentlig sektor – i justissektoren – men vi må samordne det bedre for å løse oppgavene og vinne kampen mot organisert kriminalitet. Da blir også forankringen av de strategiene vi fra Stortingets side vedtar med denne stortingsmeldingen, viktig. Da er mitt spørsmål til saksordføreren: Hvilke tanker har han om hvordan man kan få til den samordningen og den forankringen som er nødvendig for å omsette strategien til praksis?

Jan Böhler (A) [10:17:06]: Dette er et veldig viktig spørsmål. Næringslivets Sikkerhetsråd er en aktiv organisasjon, som tar mange initiativ og har kommet med veldig viktige bidrag, også bl.a. på vår høring i komiteen. Ett av tiltakene som trekkes opp i stortingsmeldingen, er at vi ønsker å lage en ny form for samarbeidsforum – et operativt samarbeidsforum mellom næringslivet og Politidirektoratet, Kripos og justismyndighetene. Det trengs absolutt, for jeg hadde senest i forrige uke et møte med Næringslivets Sikkerhetsråd, som beskriver at det forumet er ok, og det er fint også når politiet møter med sine representanter der, men det trengs et mer operativt, løpende arbeid, hvor man kan ta tak i ting som dukker opp, på en mer direkte måte enn man får gjort nå. Så jeg synes spørsmålet er veldig godt, og jeg synes vi bør komme tilbake til det i arbeidet med organisert kriminalitet på alle måter, for vi ser f.eks. meldinger om mistenkelige transaksjoner. Vi er avhengige av at man aktivt engasjerer seg for å få det til i de institusjonene som i dag ikke bidrar godt nok.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:18:31]: Det er en viktig sak vi har til behandling i dag – Meld. St. 7 for 2010–2011 Kampen mot organisert kriminalitet – og det er noe som angår hele Norge, og alle innbyggerne i Norge. Jeg vil benytte anledningen til å berømme saksordføreren for den grundige jobben som vedkommende har gjort, og samtidig for at han også har vært åpen for innspill fra opposisjonen, og vært villig til å ta med mange av opposisjonens merknader i fellesmerknader, slik at det er en samlet komité som står bak det aller meste i den saken som nå legges fram. Det gjør at saken får en mye større tyngde, og en mye større troverdighet i befolkningen også. Så all ros til saksordføreren for den jobben som er gjort.

Organisert kriminalitet er internasjonal. Den kjenner ingen landegrenser. Den kjenner ingen fylkesgrenser, ingen kommunale grenser og i hvert fall ingen grenser over politidistriktene. De kriminelle er organisert på en god måte. De gjør dette for økonomisk vinning, og de gjør det fordi de ønsker å få makt gjennom økonomi. Disse gruppene, som kommer til Norge fra bl.a. Øst-Europa, er mobile kriminelle. De opererer over fylkesgrenser og over politidistriktsgrenser, og de er raske. De utfører brekkene sine, forsvinner over til neste distrikt og fortsetter løpebanen der. Det er vanskelig å spore dem, og politiet gjør faktisk en god jobb i dag med å klare å få tatt disse. Men det kreves mer samordning for å kunne klare det.

Samordning mellom politidistriktene er et stikkord, og for at vi skal få til det, mener Fremskrittspartiet at vi må omorganisere politidistriktene – altså organisere distriktene på en helt annen måte. Vi har i dag 27 politidistrikter i Norge, som til dels ikke klarer å samarbeide på en god måte. Vi har satt i gang noen prosjekter, bl.a. Grenseløs, som viser at samarbeid mellom distriktene fungerer på en utmerket måte. Dette ønsker Fremskrittspartiet å gjøre noe med. Vi ønsker å slå sammen flere politidistrikter, vi trenger ikke flere enn mellom fem og ti politidistrikter i Norge. Hvis disse mellom fem og ti distriktene kan samarbeide på en god måte, mener vi at mye blir gjort for å oppklare mye av den organiserte kriminaliteten.

Det som også er viktig, er samarbeidet mellom politi og tolletat. Det er tolletaten som ofte er førsteinstanden, og som oppdager en del av de kriminelle elementene som kommer inn. De er førsteinstanden til å ta dem som driver med bl.a. smugling, og det er viktig at tollmyndighet og politi har et godt samarbeid.

Det viser seg at i en del tilfeller savner tollmyndighetene effektive virkemidler for å kunne gjøre jobben sin på en god nok måte. Fremskrittspartiet ønsker at tollmyndighetene til dels skal få en begrenset politimyndighet, bl.a. ha muligheten til å rykke ut med blålys for å forfølge personer som ikke ønsker å stoppe for kontroll når tollmyndighetene vil det. Det har vist seg i en del tilfeller at tollmyndighetene har kjørt etter personer som ikke har vært villige til å stoppe, og prøvd å få stoppet dem ved å vifte med et lys eller lampe, hvorpå disse personene selvfølgelig har kjørt videre. De har ingen plikt til å stoppe for noen som kommer og vifter med en lommelykt.

Noen tilfeller viser også at disse som har prøvd å stikke av, som altså har kjørt videre, ikke har vært kriminelle i det hele tatt, men har vært i den tro at den tollpersonen som sto og viftet med lommelykten, var en som skulle drive med landeveisrøveri. Det er klart at når tollmyndighetene blir oppfattet som landeveisrøvere, da har vi et problem. Og det problemet og den utfordringen bør vi ta på alvor og gi tollmyndighetene mulighet til å rykke ut med begrenset politimyndighet. Vi må la dem få lov til å bruke blålys, slik at de kan få stoppet disse personene på en trygg og god måte – ikke minst på en trygg måte for de andre trafikantene som er ute på veien samtidig.

Som jeg sa, en del av de kriminelle som kommer til Norge for å begå kriminalitet, kommer fra Øst-Europa, fra land med en del vesentlig lavere levestandard enn vi har her. De kommer til Norge for å utøve kriminalitet fordi det er lettvisst å gjøre det. Det de gjør, er å vurdere risikoen for å bli tatt og også hvilke straffer de kan få hvis de skulle bli tatt, og hvilke forhold de skal sone under. Risikoen for å bli tatt er ikke altfor stor, straffene er ikke veldig høye, men soningsforholdene derimot er veldig bra. Det er et klart incitament til at disse personene fra Øst-Europa kommer til Norge for å utøve sin kriminalitet, når risikoen for å bli tatt, er lav, utbyttet som de kan få av kriminaliteten, er stort, straffen er lav, og soningsforholdene er bedre enn i en vanlig bolig i de landene de kommer fra, samtidig som de, mens de sitter i fengsel, mottar økonomiske ytelser som er omtrent som en gjennomsnittslønn i det landet

de kommer fra. Da er jo ikke risikoen spesielt stor ved å komme til Norge og utøve kriminalitet. Det er politimestere i Latvia som uttrykker at så lenge vi har de soningsforholdene vi har i Norge, vil de østeuropeiske kriminelle aldri slutte å komme til Norge for utøve kriminalitet. De oppfordres heller til det.

Det er også viktig når vi skal gjøre noe med den organiserte kriminaliteten, at vi har en rettet innsats mot den. Fremskrittspartiet har foreslått at det skal opprettes en egen enhet som skal ha det helhetlige etterforsknings- og koordineringsansvaret når det gjelder organisert kriminalitet. Det kan være en idé å organisere denne på nesten samme måte som Politiets sikkerhetstjeneste er organisert på, uten sammenlikning for øvrig, der vi har en enhet sentralt som har hovedansvaret, og at vi har enheter ute i de fem til ti distriktene som Fremskrittspartiet ønsker vi skal ha. Disse skal sitte med spesialkompetanse på sine fagfelt. De skal ha en kompetanse og en slagkraft som gjør at de har mulighet til å etterforske denne kriminaliteten, at de har mulighet til å inngå samarbeid med nabolandene, at de har mulighet til å gjøre noe der og da, og at de ikke minst har økonomi til å gjøre det. Denne enheten må da finansieres på en slik måte at det ikke belaster de ordinære budsjettene til det politidistriktet de er fra, slik at de altså har muligheten, som sagt, til å gjøre dette uavhengig av økonomien til det politidistriktet de er fra. Vi ser i dag at saker som har med organisert kriminalitet å gjøre, ofte blir kasteballer mellom politidistrikter. Ingen politidistrikter vil ta på seg ansvaret for etterforskningen, fordi det er så ressurskrevende at de ikke vil ha mulighet til å etterforske annen kriminalitet senere. Så det er viktig, tror jeg, å se på den organiserte kriminaliteten som en spesiell del av kriminaliteten, og at etterforskning og oppklaring av en slik kriminalitet er økonomisk uavhengig av den økonomien som politidistriktene ellers har.

Det har også vært snakk om rekruttering til politiet. Det er viktig at politiet får de personene de trenger for å kunne løse de sakene de etterforsker. Men det hjelper jo ikke om de bare får nøkkelpersonellet, det må også være nok personell for å kunne etterforske saker. Vi har som mål at man i politiet skal ha et antall på to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere, men det var bekymringsfullt da vi hørte justisministeren for en tid tilbake uttale at om vi skal få ansatt flere politifolk, må noen pensjoneres eller slutte på annen måte. Da har jeg problem med å få regnestykket mitt til å gå opp, for hvis noen må slutte eller pensjoneres for at vi skal få ansatt flere politistudenter, vil vi aldri, etter min mening, klare å oppnå to per 1 000. Så jeg tror at det er mange virkemidler som kan settes inn mot den organiserte kriminaliteten. Men det som er aller viktigst, er at vi som politikere kan enes om store deler av dette.

Representanten Bøhler spurte om det var mulig å gjøre de to forslagene som går på cyberkriminalitet, om til oversendelsesforslag. Det går selvfølgelig Fremskrittspartiet med på.

Til slutt tar jeg opp de forslag som Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Thor Lillehovde (A) [10:28:57]: Representanten Ørsal Johansen brukte noe tid på tollmyndighetene i sitt innlegg. I innstillingen uttaler Fremskrittspartiet at ressursene til tolletaten skal økes. Vi hører her nye toner, og det er et klart brudd på den linjen som Fremskrittspartiet har ført i alle budsjettår fra 2006 og fram til i dag. Fram til i dag har Fremskrittspartiet i sine alternative budsjetter foreslått store og dramatiske kutt i Toll- og avgiftsetaten – betydelige kutt som ville ha fått store konsekvenser for bekjemping av bl.a. organisert kriminalitet.

Innebærer merknaden i dagens innstilling at Fremskrittspartiet vil endre sin politikk på dette innsatsområdet, og i tråd med merknaden foreslå å øke bevilgningen til tolletaten i 2012? Eller er dette bare nok en gang tomme ord fra Fremskrittspartiets side?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:30:05]: Dette er ikke tomme ord fra Fremskrittspartiets side. Vi ønsker – og har alltid ønsket – at jobben tolletaten gjør for å oppklare kriminalitet, skal satses på og skal økes. Når Fremskrittspartiet i sine budsjetter foreslår kutt, som representanten helt riktig sier, i Toll- og avgiftsetaten, mener faktisk Fremskrittspartiet at Toll- og avgiftsetaten også er en av de etatene som det går an å effektivisere til å gjøre en bedre jobb. Gjennom det går det også an å kutte en del i de bevilgningene som Toll- og avgiftsetaten får. For, som sagt, effektivisering i offentlig sektor er et hovedmål, og jeg tror det er store muligheter for å klare en effektivisering i Toll- og avgiftsetaten, som i andre offentlige sektorer.

Akhtar Chaudhry (SV) [10:31:03]: Det er interessant å høre fra representanten Ørsal Johansen at tolletaten kan effektiviseres ved at den gis mindre penger for å gjøre en bedre jobb, men at man ikke kan gjøre det med politiet. Det konstaterer vi simpelthen.

Så har jeg et spørsmål til representanten Ørsal Johansen. Det er slik at representanten Ørsal Johansen og Fremskrittspartiet prisverdig har vært veldig opptatt av – det er vi alle sammen – kampen mot mobile kriminelle som kommer fra de baltiske landene og feier over landet, gjør livet surt for veldig mange mennesker, og sprer utrygghet og engstelse. Politiforbundet luftet forleden tanken om at Schengensamarbeidet må tas opp til en alvorlig vurdering. Det betyr at de i realiteten sier at grensekontrollen bør gjeninnføres. Deler Fremskrittspartiet denne ideen?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:32:08]: Aller først: Når representanten Chaudhry sier at Fremskrittspartiet ikke vil – og ikke kan – effektivisere politiet, er det med respekt å melde tull. Politiet kan også effektiviseres på en god måte. Men slik det er med den organiseringen som politiet har i dag, trenger de penger og ressurser for å kunne utføre den jobben de skal gjøre. Inntil Fremskrittspartiet får gjennomslag for sin måte å organisere politiet på, er vi tilhengere av å tilføre po-

litiet de midlene de trenger for å kunne gjøre en god jobb.

Når det gjelder Schengensamarbeidet, har Fremskrittspartiet vært rimelig klare på at den grensekontrollen vi har i dag, ikke er en tilfredsstillende måte å kontrollere grensen på. Fremskrittspartiet er opptatt av at vi skal kunne styrke kontrollen på grensen. Vi har også sagt at Schengens indre grenser må kunne kontrolleres på en mer effektiv måte enn det man gjør i dag.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:33:15]: Eg er einig med representanten i at når vi står samla om ei innstilling, så styrkjer det innstillinga.

Lagring av trafikkdata er eit viktig verkemiddel for politiet for å kjempe mot alvorleg kriminalitet. Me har mange eksempel på at datalagring har ført til oppklaring, pågriping og domfelling. Me registrerer òg at innbrotstala stuper, særleg i Oslo. Politiets kontroll av telefonbruka til kriminelle får mykje av æra for dette. Framstegspartiet, som er imot datalagringsdirektivet, stiller seg dermed utanfor alle dei vurderingane som både politiet og påtalemyndigheitene har gjort. Ser ikkje Framstegspartiet at dette er ein veldig viktig reiskap for effektivt å kjempe mot alvorleg kriminalitet, eller har ikkje Framstegspartiet tiltru til desse faglege vurderingane?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:34:13]: Hvorvidt lagring av trafikkdata har vært den mest effektive måten å oppklare kriminalitet på, kan vel diskuteres. Evalueringen fra EU gir ikke noe veldig klart bilde av at datalagring og telefonlagring har vært så effektivt som man hadde håpet på. Jeg tror vi skal ta det med en liten klype salt.

Når det gjelder telekontroll, som representanten nevner, er Fremskrittspartiet opptatt av at politiet skal få de muligheter de kan til bl.a. å drive telefonavlytting og overvåking av datanettet knyttet til mistenkte personer, på en mye bedre måte enn det de gjør i dag. En slik kontroll er mye mer effektiv enn lagring av data fra samtlige innbyggere i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anders B. Werp (H) [10:35:26]: Kriminalitetsutfordringene øker. Rapporter, analyser og forskning peker alle i samme retning, nemlig at kriminaliteten blir bedre organisert, mer avansert og i økende grad grenseoverskridende – med andre ord: Den organiserte kriminaliteten øker. Derfor har Høyre i lang tid og gjennom flere forslag etterlyst en helhetlig, overordnet og koordinert strategi fra regjeringen for å møte disse utfordringene. Derfor ønsker Høyre denne stortingsmeldingen velkommen. Vi hadde gjerne sett at den hadde kommet tidligere, men når vi nå endelig har meldingen på bordet, vil vi fra Høyre rose dem som har arbeidet med den og på den måten bidratt til at vi nå har fått et viktig verktøy på plass i kampen mot organisert kriminalitet.

En overordnet strategi er fundamentet for at hardt, målrettet arbeid over tid skal gi de resultater vi ønsker. Etter Høyres mening bidrar stortingsmeldingen nettopp til dette.

Kampen mot organisert kriminalitet må skje på mange fronter. Den er krevende, og det vil ta tid før resultatene av samfunnets innsats blir synlige. I behandlingen av stortingsmeldingen har derfor Høyre lagt stor vekt på at vi skal bidra til at den politiske tilslutningen til de strategier som foreslås, blir størst mulig. Vi tror det er et viktig signal i seg selv når Stortinget samler seg om å møte den organiserte kriminaliteten på denne måten. Og vi tror det vil bidra til å gi kampen større tyngde, og dermed også bidra til at vi får de resultater vi alle ønsker. På lik linje med foregående taler vil jeg også rose saksordføreren for den arbeidsform han har lagt opp til i denne saken. Det er en inviterende og åpen arbeidsform som i seg selv har bidratt til et godt resultat.

Den organiserte kriminaliteten er et samfunnsproblem særlig av to grunner. For det første er kriminaliteten i seg selv naturligvis et hovedproblem. Og for det andre ser vi at det i deler av disse kriminelle miljøene etableres skyggesamfunn på siden av demokratiet, som lever etter egne regler som de setter over det demokratiske samfunns spilleregler.

Vi hører fra politiet at den organiserte kriminaliteten vokser seg inn i det legitime forretningslivet i Norge. Vi ser en økende svart økonomi knyttet til den organiserte kriminaliteten.

Disse forholdene er også bakteppet for at Riksrevisjonen i fjor rettet hard kritikk mot politiets innsats mot organisert kriminalitet. Stortingsmeldingen møter dette på en offensiv måte, og Høyres tilnærming bygger på tre grunnleggende pilarer i kampen mot organisert kriminalitet. For det første må vi ha en bred samfunnsmessig innsats mot den organiserte kriminaliteten – politiet kan ikke løse dette helt alene. For det andre må vi ha en strategi som i sterkere og tydeligere grad preges av at vi følger pengestrømmene og angriper drivkreftene bak den organiserte kriminaliteten. Den tredje og siste faktoren for Høyre er at et bredt arbeid må etableres for å forebygge organisert kriminalitet.

Jeg vil ta for meg noen av de særskilte tiltakene som omhandles av stortingsmeldingen.

Det legges stor vekt på at offentlige myndigheter må samarbeide mye bedre enn de gjør i dag. Politi og påtalemyndighet har en nøkkelfunksjon, men også skattemyndigheter, kommuner og Nav kan nevnes blant flere som også skal ha et ansvar, i tillegg til at også næringslivet selv nå blir involvert i kampen mot organisert kriminalitet. Hver av disse har et ansvar for å bidra. En forsterkning av samarbeidsorganet er viktig i denne sammenheng.

Samtidig vil Høyre sterkt understreke at Justisdepartementet og politisk ledelse der har det overordnede ansvaret for at denne koordineringen fungerer, og at det forankres tydelig i berørte etater.

Det å angripe pengestrømmene fra kriminell virksomhet er det samme som å angripe selve livsnerven i organisert kriminalitet. En forsterket innsats på dette området blir derfor en av forutsetningene for at vi skal lykkes. Muligheter til kartlegging av illegale pengestrømmer, etablering av metoder og verktøy for å hindre hvitvasking og økte fullmakter til inndragning av utbytte fra kriminell virksomhet kan nevnes.

Høyre vil understreke at økonomisk kriminalitet må bekjempes av flere myndighetsorganer i fellesskap. En tydelig ansvarsfordeling mellom disse vil medføre mer målrettet og effektivt arbeid. Høyre forutsetter at koordineringen og ansvarsfordelingen mellom særlig Økokrim, politidistriktenes økoteam og skattemyndighetene tydeliggjøres. Jeg vil også nevne at Nav har en rolle i dette bildet.

Tidligere denne uken hørte vi på NRK Brennpunkt at 37 mill. kr i trygd er utbetalt til Hells Angels-medlemmer de siste årene. Ikke ulovlig i seg selv naturligvis, men det kan være grunn til å se nærmere på dette når Kripos samtidig omtaler énprosent-MC-miljøet som et av de best organisert kriminelle nettverkene i landet.

Nettopp énprosent-MC-miljøene øker i hele landet. Det er miljøer som aktivt bruker vold og frykt, både for å skape disiplin internt i miljøet og for å skape arbeidsro eksternt. Det er grunn til å rose KS, tidligere Kommunenes Sentralforbund, for deres holdning til nettopp énprosentmiljøet. Det innebærer en bevisstgjøring hos kommunene, og det vil være et eksempel på at vi kan få synliggjort kommunenes viktige rolle i kampen mot organisert kriminalitet ved at kommunene bidrar til å forebygge naivitet og hva en del av disse kriminelle miljøene representerer, ved at kommunene bruker sin rolle som bygningsmyndighet, som bevilningsmyndighet og alle de andre ulike rollene kommunene har, nettopp i kampen for et tryggere samfunn.

Datakriminalitet og cybersikkerhet er også nevnt i stortingsmeldingen. Det skjer knapt en internasjonal konflikt i disse dager som ikke etterfølges av en eller annen form for dataangrep. Det har naturligvis en internasjonal dimensjon, men det har også en nasjonal dimensjon, fordi det synliggjør nettopp hvor sårbare vi er med usikre datasystemer. Dette peker komiteen samlet på må forsterkes og bli bedre, og det er Høyre svært tilfreds med.

Høyre vil også peke på at vi i et samarbeid med Arbeiderpartiet fikk på plass en balansert avtale som sikrer implementering av datalagringsdirektivet i landet på en balansert måte mellom kriminalitetsbekjempelse og personvern.

Informasjon og informantsikkerhet er også viet plass i komiteens arbeid. Høyre og komiteen har merket seg riksadvokatens tydelige advarsel om at her stiller vi for svakt på det juridiske området, som ikke godt nok ivaretar informanternes sikkerhet. Det er et angrep på selve rettsstaten og på demokratiske prinsipper når vitner og informanter ikke føler at deres trygghet er ivarettatt, og at de dermed ikke kan, ønsker og våger å bidra til å avdekke alvorlig kriminalitet. Høyre vil understreke det som står i merknadene i saken om at vi imøteser, raskt, et forslag til en lovendring som styrker nettopp det forholdet.

Høyre vil også peke på behovet for at Kripos får økte ressurser for å øke sin innsats mot organisert kriminalitet. Vi peker på at Kripos må få økt operativ kapasitet, og vi nevner spesielt opprettelsen av en egen spaningsenhet ved Kripos, slik at de på den måten får et ekstra verktøy, som de i dag må låne av andre, dvs. Oslo politidistrikt, når de skal utføre den viktige oppgave det er å bekjempe organisert kriminalitet. Høyre vil komme tilbake til det poenget senere.

Internasjonalt samarbeid er helt avgjørende for justismyndighetene i det å bekjempe organisert kriminalitet. Samtlige innlegg har vært inne på at dette er et internasjonalt fenomen. Vi kan gjøre mye viktig arbeid nasjonalt, men det er viktig at justisministeren, Justisdepartementet og politimyndighetene legger til rette for et best mulig internasjonalt samarbeid, en best mulig koordinering og en best mulig informasjonsflyt på tvers av landegrensene i bekjempelsen av denne kriminaliteten.

Jeg vil også benytte anledningen til å si, og det framgår av stortingsmeldingen, at Norge er først av de nordiske landene til å legge fram en strategi for bekjempelse av organisert kriminalitet. Høyre vil benytte anledningen til å gratulere departementet med det. Det viser at vi er i forkant, og vi fra Høyre ønsker å bidra til at det blir gode resultater.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:45:51]: Eg oppfatar det slik at Høgre er einig med oss i at ein nasjonal operativ innsatsstyrke ikkje er det rette verkemiddel for å nedkjempe organisert kriminalitet – dette i motsetnad til kva representanten Oktay Dahl sa til Dagbladet 11. mai i fjor. Der står det:

«Han ønsker å etablere en egen operativ innsatsstyrke underlagt Kripos som skal bekjempe de organiserte forbrytelsene i Norge.»

Arbeidarpartiet meiner at det er viktig at kompetansen finst i distrikta, fordi den organiserte kriminaliteten finn stad der. Kan eg no oppfatte det slik at ein nasjonal innsatsstyrke berre var høgtenking frå representanten Oktay Dahl og ikkje Høgres politikk, i og med at Høgre no ikkje støttar Framstegspartiets merknader på dette området? Eg er litt usikker – på bakgrunn av innlegget til representanten – på kva Høgre eigentleg meiner.

Anders B. Werp (H) [10:46:52]: Takk for spørsmålet. Det gir meg muligheten til å utdype nettopp dette viktige spørsmålet.

Dette er på ingen måte høyttenkning fra Høyres side. På den ene siden er våre merknader i denne saken en understrekning av at Høyre ønsker å bidra til en bredest mulig politisk samling om viktig politikk. På den andre siden, som jeg også understreket i mitt innlegg, ønsker Høyre å forsterke innsatsen og den operative kapasiteten til Kripos, i første omgang med en spaningsenhet. Men dette er et ledd i en helhetlig tilnærming, og i våre merknader i denne saken understreker og slutter vi oss til det vi er enige om, nettopp for å synliggjøre at Høyre skal bidra til å bekjempe organisert kriminalitet.

Jenny Klinge (Sp) [10:47:58]: Eg tykkjer representanten Werp hadde eit godt innlegg. Eg skal ha ei meir spørjande enn kritisk tilnærming i replikken.

For det første til strukturen i lensmanns- og politidistrikta. Eg har lyst til å høyre litt om kva Høgre tenkjer om dette. Er det ei massiv omstrukturering som er planen dykkar, eller er det nye og betre former for samarbeid?

Så til det Werp nemnde i innlegget sitt, der han viste til og problematiserte usikre datasystem, før han rett etterpå begynte å tale om kor positivt det er at datalagringsdirektivet skal bli implementert. Han sa òg at personvernet skal kunne bli teke vare på samtidig. Men sett opp mot kommentaren om usikre datasystem har eg lyst til å spørje om ikkje risikoen for nettopp desse usikre systema også er relevant i spørsmålet om datalagringsdirektivet og personvernet.

Anders B. Werp (H) [10:48:51]: Takk skal du ha!

Høyre fremmet for – jeg tror det er – trekvart år siden, rett før sommerferien i fjor, et representantforslag om å legge nærpoltimodellen til grunn for organisering av politiets arbeid. Senterpartiet stemte imot det forslaget. Vi har den tilnærmingen at nærhet og forankring til politiet henger sammen, og det kommer vi til å legge til grunn når vi får regjeringens forslag på bordet og skal behandle det her i Stortinget. Det går nettopp på politidistriktenes organisering. Jeg kunne gjerne utdype det, men jeg må også bruke tid på spørsmålet om datalagringsdirektivet.

Dataene som lagres, blir jo ikke sikrere av at vi ikke underlegger dem strengere kontroll fra det offentliges side, på personvernsiden, i form av domstolskontroll og i form av klare begrensninger i forhold til strafferamme for hvilke data som skal lagres. Situasjonen understreker nettopp betydningen av det forliket Høyre og Arbeiderpartiet kom fram til på det området.

Jan Böhler (A) [10:50:14]: Jeg vil takke representanten Werp for et veldig godt og innsiktsfullt innlegg. Jeg må si at det er deler der som jeg gjerne skulle hatt mer tid til å komme inn på, bl.a. angående informanter og beskyttelsen av dem. Det ble veldig godt begrunnet av representanten her – jeg er veldig glad for det.

Men i den positive ånden som vi er i i arbeidet med denne meldingen, er det en ting jeg gjerne vil spørre om når det gjelder arbeidet med et punkt som er viktig her, det å få inn flere med nødvendig sivil kompetanse – økonomer, revisorer og sivilingeniører innenfor data, osv. Det som skjer i dag, er at når de skal ansettes i politiet, får de kurs på Politihøgskolen som varer i inntil noen måneder, hvor de får kompetanse på å jobbe innenfor politiet – regelverk osv. – slik at de også kan tildeles begrenset politimyndighet når de kommer inn i politiet og skal fungere der. I forbindelse med en merknad i innstillingen som Høyre og Fremskrittspartiet har sammen, er vi usikre på hva som ligger i det som skrives her om «kortere og mer tilpasset utdanningsløp» for de sivilt ansatte. Jeg vil gjerne høre hvordan man forklarer det.

Anders B. Werp (H) [10:51:31]: Jeg kan nok berolige representanten Böhler med at det ligger ikke noen store avvik her med hensyn til spørsmålet fra representanten. Det som er viktig fra Høyres side med å være med på den merknaden, er å understreke at vi ønsker mer fleksibilitet. Vi ønsker mer dynamikk i forholdet mellom sivil kompetanse og kompetanse som politiet trenger, uten at det nødvendigvis er bundet opp i spesielle utdanningsløp

eller egne kurs. Det er fleksibiliteten vi er opptatt av, og som vi ønsker å understreke med den merknaden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Akhtar Chaudhry (SV) [10:52:34]: Trygghet er velferdssamfunnets fundament. Fravær av kriminalitet, både i samfunnet generelt, og i enkeltmenneskets liv, er avgjørende viktig for hvorvidt et samfunn og et enkeltmenneske lykkes eller ei. Derfor er det viktig at samfunnet gjør alt det kan for å forebygge, oppklare og straffe kriminalitet. Den rød-grønne regjeringen har dette som rettesnor, og Justisdepartementet og justisministeren står i spissen.

Vi har løpet av de siste årene økt politiets budsjett, utdannet et historisk høyt antall politifolk, rekruttert sivil kompetanse i politiet og skjerpet straffen for grov kriminalitet. Denne meldingen er enda en komponent i regjeringens satsing mot kriminalitet. Jeg er meget fornøyd med at her står justiskomiteen samlet om viktige prinsipper og tiltak, med noen få unntak for Fremskrittspartiet.

Verden i dag er svært annerledes enn den var for få år tilbake. Korte avstander verden rundt, et integrert Europa og den teknologiske utviklingen stiller oss overfor nye og store utfordringer. Økonomisk kriminalitet ved hjelp av teknologi, organisering og koordinering og gjennomføring av kriminalitet over landegrenser ved hjelp av teknologi, flytting av skitne penger, menneskehandel, seksuelle overgrep mot barn på Internett og ved hjelp av Internett-teknologi, krever at også de som skal forebygge og oppklare, behersker teknologien og utveksler informasjon og etterretning med samarbeidspartnere over landegrenser. Det er kun slik vi kan lykkes mot mørke krefter. Derfor ønsker jeg denne meldingen velkommen. Flere offentlige etater, og næringslivet, må stå sammen dersom vi skal lykkes mot disse kreftene.

Jeg deler fullt ut komiteens syn når det gjelder tett samarbeid over landegrenser. Det er viktig å tette hullene og eliminere mulighetene for at forbryterne flykter fra etterforskning eller soning til utlandet. Vi må få til flere avtaler med relevante stater om utlevering av informasjon, returnering av penger ervervet som resultat av kriminell aktivitet og avtaler som gjelder personer etterlyst i kriminalsaker.

Våre politisambandsmenn og -kvinner i forskjellige land gjør en flott jobb, men de trenger både økte ressurser og skjerpet politisk oppbakking for å gjøre en enda bedre jobb. Forleden besøkte jeg politisambandskvinnen i Pakistan. Hun gjør en flott jobb, men trenger ytterligere politisk og økonomisk hjelp. Det er verdt å nevne at Norge, Sverige og Danmark deler til sammen kun én stilling der. I mine samtaler med politikere i Pakistan kom det også fram at Pakistan er villig til å få til en avtale om utlevering av informasjon og personer. Jeg regner med at politisk ledelse i Justisdepartementet tar invitten og går videre i dialog med Pakistan.

Det er viktig at man kommer hvitvasking til livs. Her trenger vi alle gode krefter om bord. Jeg ønsker derfor Advokatforeningens engasjement og deres innspill om hvor-

dan man kan luke ut dårlige advokater og få innsyn i ulovlige transaksjoner, velkommen.

La meg først berømme politiets fabelaktige innsats mot organisert og mobil kriminalitet med opphav i de baltiske land. Politiforbundet mener nå likevel at situasjonen er av en slik karakter at «vi ikke kan leve med den». Arne Johannessen, som leder forbundet, mener at hvis situasjonen vedvarer, må Schengensamarbeidet og hvor yttergrensene skal gå, tas opp til alvorlig overveielse. La meg si det slik: SV advarte mot denne utviklingen da Schengensamarbeidet ble inngått. SV deler derfor Politiforbundets refleksjon i saken. Schengensamarbeidet er intet hellig samarbeid. Nordmenns trygghet er langt viktigere for SV enn denne avtalen. Vi må i alle fall være villig til å lytte til de faglige råd som kommer fra politiets egne foreninger og forbund.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:57:51]: Akhtar Chaudhrys regjeringspartikollega, Oppebøen Hansen, var inne på datalagringsdirektivet, og sa bl.a. at vinningskriminaliteten har gått ned, og det før datalagringsdirektivet er innført og satt i verk.

Da vil jeg spørre representanten Chaudhry om ikke dette viser at datalagringsdirektivet ikke er så nødvendig som bl.a. Arbeiderpartiet påstår.

Akhtar Chaudhry (SV) [10:58:25]: Det stemmer at SV mener at datalagringsdirektivet ikke er så nødvendig for å bekjempe kriminalitet som f.eks. Arbeiderpartiet og Høyre mener. Her er det helt klart at vi har vært uenige i saken.

André Oktay Dahl (H) [10:58:47]: Representanten Chaudhry var opptatt av spesielt to ting i sitt innlegg. Det ene var samarbeid på tvers av landegrenser, overgrep mot barn, og der er det ekstremt viktig at man samarbeider over landegrenser.

Men hva er da bakgrunnen for at representanten Chaudhry ved å stemme nei til å implementere datalagringsdirektivet ville sørge for at et slikt samarbeid ville være umulig i praksis? Hvilke andre konkrete tiltak vil representanten Chaudhry heller igangsette for å sørge for at man får overlevert informasjon som er nødvendig for å oppklare den kriminaliteten som representanten Chaudhry selv var opptatt av?

Akhtar Chaudhry (SV) [10:59:19]: Det er helt klart at her er det uenighet om hvorvidt datalagringsdirektivet er nødvendig for bekjempelse av kriminalitet – seksuelle overgrep mot barn, osv. SV er opptatt av, og er de første til å bekjempe kriminalitet, og særlig mot barn på Internett, men det er også klart at det er uenighet. Mange mener at datalagringsdirektivet ikke er nødvendig, ikke så avgjørende nødvendig i hvert fall, som Høyre og Arbeiderpartiet mener. For øvrig viser jeg til meldingen, som viser at det er veldig mange tiltak som nettopp er satt i gang og kjøres for å bekjempe kriminalitet mot barn og unge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jenny Klinge (Sp) [11:00:27]: Organisert kriminalitet er eit problem som synest både å auke og å bli meir alvorleg og omgripande. Det går ut på alt frå menneskehandel og menneskesmugling, MC- og narkotikakriminalitet til økonomisk kriminalitet, korrupsjon og mobil vinningskriminalitet. Det er eit internasjonalt og grenseoverskridande problem, og det påverkar mange nordmenn på mange ulike vis.

Norske ungdommar blir fanga i rushelvetet når narkotikaseljarane lukkast med å gjere nye personar avhengige av rusen. Attom dette står store, organiserte nettverk med lite respekt for det enkelte mennesket og menneskeverdet. Norske familiar opplever at husa deira blir rana medan dei er borte ein tur i helga – eller endå verre, at huset blir rana på nattetid medan dei ligg og søv der. Dette gjer folk redde. Problemet finst i heile landet.

Francis Bacon sa at ikkje noko er fryktelegare enn frykta sjølv. Dette er det mykje i. Å oppleve at nokon bryt seg inn i heimen din, den staden der du eigentleg skal kunne kjenne deg tryggast og mest avslappa, skapar frykt, ikkje berre for den enkelte familie, men også for heile nabolag. Trygge lokalsamfunn er ikkje berre ein flokkel, det er ein realitet mange plassar enno, plassar der ingen låser ytterdøra verken dag eller natt, og der ein slepp ungane fritt ut for å leike. Målet må vere å hindre ei utvikling der mange kjenner frykt og stadig er på vakt, fordi dette forringar livskvaliteten og den verdien som ligg i trivelege lokalsamfunn.

Eg stiller meg bak målsetnaden til regjeringa som kjem til uttrykk i stortingsmeldinga, og målsetnaden til resten av justiskomiteen om betre samarbeid og verktoy i politietaten for å førebyggje og kjempe mot organisert kriminalitet. Eit godt døme på samarbeid som har gjeve resultat, er Grenseløs-prosjektet. Dette viser at det er fullt mogleg å oppnå resultat utan å slå saman heile politidistrikt.

Alvorleg kriminalitet kan førebyggjast og reduserast når politiet både er nært på sitt publikum og samstundes evnar å sjå større perspektiv utanfor sitt direkte ansvarsområde.

Det er altså viktig ikkje å gløyme den rolla som nærpolitiet har for å skape tryggleik lokalt og for å førebyggje at kriminalitet, også den organiserte, skal få fotfeste. Eg har vist til dei ulike formene for organisert kriminalitet som stortingsmeldinga skisserer tiltak for å kjempe mot. Nokre av desse skapar i høgste grad også problem lokalt i mange delar av landet.

Eg har store forventningar til at ny teknologi gjennom IKT-satsinga i politiet skal gjere det mogleg med nye og moderne løysingar.

Vidare vil eg nemne kor viktig det er at politiet sine særorgan og politiet regionalt og lokalt både samarbeider seg imellom og med organisasjonar, kommunar, næringslivet og andre relevante aktørar. Eg tykkjer meldinga seier mykje godt om dette.

Så til det internasjonale samarbeidet mot organisert kriminalitet. I sin natur er mykje av denne kriminaliteten grenseoverskridande og internasjonal, og utan velfun-

gerande samarbeid på tvers av landegrensene vil vi ikkje kunne lukkast med å førebyggje og kjempe mot slike lovbrøt her til lands heller. Schengensamarbeidet er det mykje godt med i så måte, men samstundes ønskjer eg å problematisere dette litt.

Politiets Fellesforbund uttrykte nyleg at dei ønskjer å gjeninnføre grensekontroll. Dei peiker særleg på ein del av borgarane frå Baltikum som vil inn i Norden og Noreg, dette på bakgrunn av at 80 pst. av den organiserte kriminaliteten i Norden ifølgje dei blir gjord av baltiske personar. Eg meiner vi bør sjå nærare på denne problemstillinga og vurdere argument både for og imot.

Å styrkje grensekontrollen inn til Noreg eller å innføre felles nordiske yttergrenser kan vere nyttig, men må sjølv sagt vegast opp mot eventuelle ulemper det å gjeninnføre passkontroll vil medføre. Likevel må ein hugse på at i kampen mot organisert kriminalitet må vi gjere dei tiltaka som kan gje resultat. Dette kan vere eitt av dei.

Så til temaet informant og vitnebeskyttelse, som også er omhandla i meldinga. Det seier seg sjølv at informantar og vitne må kjenne seg trygge for at dei i den grad det er mogleg, får vere anonyme, og om dei ikkje får vere det, får god beskyttelse. Eg vil i denne samanhengen uttrykkje ei anna mening enn justisministeren og Arbeidarpartiet og Høgre om datalagringsdirektivet. Eg meiner at risikoen for at dette direktivet hindrar informasjon til politiet er større enn risikoen for dei kriminelle til å bli oppdaga.

Eg har stor tru på at stortingsmeldinga om korleis kampen mot organisert kriminalitet kan og skal førast, vil gje eit sær godt grunnlag for å få bukt med mest mogleg av denne typen kriminalitet, og vil avslutte med å gje skryt til justisministeren for å ha initiert og drive fram denne viktige meldinga. Eg vil også peike på at heile komiteen stiller seg bak det aller meste i meldinga, noko som lover godt for innsatsen vidare.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Åse Michaelsen (FrP) [11:05:37]: Det foregår nå en mer og mer høylytt diskusjon når det gjelder nettopp Schengen og kontroll på grensen. Enkelte partier i Danmark har vært ute og varslet hva de mener om det, og vi ser at Italia og Frankrike nå i forbindelse med Lampedusa og det som skjer i Libya, har tatt til orde for i mye større grad å innføre kontroller på grensen.

Fremskrittspartiet kommer til å ha en resolusjon som behandler dette på vårt landsmøte, og vi kommer garantert til å ha en stor debatt knyttet til dette. Vi ønsker så absolutt å se på innstramninger på grensekontrollen. Men mitt spørsmål er da til representanten Klinge: Hvor står Senterpartiet? Vil Senterpartiet i så fall være med på en revurdering, en evaluering, en nytenkning når det gjelder Schengensamarbeidet, og også da eventuelt innføre grensekontroll på indre grenser mellom landene i Schengensamarbeidet?

Jenny Klinge (Sp) [11:06:46]: Eg takkar for spørsmålet. Eg var litt inne på det i innlegget, og synest det er greitt å få følgje opp. Det er viktig å ha med seg at både Bul-

garia og Romania snart skal inn i Schengensamarbeidet, og at Italia og Hellas allereie har store problem med sine yttergrenser.

Det er noko som heiter at ein skal gjere døra høg og porten vid, men det er klart at døra kan bli for høg og porten for vid for dei som ønskjer å kome m.a. frå land i Afrika og Baltikum for å drive med organisert og alvorleg kriminalitet. Så eg deler Framstegspartiet og representanten sitt syn på at Schengensamarbeidet både må evaluerast og eventuelt endrast for å oppnå at vi faktisk gjer gode tiltak for å kjempe mot denne typen kriminalitet.

Anders B. Werp (H) [11:07:36]: 5 minutter er veldig kort tid på å presentere sitt partis syn i en så omfattende sak som denne. Det forstår jeg. Det er mulig jeg hørte feil, eller at jeg misforsto, men jeg tolket det representanten Klinge sa om datalagringsdirektivet, dit hen at hun mente å uttrykke at datalagringsdirektivet og implementeringen av det, som vi har gjort i Norge, vil være til hinder for politiets mulighet til å oppklare forbrytelser. Så min utfordring til representanten er at hun da kan få 1 minutt ekstra til å redegjøre for hva hun faktisk mente å si om datalagringsdirektivet, eller om jeg misforsto representantens innlegg.

Jenny Klinge (Sp) [11:08:26]: Det er eg glad for å få følgje opp. Eg var inne på det med vitne- og informantbeskyttelse som eit særleg tema, fordi det også har vore oppe i meldinga og i merknadene frå komiteen.

Det som politiet på den eine sida seier, er at dei ønskjer datalagringsdirektivet som eit verkemiddel for å oppklare kriminalitet. På den andre sida er det lite som tyder på at det er så mykje å hente på det. Snarare er det, som representanten sjølv var inne på i innlegget sitt, usikre datasystem omtrent overalt i samfunnet, også i Pentagon. Det at folk som ringjer politiet for å kome med viktig informasjon, eller kommuniserer via e-post eller på annan måte, kan ha tillit til og vere trygge for at dei ikkje blir oppdaga av dei som er kriminelle, og som kan gjere alvorlege handlingar også mot dei sjølv, tykkjer er eg vesentleg å ha med. Også om det er slik at det ikkje blir spora, vil utryggleiken vere der og dessverre kunne hindre viktig informasjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:09:41]: Først må jeg få lov å berømme statsråden for denne meldingen om kampen mot organisert kriminalitet. Det er en god og grundig melding, som i stor grad tar for seg de viktigste problemstillingene vi står overfor hva gjelder organisert kriminalitet.

Jeg vil også berømme komiteen for arbeidet. Jeg er glad for at det er så stor enighet om et så viktig felt. Det er ikke ubetydelig at komiteen er så samlet i merknadene og også så offensiv.

Trusselen fra organiserte kriminelle miljøer har økt de siste årene, spesielt på grunn av økt tilstrømming av utenlandske kriminelle aktører. Samtidig har ikke myndighetenes innsats vært tilstrekkelig målrettet og koordinert, slik

Riksrevisjonen har pekt på. I mitt innlegg skal jeg prøve på kort tid å komme innom i hvert fall noen temaer.

Prostitusjonsmiljøet i Oslos gater brer seg ut for tiden, og stadig flere kvinner fra særlig romfolket prostituerer seg. Mange er bekymret for at mindreårige blir utnyttet. En klar trend i prostitusjonsmiljøet er at stadig flere av dem som er prostituerte, er utenlandske.

Stadig flere av kvinnene som kommer til Norge for å starte et nytt og bedre liv, blir hentet hit av kyniske bakmenn. De trodde på løftene om de store mulighetene som fantes i annerledeslandet – løfter om rikdom og jobb – men ble møtt med en tilværelse bestående av tiggging eller prostitusjon. Dette viser hvor viktig arbeidet for å stoppe de kriminelle bakmennene innen prostitusjon og menneskehandel er. Nettopp menneskehandel var et av temaene som ble løftet på Kristelig Folkepartis landsmøte nå i helgen. Kampen mot menneskehandel, vår tids slaveri, må høyere på dagsordenen. Jeg er glad for at komiteen understreker nettopp dette, og at de er utålmodige.

Motivasjonen bak arbeidet mot menneskesmugling må først og fremst være å hjelpe mennesker i dyp nød. Kriminalisering av menneskesmugling må ikke brukes som en unnskyldning eller et tiltak for å sikre en mest mulig restriktiv flyktningspolitikk, som noen partier ofte tar til orde for.

Vi i Kristelig Folkeparti purret lenge på en ny handlingsplan knyttet til innsatsen mot menneskehandel. Det var bra at det kom en nå, rett før årsskiftet, og det er viktig at denne blir fulgt opp.

Kristelig Folkeparti har etterlyst en handlingsplan spesielt rettet mot barn som er ofre for menneskehandel. Særlig mindreårige asylsøkere er i faresonen for å bli rekruttert til menneskehandel. Det er grunn til å tro at flere av de mange hundre barna som er forsvunnet fra asylmottak, har blitt ofre for menneskehandel, uten tilstrekkelig oppfølging fra politiet. Få barn blir identifisert som offer for menneskehandel i Norge. Det er sannsynligvis ikke fordi de ikke finnes, men fordi det er så vanskelig å avdekke.

Riksadvokaten har tidligere tatt opp behovet for beskyttelse av vitner og politiinformanter. At problemet med organisert kriminalitet øker, kan være et tegn på at det er lukrativt for bakmenn å bedrive denne virksomheten i Norge.

Det er viktig at ofrene får tilstrekkelig beskyttelse hvis de velger å anmelde sine bakmenn. I dag blir mange utenlandske informanter sendt ut av landet etter at de har vitnet, og da står de i reell fare for represalier fra bakmenn. Kun ved å tilby et velfungerende vitnebeskyttelsesprogram kan vi få informanter og vitner som av egen vilje melder seg til politiet om de sitter på verdifull informasjon. Kristelig Folkeparti er glad for at komiteen er så tydelig på at de ønsker en lovendring nettopp på dette feltet.

Innsatsen mot den organiserte vinningskriminaliteten må økes. De tyveriraidene som vi har opplevd de siste årene, er ødeleggende for folks oppfatning av sin egen trygghet. Komiteens ønske om at denne typen kriminalitet skal prioriteres, må følges opp.

Politiet har ofte pekt på koblingen mellom vinningskriminalitet og den organiserte tigggingen. Altså kan en

mer offensiv inngripen mot tiggende før til en nedgang i vinningskriminaliteten.

I forbindelse med behandlingen av Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot organisert kriminalitet kom det fram at vi står overfor et par milliarder i investeringsbehov for at politiet skal ha en oppegående IKT-plattform. Da påpekte og understreket en samlet kontroll- og konstitusjonskomité at nye IKT-løsninger er «et kritisk punkt for så vel politiets innsats mot kriminalitet generelt og i forhold til den organiserte kriminaliteten spesielt».

Til tross for at Riksrevisjonen og en samlet kontroll- og konstitusjonskomité har påpekt at utbedringen av politiets IKT-system må være en høyere prioritert oppgave, svarer regjeringen i meldingen med at det ikke vil bli noen endringer i planene, og at utbedringen vil fortsette i det samme tempoet som før.

Kristelig Folkeparti støtter innstillingen i saken og synes også det er bra at forslagene nr. 6 og 7 blir oversendt.

Statsråd Knut Storberget [11:15:00]: I den jobben jeg har, stiller jeg meg ofte spørsmålet: Er det mulig å få til resultater som skaper mer trygghet for folk gjennom politiske vedtak, og at det skjer raskt? Politiets og justis-sektorens innsats i løpet av de to siste årene – med god hjelp fra alle partier i Stortinget – har vist meg at det er mulig. Det er derfor svært gledelig at Stortinget gjennom behandlingen av stortingsmeldingen har klart – med god innsats fra alle partier – å samle seg om veldig viktige størrelser for å bekjempe den type kriminalitet som vi ser på som kanskje den aller råeste, som går dypest og som kan ramme tøffest.

Jeg må bare understreke at jeg tror at effekten av de foreslåtte tiltakene blir enda sterkere når vi manifesterer at samtlige politiske partier velger å stå bak dem. Jeg må bare også si at når det gjelder de historiske og politiske erfaringer enhver av oss gjør oss, er det det man ser tilbake på med glede når man klarer å samle så brede og gode løsninger som man faktisk har gjort i denne saken. Det var ingen selvfølge.

Det startet med Riksrevisjonens rapport, som jo inneholdt helt klare og tydelige signaler til oss alle – også til Justisdepartementet og regjeringa. Likevel har man klart, gjennom prosessen med høring i komité og nå her i dag, å manifestere nettopp det trykket. Jeg understreker dette, for jeg mener at Politi-Norge, Justis-Norge, påtalemyndighe-ten og alle andre aktører nok oppfatter det som et veldig tydelig og klart signal.

Det er altså slik at mange av de tiltakene som skisseres i meldingen, allerede er i gang. Det er derfor jeg på det innledende spørsmål kunne svare ja på at det er mulig å få rask effekt, også når det gjelder den kriminaliteten som kanskje er vanskeligst for oss. Det er grunn til å gi Politi-Norge honnør for at man i løpet av de siste to og et halvt årene har bidratt til en nedgang f.eks. i grove tyverier i Oslo med 36 pst. – det er et stort tall.

Prosjektet Grenseløs, som er trukket fram flere ganger, må jeg bare gi all mulig honnør, for det er et eksempel på hvordan man kan organisere innsatsen mot organisert kriminalitet. Fra oktober 2009, da dette initiativet ble

tatt – jeg kalte det innsatsstyrken i debatten da – og fram til april 2011, har man ved prosjektet Grenseløs pågrepet 326 personer fra Litauen, Polen og Romania, og i det siste også fra Chile og Serbia. Vi ser at når det gjelder slike kriminelle handlinger som disse gruppene har stått bak, har antallet begynt å falle betydelig. Blant annet i Asker og Bærum og Søndre Buskerud politidistrikter ser vi en betydelig nedgang f.eks. i antall grove tyverier fra boliger. Dette har vi gode tall på – folk registrerer det og anmelder det. Vi ser et fall på henholdsvis 52 pst. i det ene fylket og 19 pst. i det andre. Det må vi glede oss over. Det er et av de beste signalene på at det nytter. Det nytter å gi mer ressurser. Men det nytter også å tenke struktur og hvordan man jobber. At man får til samarbeid bl.a. over politidistrikters grenser, er helt avgjørende. Jeg mener og har tatt til orde for – og det gjelder ikke bare justiseta-ten – at framtidens politiske debatter i mye større grad må og vil handle om hvordan vi organiserer og bruker ressursene, og ikke bare hvor mye ressurser man pumper inn. Det er ofte tunge debatter, men den debatten og prosessen som har vært i komiteen, har vist oss at i hvert fall justis-politikerne i alle partier er parat til å ta den debatten, og at det gror godt av nettopp en slik politisk debatt. Jeg vil derfor takke komiteen, Stortinget og saksordføreren for et glitrende arbeid.

Så vil jeg peke på at kanskje den største utfordringen framover når det gjelder å bekjempe organisert kriminalitet sett fra regjeringas side og min side, er å få ytterligere styrking av det internasjonale samarbeidet. Også der hadde man en oppfatning om at Norge kanskje ville bli utenforlandet og ikke ville ha muligheten til å melde seg på i de prosesser som pågår. Det var ikke riktig at Norge ikke hadde muligheter. Når det gjelder det arbeidet som regjeringa, med støtte av de politiske partier i Stortinget, har gjort for å få tilslutning til Prüm-samarbeidet, altså et utvidet politisamarbeid med muligheter for direktesøk bl.a. i DNA-profiler, fingeravtrykk og noe bilregistrering, er jeg glad for at Norge ikke ble utenforlandet, og at vi er aktiv medspiller i dette. Det er også grunn til å understreke at den måten Norge blir tatt imot på i samarbeidet når det gjelder Europol og Eurojust, er bra. Vi høster veldig mye av det, og får god drahjelp av disse samarbeidsorganene både påtalemessig og polisiært for å bekjempe organisert kriminalitet og å gå inn i konkrete saker.

Jeg vil også peke på at det er helt avgjørende at vi har med oss hele straffekjeden når vi tenker å bekjempe organisert kriminalitet. Det holder ikke bare med å pågripe, fengsle og straffedømme. Vi må også tenke på hva slags sanksjon vi møter disse menneskene med, bl.a. for å forebygge at de kommer tilbake, men også for å forebygge at de menneskene som dømmes for slike handlinger i Norge, planlegger ny kriminalitet med ytterligere styrke mens man sitter inne og soner i et norsk fengsel. Derfor har det vært maktpåliggende for meg å melde Norge på når det gjelder tilslutning til rammebeslutningen i EU om soningsoverføring. Det har vi ikke nådd fram med ennå – den har ikke trådt i kraft i EU heller. Ved siden av det har det vært maktpåliggende å få til bilaterale avtaler med aktuelle land.

Jeg er glad for å kunne rapportere følgende til Stortinget: Når det gjelder Romania, er det som kjent på plass en bilateral, god avtale – det kommer lovendringer knyttet til dette. Men for noen uker siden inngikk vi også avtale med Litauen. Blant gruppen av utenlandske statsborgere som sitter i norske fengsler, ligger de fra Litauen høyt. Vi fikk altså en soningsoverføringsavtale. I forrige uke var det vel, var jeg i Riga i Latvia og signerte en soningsoverføringsavtale med latvierne. Vi har fått til en modell på dette som likner veldig rammebeslutningen i EU, og som viser at Norge er med. Og her er det mer arbeid å gjøre. Men det er positivt at vi nå ser ut til å ha fått noe hull på byllen når det gjelder å få disse typer avtaler på plass. Det kan være viktige politiske redskaper for framtida for å kunne bekjempe denne kriminaliteten. Men vi er helt avhengig av at også soning og sanksjon blir justert opp og, jeg holdt på å si, kalibrert inn, for å kunne være rustet mot den type kriminalitet som vi diskuterer her i dag.

Det er også viktig å understreke fra vår side at et av de viktigste tiltakene har vært å etablere det jeg har kalt innsatsstyrken mot organisert kriminalitet. Det ble gjort i 2009, og jeg må jo si at det overgår nesten min egen optimisme de resultatene det har gitt når det gjelder å bekjempe den mobile vinningskriminaliteten. Det at vi styrker Kripas, at vi styrker utrykningspolitiet, og at man føyer disse sammen med politidistriktene, gjør sitt til at hvis det skjer et raid i ett fylke, har man altså muligheten til å sette inn en innsatsstyrke ganske så raskt for å få stanset det. Det er fantastisk å se at utrykningspolitiet – faktisk i løpet av de siste månedene – vel pågriper over 150 mennesker per måned for annen type kriminalitet. Så jeg vil anbefale Fremskrittspartiet veldig sterkt å gå fra sitt forslag om å legge utrykningspolitiets oppgaver til politidistriktene. Utrykningspolitiet er en helt vital medspiller i det arbeidet som nå gjøres.

Jeg vil også peke på at vi er helt avhengig av å justere lovverket, både når det gjelder de konkrete straffebestemmelser, som flere har vært inne på – det vil jeg komme tilbake til Stortinget med så raskt som mulig – og beskyttelse av informanter. Vi har gitt klart signal om at det vil vi gjøre, og jeg er glad for at komiteen også er samstemt når det gjelder vårt behov opp mot dette.

Til slutt vil jeg bare si at det vedtaket som ble gjort i Stortinget vedrørende lagring av data, er helt avgjørende. Det er ikke en brikke for å bekjempe denne type kriminalitet, det er, som lederne for Grenseløs-prosjektet har sagt, faktisk helt avgjørende. Og det er ikke slik at det er noe nytt som kommer, det er en metode man har brukt. Forliket om datalagring vil bidra til at det er en metode som vi vil kunne bruke med større trykk også for framtida.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [11:25:18]: Politiet tilføres ikke helt ubetydelige økonomiske ressurser gjennom året, og ressursene øker også hvert eneste år. Det er nødvendig for at politiet skal klare å utføre det oppdraget som bl.a. Stortinget har gitt.

Tror statsråden at politiet kan omorganiseres og jobbe

på en helt annen måte, og at dette kan gjøre at en kan redusere overføringene til politiet, eller i hvert fall unngå å øke politiets ressurser år for år?

Statsråd Knut Storberget [11:25:52]: Dette tegner jo til å bli en god dag. For nå får vi Fremskrittspartiet med oss på at politiet blir tilført ressurser, og også i spørsmålet om vi har behov for strukturelle eller andre typer endringer i politiet.

Mitt svar er at jeg tror politiet har behov for mer ressurser framover. Derfor har jeg aldri lagt fram et budsjett i Stortinget hvor politiet ikke gis mer ressurser. Særlig opp mot IKT trenger vi mer ressurser.

Men jeg er veldig opptatt av, særlig i en tid hvor vi øker ressursene så betydelig, at man også har en diskusjon om hvordan de pengene brukes. Og jeg vil anbefale alle å se på historien om Follo politidistrikt. Jeg var der i går. Det er en fantastisk omstrukturering som er gjort i Follo, og som etter mine begreper har bidratt til at man har fått en betydelig mer effektiv polititjeneste. Ordførerne sier også det. Så kan man diskutere at man vil ha mer penger. Men samtidig er det en betydelig nedgang i kriminaliteten, bl.a. en nedgang på 40 pst. i voldskriminaliteten. Det er fantastiske politieresultater.

Per Sandberg (FrP) [11:27:03]: Justisministeren var innom flere viktige områder, og særlig det som går på utenlandske kriminelle. Nå har vi en situasjon der vi har seksdoblet antallet utenlandske vinningskriminelle i Norge de siste ti år. Justisministeren viser til avtalen med Romania, og at det nå skal inngås flere avtaler. Fremskrittspartiet har støttet disse avtalene, og har etterlyst flere. Men mitt spørsmål til justisministeren er: Er disse avtalene treffsikre i forhold til vinningskriminelle, da det eksplisitt i disse avtalene legges opp til at utleveringsavtalene gjelder dommer på over ett og et halvt år? Er det slik at vi med disse avtalene greier å sende ut utenlandske kriminelle med dommer på seks måneder, åtte måneder, ett år, f.eks., eller må man faktisk begå en kriminell handling og få en dom på over ett og et halvt år for at vi i det hele tatt skal greie å sende ut disse utenlandske kriminelle?

Statsråd Knut Storberget [11:28:04]: Det er et veldig godt spørsmål, for jeg mener at de avtalene som inngås nå, og det som også skjer i EU, ikke med full tyngde vil være treffsikkert overfor dem som får dommer som f.eks. ligger i seks-, sju-, åttmånederssjiktet. Det er det vi sliter med. Jeg må bare medgi at sånn er det.

Vi har satt «all time high», altså det høyeste tallet på soningsoverførte i fjor, men tallet er jo betydelig for lavt ut fra hva vi ønsker oss. En av grunnene er at straffedommene blir for korte, slik at prosessen uansett tar for lang tid. Og da er det viktig å gjøre det som regjeringa gjorde i fjor, og som vi gjør i år, nemlig at i hvert fall når straffen er ferdigsonet, så blir folk utvist med tvang. Det var over 700 straffedømte som ble sendt ut med tvang i fjor, så vidt jeg erindrer – med forbehold om tallet, men jeg tror det ligger der. Derfor er det viktig at vi også bruker Politiets utlendingsenhet så ak-

tivt som vi nå gjør, fordi effektiv utvisning er et viktig tiltak.

Anders B. Werp (H) [11:29:15]: Kriminalomsorgen og også innsatte kan fortelle ganske alvorlige historier om at det skjer mye nettverksbygging i norske fengsler, både når det gjelder etablerte organiserte kriminelle, og også rekruttering av nye. Mitt spørsmål til justisministeren er: Hvor ligger arbeidet i forhold til å få egne avdelinger for utenlandske statsborgere som soner dom i Norge, eventuelt egne fengsler? Og har justisministeren synspunkter på dette med å finansiere utenlandske fengselsplasser for sine respektive statsborgere fra de land det måtte være aktuelt for?

Statsråd Knut Storberget [11:30:11]: Jeg har tidligere sagt i Stortinget at vi ønsker å vurdere spørsmålet om egne plasser for de utenlandske straffedømte, og det har vi til vurdering. Jeg skal komme tilbake til Stortinget når vi er ferdig med det.

Når det gjelder den andre delen av spørsmålet, er det helt åpenbart at det ikke er noen fengselsplasser som er til salgs ute, så vi har problemer med direkte finansiering av våre plasser. Også konstitusjonelt er det veldig vanskelig.

Men det jeg har vært veldig opptatt av, er at når Norge bruker EØS-midler i Latvia, i Litauen, eller andre steder, må det gå an å ha flere tanker i hodet på én gang, slik at vi kobler noen av de EØS-midlene opp mot det å gi bedre, og mer, kapasitet i landets kriminalomsorg, ved siden av at vi kan betale transport.

Så da jeg signerte avtalen med finansministeren i Latvia i forrige uke, var jeg veldig glad for at den største andelen av EØS-midlene til Latvia var penger til kriminalomsorgen. Vi åpnet endog også et nytt ungdomsfengsel – samtidig som vi signerte soningsoverføringsavtale.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:31:29]: Tidligere i debatten har både en representant fra SV og en fra Senterpartiet vært opptatt av Schengen og utfordringene knyttet til Schengensamarbeidet. Jeg har sett at Nordisk Politiforbund har sendt et brev og innspill til justisministeren i forbindelse med at 80 pst. av den organiserte kriminaliteten som skjer i Norden, er knyttet til personer fra de baltiske landene. For så vidt har det også vært interessant å se at justisministeren har uttalt at det neppe kan endres på Schengensamarbeidet, men at han setter pris på innspillet og vil ta det med seg videre i arbeidet.

Da hadde det vært interessant å høre litt om hva justisministeren tenker rundt dette, om det er et innspill han tar med seg i det internasjonale arbeidet sitt. Er det et forslag som justisministeren synes har noe for seg, eller er det et forslag som han ikke kommer til å følge opp?

Statsråd Knut Storberget [11:32:25]: Jeg tror det alltid i Europa – og særlig framover nå – vil foregå en debatt om effekten av Schengensamarbeidet. Der mener jeg at Norge må være med. Det kan være justeringer, men det kan også være tiltak innenfor Schengen av justispolitisk betydning, som jeg tror er viktig for oss. Det ønsker jeg ikke å lukke døra for. Men betydningen av nærmest

å stenge grensene, å kontrollere hver eneste person som kommer, tror jeg er betydelig overdrevet når det gjelder å bekjempe kriminalitet. Det står ikke skrevet i ansiktet på noen at man har tenkt å begå innbrudd i Asker og Bærum eller andre steder. Jeg må minne om at de store gruppene som vi har slitt med når det gjelder utenlandske statsborgere som begår straffbare handlinger, også representerte en stor andel av kriminaliteten i Norge før man deltok i et grenseløst Europa. Derfor mener jeg man skal være noe forsiktig med å tro at dét er løsningen.

Så har jeg sagt at vi bl.a. skal drive grensenær kontroll. Den er styrket i Østfold, og jeg tror vi har mer å gå på der.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [11:33:54]: Organisert kriminalitet er ein klar trussel mot velferd og tryggleik og har fått betydeleg oppmerksomme dei siste åra. Denne typen kriminalitet kan vere ganske krevjande å avdekkje og avsløre – dette fordi lovbrota går på tvers av både landegrensar og politidistrikt. Kjenneteikn på organisert kriminalitet er at den blir utøvd i det skjulte og av grupper som er både smarte og velorganiserte. Kriminalitetsområda me her snakkar om, er bl.a. narkotika, menneskehandel, menneskesmugling, IKT-kriminalitet, økonomisk kriminalitet og mobil vinningskriminalitet. Organisert kriminalitet utgjør ei veksende utfordring både nasjonalt og internasjonalt. Derfor er det svært viktig å utveksle og samhandle med landa rundt oss.

Stortingsmeldinga gir ein god situasjonsomtale. Den er i stor grad basert på trend- og trusselanalyser. Eit av dei viktigaste strategiske spørsmåla er korleis innsatsen skal samordnast og styrast, både nasjonalt og internasjonalt. Eg meiner at stortingsmeldinga, og innstillinga frå komiteen, gir mange og gode svar på dette. Meldinga peiker på at ein må møte dette på ein adekvat og effektiv måte, ikkje minst gjennom eit aktivt og målretta internasjonalt politisk og påtalesamarbeid.

Det er ein klar samanheng mellom organisert kriminalitet og konfliktsituasjonar i fleire land. Dette er situasjonar som leier til alvorlege brot på grunnleggjande menneskerettar. Det er viktig å harmonisere tiltak og lover på tvers av landegrensene, og å slutte opp om arbeidet som blir gjort i ulike internasjonale organisasjonar, til dømes gjennom å tiltre og ratifisere FN's konvensjon og dens protokollar mot grenseoverskridande organisert kriminalitet og FN's konvensjon mot korrupsjon.

Schengen-avtala har vore aktivt diskutert den siste tida både i Noreg og i enkelte EU-land, òg her i dag, og dette av noko ulike grunnar. I Noreg har enkelte hevda at ei avvikling av indre grenser gjer at me får meir kriminalitet, og at løysinga er å føre ein meir restriktiv grensepolitikk. Eg meiner at dette kanskje ikkje er vegen å gå. Me treng meir samarbeid, ikkje mindre. Me treng gode internasjonale verktøy for å kjempe mot denne typen kriminalitet. Eitt enkelt land vil ikkje klare dette aleine. Schengen informasjonssystem, SIS, er ein felles database som er viktig i kampen mot organisert kriminalitet. Databasen er oppretta for at styresmaktene i Schengen-landa enkelt og ef-

fektivt skal kunne utveksle opplysningar om personar og gjenstandar. SIS kompenserer for det å avvikle grensekontrollen på indre grenser. Men eg ser òg at det kan vere mogleg å forandre og forbetre Schengen-avtala, slik òg EU-kommisjonen tek til orde for i dag.

Til slutt er det grunn til å gje regjeringa ros for ei kraftig satsing på politiet dei siste åra. Me ser at denne satsinga gir gode resultat i form av fleire oppklarte saker, og det viser òg tal frå Statistisk sentralbyrå. Operasjon Grenseløs, og andre slike prosjekt, skal ha mykje av æra for dette. Når det gjeld Operasjon Grenseløs, er det eit samarbeid på tvers av politidistrikt der ein utelukkande jobbar med å kjempe mot vinningskriminalitet som blir utført av omreisande bandar. Mange av dei som blir tekne og fengsla, kjem frå andre land, ofte land i Aust-Europa.

Politiet sitt gode resultat har ført til nye utfordringar for kriminalomsorga – fengsla er fulle. For å bøte på dette er det viktig med meir bruk av soningsoverføring. Per dato sit det om lag 1 200 utanlandske statsborgarar i norske fengsel. Mange av dei skulle heller ha sona sin dom i heimlandet, slik at fengselsplassane blei frigitte.

Arbeidet med soningsoverføring er ein langvarig og omstendeleg prosess. Eg er glad for at justisministeren har fått på plass soningsavtaler med Litauen, Romania og Latvia, og at han jobbar iherdig for å få Noreg med i eit nytt europeisk samarbeid om soningsoverføring som trer i kraft frå desember i år.

Per Sandberg (FrP) [11:38:56] (komiteens leder): Jeg holdt på at si at dette nærmest blir julaften. Jeg slutter meg også til alle som har delt ut gaver med hensyn til at denne innstillingen som foreligger fra justiskomiteen, stort sett er samlet. Jeg slutter meg også til det som er sagt, og jeg tror at de riktige verktøyene nå ligger i denne innstillingen. Jeg registrerer at justisministeren har sagt at mye av dette allerede er iverksatt, eller i ferd med å bli iverksatt, så får vi tro at det vil få virkning.

Jeg tror også vi i en slik sammenheng ikke må tro at løsningene på de framtidige utfordringene med utenlandske kriminelle, organisert kriminalitet, løses bare ved at vi gjør dette vedtaket i dag. Vi må sørge for at det får operativ virksomhet, og da er justisministeren – synes jeg – inne på et viktig område.

Hvis en kort skal prøve å tegne og spå og tro noe om framtidig organisert kriminalitet – man må gjerne kalle det organisert kriminalitet, jeg finner ikke noe annet begrep på det, men det handler altså om forskjellige samarbeidsformer for å drive kriminell aktivitet – er det økonomi som ligger øverst. Da må en finne ut hvem som er med på disse forskjellige samarbeidsformene, og det blir mer og mer komplisert. Det går på tvers av alle mulige grenser, det går på tvers av alle typer nasjonaliteter, det går på tvers av alle mulige kulturelle opprinnelser. Det er forskjellige grupperinger, forskjellige profesjoner som inngår forskjellige samarbeidsformer, som jeg frykter har et lite forsprang, i hvert fall på oss politikere. Men jeg tror faktisk også at de ikke bare har et lite forsprang på det norske politiet, men på politiet generelt, for det ligger så mye økonomi i det. Jeg viser til det som f.eks. omtales om kor-

rupsjon i innstillingen, som jeg også tror vi må legge mye større vekt på. De tallene som er gjengitt i innstillingen, er urovekkende.

Det er klart at selv om man kan se mange forskjellige nye samarbeidsformer i organisert kriminalitet, opererer flere og flere likevel som enkeltpersoner, uten å kommunisere med hverandre – nettverket kommuniserer ikke i det hele tatt. Og da skal ikke jeg ta opp diskusjonen om datalagringsdirektivet, det blir lite treffsikkert.

Vi skal på alle mulige måter ha mye fokus på organisert kriminalitet, men vi kan ikke ha så mye fokus på det at vi glemmer det som er hverdagskriminaliteten – den som folk møter hver dag, men som vi også kanskje har en tendens til å betrakte og omtale som organisert kriminalitet. Der tror jeg det kan være at vi lurer oss selv litt i denne sammenhengen. For hvis ikke vi slår ned på – jeg holdt på å si slår i hjel – den hverdagskriminaliteten som man ser hver eneste dag, umiddelbart, hvis vi ikke greier å få på plass en reell nullvisjon, det handler om forsøpling, hærverk osv., gjør vi det enklere å rekruttere til organisert kriminalitet. Så jeg ønsker meg også et sterkere fokus på det som går på nullvisjonen. Det er helt riktig, vi må ha en overordnet helhetlig tilnærming for å bekjempe både organisert kriminalitet og hverdagskriminalitet. Det er derfor Fremskrittspartiet har fremmet forslag nr. 1, som går på å få til en nasjonal enhet som samordner dette.

Da skal jeg avslutte – det blir altfor liten tid. Men jeg er trygg på det som justisministeren sa, at framtidens oppgave for oss politikere for å bekjempe kriminalitet er å sørge for en struktur og en organisering som er grenseløs, at vi greier å plassere ansvaret og spisse kompetansen i mye større grad enn det vi gjør i dag.

Så skulle jeg gjerne ha sagt veldig mye om Schengen og indre grenser og yttergrensene, men det tror jeg vi får ta ved en annen anledning.

Presidenten: Særlig tiden tyder på at det er en riktig vurdering.

André Oktay Dahl (H) [11:44:10]: Det er nesten så jeg får lyst til å pusse sølvtøyet selv og invitere alle som har bidratt, til å feire at vi faktisk har gjennomført en bra dugnad sammen. Jeg vil ikke si for én gangs skyld – for det er ganske vanlig – men som statsråden og flere har vært inne på, er det slik at vi har stått sammen, og det er helt grunnleggende viktig med tanke på at organisert kriminalitet er et grunnleggende angrep på demokratiet. Jeg synes det er grunn til å berømme at man også i det offentlige ordskiftet faktisk berømmer partier og enkeltpersoner som har gjort en jobb. Det har statsråden gjort i media overfor Høyre, som har kommet med en rekke forslag som er innbakt i meldingen. Det synes jeg er raust, og jeg synes det er redelig – så er det sagt.

Høyre kommer selvfølgelig til å fortsette å utfordre regjeringen på enkeltelementer, på ressursituasjonen, på virkemidler. Men jeg mener at vi nå har lagt et godt grunnlag for videre arbeid, uavhengig av hvilke partikonstellasjoner, politikere og enkeltpersoner som bestyrer regjering og justisdepartement etter 2013.

Høyre kommer fremover selvfølgelig til å fortsette å fokusere på behovet for ressurstilgang og grunnbemanning. For det gjelder, som representanten Sandberg var inne på, også det daglige. Det er ikke vanntette skott mellom organisert kriminalitet og såkalt hverdagskriminalitet. Ingen kriminalitet bør være å regne som hverdagslig.

Vi kommer selvfølgelig til å fortsette å utfordre på bedre og mer bruk av sivilt ansatte.

Vi kommer til å fortsette å utfordre på at alle politikere bør søke å unngå å plante flagg på alt mulig, at man kaller noe for et prosjekt, som f.eks. støvsuger politidistriktene for personer man trenger i det daglige for å bekjempe hverdagskriminalitet som kan utvikle seg til noe mer.

Vi kommer til å fortsette å utfordre på at vi trenger egne fengselsavdelinger, egne fengsler, men jeg har lyst til å berømme statsråden for her i dag å ha vært åpen på at han er positiv til at vi kan bruke EØS-midler også til å øke kapasiteten i de landene. Det har Høyre utfordret på gjennom lengre tid. Det har ikke vært like stor åpenhet, men åpenheten nå er i hvert fall krystallklar, og da venter vi bare på tilbakemeldinger på når man kan se resultatene av den tilnærmingen statsråden nå har lagt seg på.

Når det gjelder Schengen, er Høyre i likhet med flere opptatt av at vi er nødt til å følge opp de initiativene som har kommet fra f.eks. Italia og Frankrike. Det er også en del av Stockholmsprogrammet at man skal unngå svik og misbruk av bevegelsesfriheten. Det er et sentralt poeng som flere norske politikere er opptatt av.

Så litt innom DLD. Jeg synes det er interessant å høre fra enkelte at folk vil slutte å tipse politiet på grunn av usikkerheten i datasystemene. Den usikkerheten var der lenge før noen begynte å diskutere datalagringsdirektivet. For å si det sånn, manko på tips er politiets minste problem – har aldri vært noe problem, kommer heller ikke til å bli det. Det var et litt obskurt argument.

Så er det de ulike, litt midlertidige, representantene for personvernet – jeg sier midlertidig, for engasjementet har ikke akkurat gått som en rød tråd gjennom verken denne perioden eller den forrige. Det er et paradoks at Høyre og Arbeiderpartiet i sin avtale fikk til langt mer enn SV og Senterpartiet greide i regjering. Jeg synes også det er spesielt at det foreligger forslag her i dag som går langt lenger enn datalagringsdirektivet når det gjelder eventuelt å krenke personvernet. Det sier vel litt om at motivene for å stemme mot datalagringsdirektivet var litt ymse.

Et punkt jeg har lyst til å ta opp som vi ikke har kommet langt nok på, er den såkalte nye kriminaliteten og ID-tyveri. Det er for så vidt et paradoks at det var datalagringsdirektivet som måtte til for å begynne å diskutere denne typen spørsmål ordentlig, det var ikke en debatt vi igangsatte selv. Det er et paradoks. Det er også et paradoks at de sterkeste motstanderne av datalagringsdirektivet er de som er ivrigst etter å legge ut informasjon om stort sett det meste om seg selv og familien på ulike sosiale medier osv. Jeg skal ikke dra den lenger, men det sier noe om at holdningen til det vi legger ut, er viktig. Det er utrolig viktig fortsatt å fokusere på det personlige ansvaret og på ansvaret for andre. Vi må ikke være naive.

Så til myndighetsnivå. Der har vi mange ting å gjøre

når det gjelder å koordinere det samlede arbeidet. Det at ting som er rimelig konfidensielle, fortsatt sendes ut i post, i en postkasse som står relativt lett tilgjengelig også for organiserte kriminelle, er vi nødt til å se på. I tillegg er vi nødt til å begynne å se nærmere på datasystemer jevnt over, ikke bare i politiet, men ikke minst i helsevesenet, med alle de eksemplene vi har sett på lekkasjer, som organiserte kriminelle selvfølgelig vil benytte i den grad man ikke har sikkerhet nok.

Thor Lillehovde (A) [11:49:21]: Den organiserte kriminaliteten representerer store og til dels nye utfordringer for næringslivet, lokalbefolkningen og ikke minst politi og påtalemyndighet.

Kampen mot organisert kriminalitet er ikke av ny dato. Den har vært kjempet gjennom alle tider og med ulike midler. Etter hvert som politiet har tatt i bruk nye etterforskningsmetoder, har kriminelle gått nye veier. Det er riktig – og viktig – hele tiden å tette dette gapet. For oss som politikere er det derfor en utfordring hele tiden å oppgradere politiet med de mest hensiktsmessige verktøyene. Datalagringsdirektivet er i så måte det siste virkemidlet et fornuftig flertall her på Stortinget har stilt til politiets disposisjon.

Mitt innlegg her i dag vil i hovedsak dreie seg om MC-kriminalitet, som er et utfordrende felt innenfor organisert kriminalitet. MC-kriminalitet krever nye former for politiarbeid og også brede, uortodokse allianser i hvert enkelt lokalsamfunn der disse miljøene er etablert eller under etablering.

Jeg vil berømme Politidirektoratet for deres arbeid med å bekjempe énprosent-MC-klubbene. Videre vil jeg gi ros til KS for deres engasjement og for det viktige initiativet de tok i vinter, da de inviterte til konferanse for å sette søkelyset på denne utfordringen.

De såkalte énprosentklubbene kjennetegnes ved at de definerer seg ut av det etablerte samfunn, og må på ingen måte settes i bås med det store flertallet av lovlige motorsykkelinteresserte. I valget mellom norsk lov og interne klubblover og regler velger disse bort å følge norsk lov. Det kan ikke aksepteres. Internt er tilhørigheten til klubben og gjengmiljøet prioritert framfor alt, også egen familie.

KS' initiativ var et startskudd for en bred allianse i kampen mot énprosentmiljøene, en vekker for hele Kommune-Norge. Også media var til stede og gjorde – og de gjør – et viktig og nødvendig arbeid ved å fokusere på både rekruttering til miljøet og til kriminaliteten som finansierer driften av MC-klubbene. Senest så vi dette i Brennpunkt tirsdag denne uken.

I min tid som ordfører opplevde jeg at en MC-klubb gikk fra å være en relativt ordinær klubb til å bli en fullverdig Hells Angels-klubb. Opptaksprøven var sprenging av Bandidos-lokalene i Drammen. Her gikk menneskeliv tapt. I tillegg gikk store økonomiske verdier også tapt. Inndragning av verdier burde her vært et viktig virkemiddel. Når det foreligger en rettskraftig dom, er det viktig at dommen følges opp ved at inndragningskravet tvangsfullbyrdes. Dette er avgjørende for å bekjempe ny organisert kriminalitet. Vi må gå etter pengene. I saken jeg refererer til,

har Gjensidige et utestående krav på om lag 300 mill. kr, som de har vist svært liten interesse for å drive inn. Når jeg innledningsvis i dette innlegget ønsker uortodokse allianser på banen for å bekjempe disse miljøene, er også forsikringsbransjen i en slik allianse. I tilfellet fra Hedmark har Gjensidige, som framstår i mange andre sammenhenger som en viktig samfunnsaktør, vært oppsiktsvekkende passiv. Håper dette ikke er av frykt for miljøet. Det er viktig at forsikringselskapene ikke blir oppfattet som mer forsiktige overfor denne gruppen, enn overfor andre som skylder penger ellers.

Til slutt noen ord om hva som kjennetegner disse klubbene virksomhet. Det er avdekket torpedovirksomhet og vold, utpressing, brudd på våpenloven og ikke minst smugling og omsetning av narkotika. Medlemmer fra min lokale Hells Angels-avdeling ble like før jul tatt med 30 kg amfetamin. Dette er et eksempel på hvor de henter inntektene fra, og dette la forhåpentligvis en demper på julefesten.

Åse Michaelsen (FrP) [11:54:39]: Som Stortinget sikkert har merket seg, er det stort engasjement knyttet til denne meldingen. De største skillelinjene mellom partiene går kanskje på konkretisering og tidsaspekt når det gjelder tiltak som må iverksettes.

Norge er en del av Schengen, noe som byr på store utfordringer når det gjelder å vite hvem som til enhver tid oppholder seg i landet. Så lenge yttergrense-Schengen er hullte og perforert vil de kriminelle som har kommet inn i området, søke til det landet som muligens er mest lukrativt, slik som Norge. Mye av den organiserte kriminaliteten har sin rot i andre europeiske land. Norge og de andre skandinaviske landene har med sine åpne samfunn som er basert på tillitt, store utfordringer med kriminelle grupperinger som ønsker å utnytte systemet og ikke minst bygge opp nye nettverk for å bedrive sin kriminalitet. Når vi vet at det f.eks. i Oslo fengsel er drapsmenn, voldsdomte og narkosmuglere fra 60 land samlet i én luftgård, sier det seg selv at her knyttes det kontakter. Eller for å sitere det en av de innsatte, Beudin Azimov fra Tsjetsjenia uttalte til VG den 4. desember: «Her er latvisk, litauisk og tsjetsjensk mafia samlet i en og samme sofa.»

Økende nettverksbygging med norske kriminelle miljøer er også registrert. Da sier det seg selv at vi må få langt bedre kontroll med hvem som befinner seg her i landet, og ikke minst kartlegge og splitte opp disse miljøene. Her trengs det ressurser, og det trengs en langt bedre samordning og informasjonsutveksling mellom offentlige organer i kampen mot organisert kriminalitet.

Men grenseoverskridende organisert kriminalitet skjer ikke bare på landjorden, den skjer vel så mye via IKT og nye medier. Data eller cyberkriminalitet vil bli en av de største utfordringene samfunnet vil stå overfor i framtiden. I Nasjonal sikkerhetsmyndighets strategi for cybersikkerhet står det at politiet er kjent med utfordringene, men per i dag har de ikke det verktøyet på plass som trengs for å imøtegå disse utfordringene.

EOS-tjenestene mener at trusselnivået knyttet til IKT-baserte virkemidler har økt betraktelig de siste årene. Erfaringer fra NorCERT – CERT står for Computer Emergency

Response Team – underlagt NSM, vår nasjonale sikkerhetsmyndighet, viser at dette blir det stadig mer alvorlig, og ikke minst vanskeligere å håndtere.

Inntrengere har to mål: Enten er de ute etter å få tak i informasjon, f.eks. tømme bankkontoen din, ID-tyveri, eller så ønsker de datakraft for å kunne bruke den enkeltes pc til å angripe andre, såkalt botnett med flere pc-er som er samkjørte. Da fjernstyres man av en ondsinnet avsender, pc-armadaen benyttes til å angripe en annen bruker og kan raskt sette store viktige bedrifter ute av spill.

Utenforstående kan altså i dag bryte seg inn og styre f.eks. oljeproduksjonen ved en plattform i Nordsjøen, eller kraftproduksjonen ved et vannverk. Samfunnene våre har blitt utrolig sårbare. Enkle IT-problemer kan forårsake store ulykker, og det er mulig for kriminelle å gjøre stor skade.

Ut fra erfaringene er det grunn til å framheve etterretning og organisert kriminalitet som de viktigste truslene i Norge i dag, sier NorCERT som dermed bekrefter det Fremskrittspartiet her tar til orde for. Derfor fremmer vi helt konkrete forslag som i langt større grad vil kunne avdekke og forebygge denne kriminaliteten. Våre allierte samarbeidspartnere ser på truslene på nett med økende bekymring. NATOs parlamentarikerforsamling har framstilt cyberangrep sammen med terrorisme og spredning av kjernevåpen som en av de mest alvorlige truslene alliansen og medlemsstatene står overfor.

Jeg har registrert i løpet av debatten at regjeringspartiene stiller seg positive til Fremskrittspartiets to forslag som omhandler cyberkriminalitet. Dette er et godt tegn på at vi i felleskap vil kunne finne en løsning som vil tjene landet og våre innbyggere.

Arild Stokkan-Grande (A) [11:59:26]: Vi lever i en fantastisk spennende verden i rask forandring. Globaliseringen fører oss nærmere hverandre. Vi får et stadig åpnere samfunn, vi ser økt migrasjon, og vi får stadig bedre kommunikasjoner gjennom f.eks. flytrafikken. Vi ser kort og godt en utrolig utvikling som er positiv på så mange måter, og folk har muligheter som man tidligere bare kunne drømme om. Men vi ser også noen bivirkninger som er krevende. Alle land strever med å håndtere disse utfordringene.

Det har ført til at man må tenke nytt om samarbeid, både i de store internasjonale regionene, mellom landene og internt i landene, f.eks. mellom politidistrikter og mellom partier – noe innstillingen i denne saken er et godt eksempel på. Samarbeidet blir stadig bedre, og man løser stadig flere problemer. Men samtidig ser vi at metodene de kriminelle bruker, blir stadig mer utspekulerte og kreftene bak stadig rære.

Mange blir urolige over utviklingen. Over hele Europa frykter folk for framtiden. Trygghet og sikkerhet blir en av de viktigste sakene i media og i politikken. Det er helt naturlig, fordi trygghet er selve grunnlaget for demokrati og velferd. Men samtidig er det et paradoks at så mange er urolige for framtiden, all den tid verden faktisk blir stadig bedre og Europa stadig tryggere.

Noen reagerer på den måten at de går tilbake i tid. De

har kanskje sett på «Med hjartet på rette staden», den tiden det gikk på tv, og tenker at det var mye bedre før, selv om jeg nok må si at det virker som om kriminalitetsstatistikken i Aidsensfield var svært høy!

I Norge er det kanskje Fremskrittspartiet som er den fremste eksponenten for denne romantiseringen av fortiden, klarest kommer det til uttrykk gjennom ønsket om at befolknings sammensetningen i Norge skulle vært den samme som på 1950-tallet, og at grensene skulle vært mer stengt. Da er det merkelig at Fremskrittspartiet samtidig har kuttet i bevilgningene til f.eks. tolletaten. Det ville vært mer fruktbart med en diskusjon om hvorledes vi skal utnytte de mulighetene som ligger i f.eks. Schengen-avtalen, enn å markedsføre en framtid frykt som bare er egnet til å skremme opp folk og til å skape fiendebilder.

Også i distriktene merker man endringer. Over Værnes, f.eks., har det vært en enorm økning i persontrafikken – en økning man har vært noe uforberedt på. Dette har gjort at kriminelle på omreise har hatt gode arbeidsforhold. En måte å håndtere de nye utfordringene på er at det nå utarbeides felles tjenestelister for hele politidistriktet for å møte utfordringene på sommeren, særlig på Værnes. Men det fører også til at nødvendige ressurser blir flyttet fra andre deler av distriktet, særlig fra Innherad-området og mot Værnes, noe som igjen setter nærpoltiet under press.

De globale endringene er ikke bare noe som rammer de største byene, men det er noe som har innvirkning på oss alle sammen. Derfor er det særdeles viktig at tiltakene mot organisert kriminalitet er så bredt forankret i nasjonalforsamlingen som vi i dag ser. Mange har pekt på det gode samarbeidet i komiteen i denne saken. Jeg tror det er viktig for folk å se at dette feltet håndteres så godt som det faktisk gjøres, spesielt fra statsrådets side, men også fra et samlet storting. Det i seg selv kan bidra til økt trygghet og ikke minst til folks trygghetsfølelse. Altfor ofte har vi sett hvor galt det kan gå hvis framtid frykten, pessimismen og redselen får ta tak i oss.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Stine Renate Håheim (A) [12:03:36]: Regjeringen har lagt fram en god stortingsmelding om kampen mot organisert kriminalitet. Den har også fått bred støtte under behandlingen i komiteen.

Den rød-grønne regjeringen har med bred og god støtte fra Stortinget styrket kampen mot organisert kriminalitet. Norge har inngått Prüm-avtalen med EU, som gir et forsterket politisamarbeid. Det er helt nødvendig i en globalisert verden, og vi må fortsette å styrke det internasjonale samarbeidet. Mens vi venter på EUs rammeverk for soningsoverføringer, er den rød-grønne regjeringen utålmodig og inngår bilaterale avtaler på egen hånd, slik at enda flere kan sone i sine hjemland. Vi har fått på plass en innsatsstyrke på 45 menn og kvinner som er

politiets nye våpen i kampen mot mobile vinningskriminelle.

Når VG 13. april i år skriver at innbruddstallene i Oslo stuper, er det nok et bevis på at regjeringens rekordsatsing på politiet gir resultater. Vi har også et politi som evner å tenke nytt og gjøre ting annerledes. Politisamarbeidet Operasjon Grenseløs er en suksess, og det er god grunn til å rose politiets arbeid. Men politiet alene kan ikke løse den utfordringen vi står overfor i kampen mot den organiserte kriminaliteten.

I justiskomiteens merknader understreker en samlet komité at økonomisk kriminalitet må bekjempes av flere myndighetsorganer i fellesskap. Skal vi lykkes i denne kampen, er vi nødt til å gå etter pengesporet, og da trenger vi også etater som kan drive kontrollvirksomhet.

Under komiteens høring sa Skatt øst at skattekriminaliteten er omfattende. Det er grunn til å tro at den er økende, i større grad organisert, multikriminell og grenseoverskridende. Da blir det dessverre å gå baklengs inn i framtiden å bedrive kutt til Skatteetaten. Det er akkurat det Fremskrittspartiet gjør i sine alternative statsbudsjetter. I 2011 ville de kutte 645 mill. kr.

Jeg er enig med Fremskrittspartiet i at tolletaten har en viktig rolle. Men det er noe underlig å lese Fremskrittspartiets særmerknader, hvor de sier at de ønsker å styrke tolletaten, for det må være et akutt tilfelle av korttidshukommelse. La meg minne om at Fremskrittspartiet i sine alternative budsjetter de siste årene har foreslått kutt på mellom 70 mill. kr og 223 mill. kr i tolletatens budsjetter. Fremskrittspartiet snakker om å effektivisere, men det er forskjell på å barbere seg og å kutte av seg hodet. Kutt i denne størrelsesordenen kan ikke gjennomføres uten å si opp folk. Begge etatene er nødt til å gjennomføre lovpålagte oppgaver, og blir Fremskrittspartiets kuttforslag satt ut i livet, betyr det at man må redusere antallet ansatte og redusere kontrollaktiviteter. Da blir det vanskeligere å avdekke skatteunndragelser og annen økonomisk kriminalitet. Da blir det lettere for de kriminelle å smugle narkotika og andre ting inn i Norge.

Michael Tetzchner (H) [12:06:47]: Jeg tar ordet fordi jeg fra Høyres side ikke ville la det ligge helt ukommentert at Fremskrittspartiet i så stor grad i sine merknader setter likhetstegn mellom fenomenet innvandring og fenomenet kriminalitet.

Nå har vi gjennom årene kanskje blitt litt vant til ganske unyansert språkbruk når man omtaler disse gruppene, og selvfølgelig kan det være overlapping.

Men når vi så ser på forslagene, ser vi at Fremskrittspartiet også følger opp med hva jeg vil si er en ganske omfattende og grensende til totalitær kontroll av vanlige folk som innvandrere. Jeg må fra denne talerstol minne om at innvandring for det aller, aller meste skjer lovlig. Det tror jeg man kan reflektere over neste gang man er på et utested i Oslo, og blir betjent og oppvartet av våre svenske naboer.

Jeg registrerer at av Fremskrittspartiets åtte forslag er det to som gjelder innvandrere. Det er for det første dette at Fremskrittspartiet vil registrere og kontrollere alle inn-

vandrere ved ankomst, slik at registreringen også omfatter DNA-profiler. Så vil Fremskrittspartiet sørge for at PST – det er det som man i andre land kaller sikkerhetspolitiet – skal få tilgang på alle registrerte opplysninger om ankomne innvandrere. Da er det jeg gjerne vil spørre: Er det slik at vi da skal sette Den nordiske passunionen ut av funksjon? Skal det gjelde nordiske statsborgere? Skal det gjelde polakker, tyskere? Skal det gjelde andre EU-borgere? Skal det gjelde amerikanske og canadiske statsborgere, eller hva ligger i begrepet «innvandrere», for jeg ser heller ikke av merknadene, der man legger premissene for forslagene, at dette på noen måte er spesifisert. Jeg vil på egne vegne gjerne høre Fremskrittspartiets utdyping av hvordan de har tenkt å trekke dette skillet, hvis det i det hele tatt er noe skille.

Kåre Simensen (A) [12:09:21]: Vinning og makt er målet bak den organiserte kriminaliteten, og man skyr få midler for å oppnå en slik målsetting. Daglig leser vi om brutaliteten i en slik kamp for å vinne fram.

Den som så på Brennpunkt på tirsdag, fikk også et innblikk i hvordan man fra de kriminelle MC-miljøene arbeider for å rekruttere ungdommer inn i organisert kriminalitet. Jeg synes det som ble framstilt i Brennpunkt, var skremmende, og også tankevekkende. Den volds- og ransbølgen som var i Kristiansand for en tid tilbake, der mindreårige sto bak de fleste ran, mener mange er et eksempel på koblingen mellom de kriminelle MC-miljøene og kriminelle ungdomsmiljø.

Utfordringene vårt samfunn står overfor, er ganske formidable. Vår felles oppgave er å gjøre det vi kan for å hindre at disse miljøene mislykkes i sitt rekrutteringsarbeid. Kampen mot énprosentmiljøene er et slikt eksempel. Det som ble gjort i Nedre Eiker og Ringsaker, viser at man kan oppnå noe hvis man vil.

Meldingen nevner også hvordan de kriminelle miljøene opererer avhengig av hva som til enhver tid gir mest profitt, vurdert opp mot oppdagelsesrisiko og straffereaksjoner. I den forbindelse vil jeg også fokusere litt på det som i meldingen omtales som «ny kriminalitet», eller datakriminalitet. Det er en av de raskest voksende kriminalitetsaktiviteter over hele verden, og dekker et stort spekter av ulovlig kriminalitet, som økonomisk vinning, hacking, nedlasting av barnepornografi, virusangrep på websider hvor man fremmer rasehat, for å nevne noe. Jeg synes meldingen beskriver godt de utfordringene vi har på disse områdene. En del av en sånn forbrytelse kan skje i minibanken her på Karl Johan. Bare minutter etterpå forsvinner pengene dine ut av kontoen i en minibank i Chile. Det er et eksempel på global kriminalitet, som etter hvert også blir hverdagskriminalitet for mange, også her i landet.

En annen stor utfordring er derfor om vi klarer å tilpasse lovverket til denne nye formen for kriminalitet. Jeg synes justisministeren skal ha ros for raskt å endre loven, slik at det ble ulovlig å besitte utstyr til skimming.

Jeg skal ta et annet eksempel der jeg mener det bør ses litt på lovverket, som bør harmoniseres i forhold til resten av verden.

Vi har en organisasjon som heter STOP, som jobber for

å bekjempe ulovlig streaming og ulovlig tilgang til fjernsynssendinger som mottas via parabol, digitalt bakkenett osv. Det er etter hvert blitt en stor kriminalitet, og man kan tjene store penger. Det er en dom her i Oslo som viser at den som sto bak her, tjente 15 mill. kr. I noen tilfeller nevnes en fortjeneste på 70 mill. kr på denne typen kriminalitet. Vi har en strafferamme i Norge på bare ett år når det gjelder denne type kriminalitet, mens man i Danmark har seks år. Det synes jeg man bør se på og gjerne harmonisere lovverket i forhold til andre land.

Akhtar Chaudhry (SV) [12:12:41]: Komiteens leder, representanten fra Fremskrittspartiet, sa i sitt innlegg at debatten oppleves som god jul og godt nytt år. Det er riktig, det gjorde den inntil innlegget nå fra representanten Tetzschner – helt betimelig – og jeg har tenkt å ta de to tingene opp.

Det er sånn at Fremskrittspartiet, som er motstander av datalagringsdirektivet, DLD, mener at personvern hensyn er veldig viktig. Man gikk til kamp mot datalagringsdirektivet for at menneskers privatliv skal beskyttes. Så gjør Fremskrittspartiet en u-sving i denne saken og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sørger for at PST og andre relevante politienheter får tilgang på alle registrerte opplysninger om ankomne innvandrere.»

Spørsmålet ble stilt nå av representanten Tetzschner om hva som her menes med «innvandrere». Jeg våger denne påstanden: Innvandrere, ut fra Fremskrittspartiets tidligere historie, vil bety annerledesutseende. Men jeg er villig til å høre en annen forklaring på det. Det viser at mennesker som er annerledesutseende, skal behandles annerledes og gjerne, som jeg opplever det, er mindreverdige. De har ikke samme rettigheter i Norge, samme personvernbeskyttelse som andre mennesker. Det samme kommer også fram når Fremskrittspartiet ønsker at innvandrere skal registreres, og at også deres DNA-profil skal registreres. Her behandler man igjen annerledesutseende mennesker annerledes og som mindreverdige. Dette er et menneskesyn som jeg ikke liker, for å si det veldig mildt.

Jeg tror at måten å bekjempe organisert kriminalitet på, er å gjøre politiet mer robust, å øke politiets kompetanse på det flerkulturelle Norge og å øke tilliten til politiet nettopp i det flerkulturelle Norge. Der er ett av tiltakene: gjøre det slik at politiet gjenspeiler befolkningens sammensetning. I Oslo har nå bortimot 27 pst. av befolkningen en annen bakgrunn. Da er det viktig og riktig at politiet gjenspeiler befolkningens sammensetning, og at det er folk med minoritetsbakgrunn i politiet. Det vil øke kompetansen. Det vil også øke tilliten blant befolkningen med minoritetsbakgrunn, som er viktig for bekjempelsen av kriminalitet.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [12:16:02]: Økonomisk kriminalitet og finansielle misligheter har gode vekstvilkår både i Norge og internasjonalt. Stikkord er: mye penger i omløp, grådighetskultur, mer komplekse økonomiske transaksjoner, enkelt å flytte midler over

landegrensene og, dessverre, større aksept for den typen kriminalitet i mange miljøer.

Det er sterke krefter, som må møtes med egnede og tilstrekkelige virkemidler. Samarbeid på tvers av sektorer og landegrensener er helt nødvendig for å kunne komme den typen kriminalitet til livs. Det blir stadig enklere og raskere å overføre penger både innenlands og over landegrensene. Den økonomiske kriminaliteten er ofte grensekryssende, og de involverte opererer gjerne i flere land og har ulik nasjonalitet. Samfunnsutviklingen i retning av økt internasjonalisering og globalisering bare forsterker dette bildet. Det stiller økt krav til effektive tiltak mot hvitvasking av penger. Dette er penger tjent på kriminalitet, som i neste omgang brukes til finansiering av ny kriminalitet og terrorvirksomhet.

Nye regler skal gjøre det vanskeligere å utnytte det finansielle systemet vårt til hvitvaskingsformål. Kampen mot hvitvasking, menneskehandel, narkotikahandel og terrorfinansiering er viktige byggesteiner i arbeidet med å skape et tryggere samfunn og for å begrense økonomisk kriminalitet.

Hvitvaskingsloven, som vi fikk i 2009, er et viktig tiltak for finanssektoren i deres kamp mot kriminalitet. De sentrale pliktene etter hvitvaskingsreglene er å identifisere kunder og rapportere mistenkelige transaksjoner til Økokrim. Loven omfatter ikke bare finansinstitusjoner og verdipapirforetak, men også advokater, revisorer, regnskapsførere og andre som er forhandlere av verdifulle gjenstander, deriblant bilforhandlere. Dette er en viktig lov i kampen mot den økonomiske kriminaliteten.

Tilsyn med finansinstitusjoner er også et viktig våpen i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet. Da må muligheten til dette være til stede. Det var bakgrunnen for at hawala-virksomhet og andre pengeoverføringsvirksomheter ble tillatt i Norge. Slike virksomheter blir brukt til overføring av svarte penger til land som ikke har et oppegående banksystem. Men mange lovlige mennesker er også avhengige av systemet for å kunne sende penger hjem til sine slektninger i opprinnelseslandet. Systemet har imidlertid bydd på store problemer med tanke på innsyn og offentlig kontroll, i og med at det ikke har vært regulert innenfor norsk lov. I fjor kom dette på plass, og det er et viktig verktøy for oss i bekjempelsen av hvitvasking av penger og finansiering av ny kriminalitet.

Helt til slutt: Stortinget har vedtatt og skal vedta flere skatteavtaler med andre land. Mange av disse avtalene er med land som vi omtaler som skatteparadis. Det er også viktige instrumenter for å bekjempe hvitvasking og økonomisk kriminalitet, for denne typen kriminalitet er internasjonal og organisert og kan bare bekjempes om vi samarbeider internasjonalt.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:19:22]: Fremskrittspartiet er opptatt av personvernet, selv om noen betviler det, i og med at vi vil innføre en del kontrolltiltak for politiet.

Nå er det slik at de som velger å legge ut ting om seg selv på bl.a. Facebook og Internett, gjør dette av egen fri vilje. De er faktisk ikke tvunget til det av staten. Så vi

er opptatt av personvernet. Vi er opptatt av at den som er uskyldig, ikke skal få sitt personvern krenket, men er en derimot mistenkt for en kriminell handling, skal en også kunne bli utsatt for kommunikasjonskontroll.

Representanten Håheim var inne på det med Toll- og avgiftsetaten. Det tror jeg at jeg svarte på i en replikk. Vi ser muligheten for at det går an å foreta en effektivisering innen Toll- og avgiftsetaten, både gjennom lovverket og gjennom en forenkling av avgiftssystemet, som representanten Håheim er en stor tilhenger av.

Når det gjelder personvernet, er politiet nødt til å få de verktøyene de trenger for å kunne utføre jobben sin, spesielt opp mot mistenkte personer. Er man mistenkt for en kriminell handling, kan man risikere å bli utsatt for kommunikasjonskontroll, for da å få avklart om mistanken er berettiget eller om man er uskyldig.

Når det så gjelder innvandrere, som har vært nevnt her, er kanskje begrepet «innvandrere» noe upresist brukt. Det gjelder selvfølgelig ikke alle som kommer til Norge. Det er vår mening at vi skal gjøre dette etter behov. Det er en del personer som kommer til Norge uten ID-papirer, som ikke vil oppgi sin identitet og si hvem de er. Da skal vi ha mulighet til på grensen umiddelbart å prøve å fastslå hvem personen er, gjennom bl.a. fingeravtrykk og DNA-prøver, for å se om dette er personer som har et kriminelt rulleblad, for å sjekke om dette er personer som har reist ut og inn fra andre land tidligere, eller om det faktisk er personer som også er registrert i kriminelle registre i Norge. Vi opplever stadig vekk at de som har begått kriminelle handlinger, bl.a. går ned til Akerselva og selger stoff og dukker opp igjen for andre, tredje, fjerde, femte og sjette gang. Da er det kanskje på tide at politi og tollmyndigheter får mulighet til å kontrollere dem som kommer inn i landet, slik at vi hindrer at de kommer tilbake gang etter gang.

Jan Böhler (A) [12:22:29]: Jeg tenkte som saksordfører – når debatten går inn i avsluttende fase – å takke for alle bidrag i debatten. Jeg synes en debatt kan være innholdsrik selv om den er positivt ladet, selv om det er bred enighet som gir denne innstillingen styrke.

Det er et par ting som jeg kunne tenke meg å kommentere, som jeg tror kan bli viktige spørsmål framover. Det ene som ble tatt opp, er forholdet mellom nærpoliti og bekjempelse av det som med et litt dårlig ord kalles «hverdagskriminalitet», kontra vekten på organisert kriminalitet, som vi legger vekt på her i dag. Jeg vil gjerne si at der er jeg enig i det som bl.a. ble sagt av representanten Oktay Dahl og andre, at det ikke er «vanntette skott». At vi må se sammenhengen her, er ganske avgjørende, fordi den organiserte kriminaliteten er jo grunnlaget for at det er omfattende narkotikaomsetning alle mulige steder. Det er utrolige nettverk som organiserer narkotikaomsetningen rundt om i landet. Det er den som er grunnlaget for at mobile vinningskriminelle reiser rundt og plager folk med det som kalles hverdagskriminalitet. Det er den organiserte kriminaliteten som er grunnlaget for store skimmingoperasjoner og for datakriminalitet som rammer den enkeltes pc, osv. Jeg tror de som jobber i nærpolitiet, de

som jobber lokalt, også vil måtte være spesialister på sin måte med tanke på organisert kriminalitet, for det er former for organisert kriminalitet som man møter mer og mer i nærmiljøet. Jeg tror derfor vi må understreke den sammenhengen, slik at vi må bruke hele politikorpset, hele kapasiteten vår i kampen mot organisert kriminalitet, fordi den vil ytre seg både på Aker Brygge og i nærmiljøet – på Otta eller i Stavanger.

Det andre jeg vil understreke, er det som flere har vært inne på, bl.a. Kåre Simensen og Åse Michaelsen, nemlig kampen mot cyberkriminalitet og datakriminalitet. Jeg vil bare understreke med tanke på det representanten Michaelsen sa, at de forslagene som nå blir oversendt av et samlet storting, er omtalt i innstillingen, slik at det framkommer allerede der at alle de andre partiene står samlet om de forslagene.

Det er også et par punkter til som er viktige når det gjelder datakriminalitet, og som omtales i innstillingen. Det gjelder nye hjemler for ransaking av datautstyr, som vi har stort behov for, og det gjelder ny teknologi for å kunne gjennomføre såkalt patruljering på nettet, hvor også politiet må være mer til stede. Så vi har også gode forslag til ny innsats når det gjelder datakriminalitet i innstillingen.

Jeg ser at taletiden er ute, men takker for en god debatt, hvor vi har kommet noen viktige skritt videre.

Michael Tetzschner (H) [12:25:57]: Jeg registrerer at representanten Ørsal Johansen ikke så seg i stand til å gi et klart svar på om polakker som har kommet hit for å arbeide, eller innvandrere fra tilsvarende land, skal avgi DNA-tester, og om de skal rapporteres til PST ved innreise til Norge.

Nå ble det jo forsikret fra denne talerstol at det ikke skulle gjelde alle, og så ble det gitt noen eksempler på personer som vi selvfølgelig alle er enige om ikke har noe i landet å gjøre. Det er bare den haken ved det at man ikke har gjort disse nyanseringene i merknadene fra Fremskrittspartiet. Én ting er at man er upresis i sine merknader – det kan vel forekomme i flere partier – men når det gjelder de påleggene man ønsker å gi regjeringen om hva den skal fremme for Stortinget, omtaler man denne gruppen bare som «innvandrere». Da har jeg akkurat forsikret meg om at i vår utlendingsterminologi vil det også innbefatte statsborgere fra land som Norge siden 1954 har vært i passunion med, Sverige, Danmark, Finland. Man bør altså ta en retningsanvisning til regjeringen mer alvorlig enn dette og selv gjøre de avgrensninger man ønsker å gjøre hvis man ikke skal bli misforstått i debatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3927)

Sak nr. 2 [12:27:31]

Interpellasjon fra representanten Kari Henriksen til justisministeren:

«Hvert år opplever tusenvis av barn at en av foreldrene/omsorgspersonene soner straff, noe som berører barna. I dag har ingen instanser oversikt over hvor mange dette er, eller spesielt ansvar for å ivareta dem. Vi vet at mange av dem som soner straff i dag, har hatt en barndom der foreldre/omsorgspersoner har vært straffedømte. Levekårene til pårørende og barn av straffedømte er dårligere enn for andre grupper. Stortinget har vedtatt bestemmelser i flere lover som omtaler barns behov spesielt. Sykehusene og noen kommuner oppretter nå stillinger med ansvar for å ivareta barns spesielle behov. Stortinget har i budsjettet for 2011 pekt på barnas og pårørendes behov i kriminalomsorgen, men dette er ikke tilstrekkelig.

Vil statsråden vurdere å hjemle tiltak som ivaretar barnas behov, og krav til samarbeid om dette, i lovverket, og hvilke andre tiltak mener statsråden kan iverksettes for å bedre mulighetene til å komme inn med tidlig hjelp?»

Kari Henriksen (A) [12:29:08]: Jeg har med denne interpellasjonen satt de kjempende barna på dagsordenen. De har lenge vært en glemte gruppe – stort sett usynlige i det offentlige landskap.

Når det er sagt, vil jeg gi honnør til justisminister Storbørgert for det fokus han har hatt på barn og pårørende. Det har skjedd en humanisering i kriminalomsorgen som har lyktes, til tross for høyrostedede stemmer som forfekter at det eneste saliggjørende er lengre og strengere straffer. Jeg ser også at justisministeren er opptatt av kontinuerlig å utvikle kriminalomsorgen, og jeg mener min interpellasjon er et bidrag i den retning.

Barn av straffedømte er små, få, men utholdende og kjempende mennesker, som ut fra sine forutsetninger gjør en bedre jobb enn de fleste av oss når det gjelder å klare seg i livet. Å bli voksen er ikke en enkel reise. Veien fram til voksenlivet har vært ulik for oss og er forskjellig for dem som er barn i dag.

De fleste barn i Norge i dag har en hverdag millioner av barn i andre deler av verden bare kan drømme om. De fleste har god helse, går på skole, lever et hverdagsliv fullt av muligheter og har gode voksenkontakter. Barn og unge skal møte motstand i barndommen. De skal lære å tape, de skal takle sinne og redsel, de skal lære å miste noe og noen, og de skal oppleve ensomhet og kjærlighetssorg. Læringen det gir dem å komme gjennom slike situasjoner, gjør dem i stand til å møte livets utfordringer. Men noen barn opplever tap, ensomhet, frykt og sorg så ofte at de sjelden opplever slik læring. De lærer tvert imot at de vonde situasjonene bare repeteres. De må klatre over store steiner, gå på veier med mye grus som gir såre føtter, eller forsere store rasområder der de ikke vet om veien fortsetter på den andre siden.

Dette er kjempende barn, fulle av ressurser. De bruker sine krefter, evner og vilje til å finne fotfeste, forsere stein, hindringer og ras de selv ikke er skyld i. Det er ofte vi voksne som mangler ressurser. Vi våger ikke nok, vi hjelper dem for sjelden med både stein, grus og ras. Vi gir dem få og ofte gale redskaper, slik at veien deres blir kronglete. Barna bor kanskje i nabolaget vårt, eller var klassekamerater til barna våre, men vi vet det sjelden. Det er ofte en godt bevart hemmelighet å ha mamma eller pappa i fengsel.

Ellen, svigerdatteren min, er lærer, og hun fortalte meg om en gang hun var assistent i en 5. klasse. Det var en av de første dagene etter sommerferien. Læreren fortalte om hva han hadde gjort i sommer. Han hadde vært i fengsel! Å, stor spenning! Ungene var spente og nysgjerrige. På slutten av timen avslørte læreren at han hadde hatt sommerjobb. Å, det var stor lettelse! I friminuttet kom en gutt bort til Ellen, tok hånden hennes og sa: Ellen, min far er i fengsel. Ingen visste dette.

For ca. ti år siden, da Sveriges regjering tok initiativ til kunnskapsinnhenting på området, fant den at det var lite forskning nasjonalt og internasjonalt, og at barn av straffedømte foreldre har større risiko for selv å begå kriminalitet. Tendensen var sterkere i Storbritannia enn i Sverige, noe som ble knyttet til mindre stigmatisering, mer humane straffeforhold og bedre velferdstjenester i Sverige enn i Storbritannia.

I Norge har foreningen For Fangers Pårørende vært en spydspiss både i kunnskapsinnhenting og tiltak. De, og Fafo, har undersøkt forholdene til fengslede og pårørende. Mellom 6 000 og 9 000 barn har straffedømte foreldre. To tredjedeler av innsatte har hatt flere problemer i egen barndom, de har gjennomgående svak tilknytning til arbeidslivet, høy andel psykisk sykdom, og ca. 60 pst. hadde rusproblematikk.

Vi vet noe om generasjonsregnskapet når det gjelder rus og psykisk sykdom, og vi vet at tidlig innsats virker. Mer enn en tredjedel av dem som satt i fengsel i 2004, har i sin barndom hatt nære pårørende i fengsel. Vi vet at familiene til dem som sitter inne, har dårlig råd. Det forsterker barnas isolasjon. Pårørende og barn til fengslede inviteres sjelden til samtaler om egen situasjon. De bærer flere stigma, og barn av kriminelle har de tyngste ryggsakkene å bære. Vi må sørge for at noen spør dem og deres pårørende: Trenger dere hjelp?

Det siste jeg gjorde i min sivile jobb var å arbeide ut prosjektet som ble BarnsBeste. Så kom jeg til daværende helseminister Sylvia Brustad, som statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet. Der fikk jeg gleden av å være med på å jobbe fram lovforslagene om barn i helsepersonelloven og spesialisthelsetjenesteloven – et arbeid jeg i ettertid har hatt gleden av å følge fra utsiden, og som jeg ser bærer frukter. Barnekontakter opprettes på sykehus og i kommuner, og det er bra!

Jeg er sikker på at en ordning med barneansvarlige i fengsler, lagt opp etter samme lest som i helsetjenesten, men tilpasset behovene for barn og pårørende til innsatte, vil bli en stor forbedring.

Gode tiltak blir det først når vi får helhetlige og sømløse ordninger, tilpasset det enkelte barn og dets familie. Det vil være en mer krevende oppgave enn det som er iverksatt på sykehusene. Barna bor ofte ikke der mor eller far plasseres for soning. Det betyr at det vil være utfordringer for å få hjelpetiltak til å henge sammen. En slik ordning må – hvis den blir iverksatt – innebære plikt til utstrakt samarbeid mellom instanser i kommunene, der familiene bor.

I fjor vedtok Stortinget lov om sosiale tjenester i Nav – en sak jeg var saksordfører for. La meg si det sånn:

Loven var uten barn da den kom til Stortinget, men med barn da den reiste herfra.

Ideelt ville det være om vi fikk en gjennomgående ordning med barnekontakter i alle kommunene, i Nav og på sykehus. Ordningen med barnekontakter ville da bli en helhetlig kjede med barne- og ungdomsperspektiv og sikre at tiltakene til de mest utsatte gruppene henger sammen.

Å ha fokus på barn innebærer også å ha fokus på foreldrene. Disse vil bli trukket inn i samtaler, og det er en forutsetning for gode tiltak at det er et godt samarbeid. Familiens dårlige levekår gjør at det sannsynligvis vil være behov for flere og koordinerte tiltak for mange.

Mitt forslag om pårørende- og barnefokus ble enstemmig vedtatt på Arbeiderpartiets landsmøte. Den rød-grønne regjeringen har satset tungt på å øke kunnskap og sørge for mer ressurser til barnevernet. Barnehage til alle er viktig for å gi alle barn gode voksenkontakter. Stortinget har bevilget godt over 100 mill. kr til kvalitetsutvikling i barnehagene.

Den rød-grønne regjeringen vil gjøre mer av det som virker. God kunnskap må samles og spres, og vi må sørge for sømløse tiltakskjeder for disse barna og deres familier. Å bruke erfaringene fra kompetansenettverket BarnsBeste vil være bra, og det er viktig å bygge på de gode, frivillige tiltakene. Blant annet Kirkens Bymisjon, Wayback og selvfølgelig foreningen For Fangers Pårørende vil være helt avgjørende for å få dette realisert på best mulig måte.

Noen barn kjemper en ensom kamp for å bli sett, bli trygge, få hvile, bli elsket for den de er, og kjenne på trygge grenser. Men den viktigste lærdommen jeg mener vi kan trekke av vår kunnskap om barn, er at de aldri bare er det vi ser, vi som står rundt og har hver vår puslespillbrikke i barnas store puslespill: MEG. I vår streben etter å hjelpe må vi framfor alt forstå at det å bygge på barnas egne ressurser og muligheter er det som best knuser stein, fjerner grus og sikrer nye ras.

Jeg flyr jo mye – fram og tilbake til Kristiansand. En gang satt jeg ved siden av en gutt som reiste alene. Han var ti år, og jeg spurte om han hadde vært på besøk hos noen. Han fortalte at han hadde vært på leir: Jeg har vært på ADHD-leir. Vi snakket sammen hele turen – eller for å være ærlig, så sto han for det meste av snakkingen. Men han spurte og grov og delte villig vekk sine goder med meg: Skal du ha? Jeg fikk spørsmålet hver gang han puttet sjokolade eller sukkertøy i munnen. Da turen var slutt, sa jeg: Du må ha takk for turen, da, det var jammen hyggelig for meg å få sitte ved siden av en så kjekk, omtenkssom og grei gutt! Det er det ikke ofte jeg opplever, sa jeg. Han ble stille. Så snudde han seg mot meg, så på meg og sa: Å, det har ingen sagt til meg før, at jeg er kjekk og grei, synes du det?

«Barn pleier leve opp til det du tror om dem», sa Lady B. Johnson. Vi må tro godt om barna og deres foreldre, selv om omsorgspersonene sitter i fengsel.

Statsråd Knut Storberget [12:38:15]: Jeg vil få lov til innledningsvis å takke representanten Henriksen for å ta opp dette temaet og for et tankevekkende innlegg. Det finnes knapt en gruppe mennesker – små mennesker, sær-

bare mennesker – som opplever en tøffere hverdag enn de som opplever å ha mor eller far i fengsel. Det er et tungt budskap å servere ute, og vi må gjøre hva vi kan for å lette situasjonen for de unge. Disse barna er jo på sin måte også et offer for kriminalitet og møter mange og veldig sammensatte utfordringer på en rekke områder når omsorgspersoner dømmes for å ha begått kriminalitet og senere skal gjennomføre straffen. Og det er noen stikkord knyttet til barna: De er totalt uskyldige. Noe av straffens dilemma er jo at den har utilsiktede virkninger for andre enn den straffedømte og offeret. Her er det grunn til å tenke spesielt på barna. Jeg er derfor helt enig i at det nå fortsatt er særlig grunn til å se på deres situasjon.

I stortingsmeldingen som vi presenterte i 2007–2008, St.meld. nr. 37, Straff som virker, er det redegjort for ulike tiltak det arbeides med i kriminalomsorgen for å bedre kvaliteten på arbeidet med å tilrettelegge for både pårørende og innsattes barn, og den opplevelsen de har når de møter kriminalomsorgen.

Vi har de siste årene bygget flere besøkshus og leiligheter i fengslene, med overnattingsmuligheter for både barn og andre pårørende. Det er tankevekkende at mye av disse fasilitetene nærmest blir latterliggjort i den kriminalpolitiske debatten. Det er luksus, og det er for fint. Men regjeringa står den av. Dette må vi har mer av, ikke bare for barnas skyld, men også fordi dette på sikt bidrar til å redusere kriminaliteten. Noe av det aller viktigste vi kan gjøre, er å sikre at de som soner, har mulighet for å ha kontakt med sitt pårørende nettverk, også barna. Det er derfor i flere fengsler også innført ordninger med såkalte åpne dager, hvor barn av innsatte kan få se sin forelders celle. Ved flere fengsler kan innsatte nå få hjelp til å lese inn barnebøker på cd, slik at barna deres kan lytte til dem. Tiltaket Lyden av lesing har vært meget godt mottatt av de innsatte. Det er også en ordning hvor de innsatte lager små filmer av seg sjøl og sin hverdag i fengselet, og som kan bidra til å gi barna et mindre skremmende bilde av den livssituasjonen deres foreldre er i.

Mye av det arbeidet vi driver med på dette feltet, ville ikke kunne sett dagens lys hvis vi ikke hadde hatt organisasjonen For Fangers Pårørende. Det er en organisasjon som kunne gitt oss alle konstant dårlig samvittighet. De gjør ikke det – litt kanskje – men de gir oss gode innspill og er den viktigste premissleverandøren også i mitt arbeid. I flere fengsler tilbys det samlivskurs, foreldreveiledningskurs og såkalte pappagrupper. Pappagruppene har jeg sans for. Målet er å ivareta barns behov når foreldre gjennomfører fengselsstraff. Her får de innsatte kombinert kursopplegg og aktivitetstiltak i forbindelse med barns besøk. De får også basisopplæring i hva barn trenger fra voksne, og hvilke utviklingstrinn barn gjennomgår fra det første leveår fram til de er godt over tenårene. For oss som er småbarnsforeldre, kan vi bare ane hvordan det føles ikke å få ta del i viktige år.

Jeg vil også nevne at vi er i ferd med å innføre et nytt IT-basert kartleggingssystem i kriminalomsorgen. Dette systemet vil bidra til en bedre oversikt over antallet barn som er berørt av straffegjennomføringen, og innsattes status som omsorgspersoner for sine barn.

Jeg vil også trekke fram regjeringas satsing på alternative straffereaksjoner og gjennomføringsformer, som skal bidra til å gjøre det lettere å være barn og pårørende.

Hva så med straffegjennomføringsloven – har den regler som i tilstrekkelig grad ivaretar barnas behov? Jeg tror ikke det, og jeg tar imot utfordringen fra interpellanten. Det er, som interpellanten også påpeker, gjort endringer i lovgivningen for å styrke barns situasjon på andre felter, bl.a. helse. Det er allerede bestemmelser om barna til de domfelte i dagens straffegjennomføringslov, bl.a. i § 3. Men jeg mener at vi nå bør vurdere om § 3 er tilstrekkelig i denne sammenheng. Jeg vil derfor se på om vi på samme måte som i helselovgivningen bør lovhjemle kriminalomsorgens forpliktelser overfor barn av alle som er innsatt i fengsel, eller som gjennomfører straff på annen måte. Jeg tror at vi har et stykke arbeid å gjøre opp mot dette, men jeg er optimist. Jeg mener at det kan bidra til å gjøre det enklere når det gjelder ansvarsforhold, og også å utløse den kreativiteten som lovtekster faktisk kan bidra til i kriminalomsorgen.

Jeg har med interesse også sett hvordan den svenske kriminalomsorgen har organisert dette arbeidet. Jeg tror vi har mye å lære av hverandre. Den svenske ordningen innebærer at alle fengsler, varetektsanstalter og friomsorgskontorer har oppnevnt en eller flere innsatte som barneombud. Barneombudenes oppgave i svensk kriminalomsorg er å påse at enheten tar hensyn til barneperspektivet som uttrykkes i FN's barnekonvensjon – nemlig barns rett til å få samvær med sine foreldre, og at vurderinger blir gjort ut fra barnas beste.

Jeg ønsker å framheve barneperspektivet i kriminalomsorgen – jeg gir meg ikke – og vil vurdere å innføre en liknende ordning i alle våre fengsler og friomsorgskontorer. Barneombudsbegrepet er allerede benyttet her i Norge. Vi må i så fall finne en annen betegnelse – noe som er et mikroskopisk problem – f.eks. barneansvarlige, og det er en betegnelse som helseforetakene i Norge benytter.

Til slutt vil jeg igjen nevne det samarbeidet kriminalomsorgen har med de frivillige organisasjonene, og i særdeleshet organisasjonen For Fangers Pårørende. Vi har hatt mange gode møter og vi har fått mange gode innspill. Det er kanskje de som bidrar til de små skritt som tas, når vi bygger besøkshjem, setter i verk tiltak og utsteder informasjonsmateriell, som skal være små og store skritt som gjør det enklere å være liten i en svært tøff hverdag.

Kari Henriksen (A) [12:45:20]: Først takk til justisministeren for et positivt svar. Det gleder mange – også andre enn meg. Jeg mener at svaret, med sine henvisninger til det som er gjort, understreker den humanistiske grunntonen i justisministerens kriminalpolitikk, og det synes jeg er veldig bra.

Fengsler er det sosiologer kaller for totalitære institusjoner. I disse er noe av hensikten å bryte mennesker ned for så å bygge dem opp igjen. Dette er jo straffens mål: å bygge dem opp igjen til lovlydige mennesker. Fengslene har lang tradisjon for kun å forholde seg til straffedømte som kriminelle. Totalitære institusjoner gjør nettopp det. De reduserer menneskenes roller. Slike institusjoner for-

størrer den ene rollen ved mennesket. I fengslene er det den kriminelle rollen som har fått plass.

Statsrådets svar viser hvordan den rød-grønne regjeringen har latt, og også vil fortsette å la, også andre roller tre fram: mor, far, datter, sønn, bror eller søster, roller som ofte er viktigere enn rollen kriminell når vi tenker rehabilitering, men som i dag ikke får verken næring eller muligheter til å vokse. Den rollen barna bryr seg om, er mamma- og papparollen. Selv om samfunnet både skal og må straffe en omsorgsperson, forsvinner ikke mamma eller pappa for barna. Det blir bare mer vanskelig. Dette er en bør barna ikke skal bære alene.

Barna er opptatt av ting kriminalomsorgen ikke har tradisjon for å tenke på: at det er innestengt luft på besøksrommet, at fengselsbetjenter pakker opp og ødelegger det fine papiret på gaven til mor eller far, at det er strenge restriksjoner på å snakke sammen i telefon, at de ikke kan gå tur i skogen, gå på kino eller delta i bursdager sammen.

Jeg er veldig fornøyd med at statsråden nå vil vurdere en lovfesting, og at han også signaliserer så tydelig behovet for samarbeid med både andre offentlige instanser og frivillige organisasjoner.

Jeg vil be statsråden ta med seg de erfaringene som helsetjenesten har gjort, og det var også statsråden inne på i sitt innlegg. Da må det være en forståelse av ordningen som er lik i alle fengsler, og det må ha en tydelig ledelsesforankring. I helsesektoren snakkes det nå mye om pasientforløp. Kanskje man kunne tenke på noe tilsvarende i kriminalomsorgen?

Jeg ser fram til debatten her i salen og de innspill som helt sikkert vil komme, og som ministeren og departementet kan ta med seg i det videre arbeidet.

Statsråd Knut Storberget [12:48:02]: Jeg skal ta med meg erfaringene i arbeidet med denne typen tenkning fra helsevesenet. Jeg tror det er helt avgjørende. Men samtidig har jeg bare lyst til å bruke anledningen nå til å si at det er fantastisk hvor langt man kan komme med ganske enkle virkemidler.

I en hverdag der man, når man diskuterer kriminalpolitikk, nærmest bare har fokus på én ting – ressursene til politiet – er det viktig at vi i Stortinget kan ha denne typen debatter for å markere behovet for også å bruke ressurser på dette feltet. Vi får så uendelig mye igjen for lite. Når man har valgt å bruke noen penger i løpet av de siste årene – og jeg håper det også vil komme mer framover – så er det fordi vi ser at barna får det bedre, og at de pårørende også får det bedre. Det er også spørsmål om hvor langt vi skal strekke arbeidet på dette feltet, hvor noen kanskje i stor grad ønsker å ha med seg pårørende generelt. Men det er helt avgjørende for dem som er hjemme, og særlig for de små, at vi tenker mer systematisk enn vi har gjort.

Jeg understreker også at en av de fire viktige kildene til det å forhindre tilbakefall som er nevnt i stortingsmeldingen, ved siden av behandling, utdanning, bolig, arbeidstrening og en del kulturtiltak i fengslene, er det sosiale nettverket. Til de røstene som vil hevde at kriminalomsorgen blir for mild og myk, vil jeg bare slå tilbake og si at dette er også tiltak som gjør det lettere å rehabiliterer folk. Det er

etter mitt skjønn en god dose forebygging, også for de små, at man får en best mulig håndtering av en svært vanskelig situasjon. Det er derfor vi har valgt å bruke en god del ressurser på dette. Jeg nevnte besøkshusene og leilighetene med overnattingsmuligheter – altså ved Ringerike, Halden, Bredtveit, Bergen og Åna, og jeg vet om flere under planlegging – besøksfasilitetene ved Oslo fengsel, hvor det er satt av 10 mill. kr til bedre besøkslokaler, dette med åpne dager, Lyden av lesing-prosjektet, informasjonsmaterieil som Hvordan har du det? som var en trykksak som vi i hvert fall deltok noe i, og, ikke minst, informasjonsheftet til foreningen For Fangers Pårørende. Vi har sett at det er ganske enkle virkemidler som skal til. En pappa gikk pilegrim med meg da jeg gikk sammen med Bastøy-fangene på pilegrimsleden. Han sa at han hadde sjøl fått lov til å delta i sønnens klasse for å forklare hva det var som skjedde. Det hadde bidratt til en god situasjon for sønnen. Det viser seg at det er ganske enkle virkemidler. De kan være tøffe der og da. Det behøver ikke koste mye, men det må tas initiativ.

Stine Renate Håheim (A) [12:51:22]: Jeg har lyst til å takke representanten Kari Henriksen, som gjennom denne interpellasjonen setter en utrolig viktig sak på dagsordenen, og, ikke minst, takk til foreningen For Fangers Pårørende, BarnsBeste, Kirkens Bymisjon og alle andre som har bidratt til å gi disse barna en stemme i den offentlige debatten.

I St.meld. nr. 37 for 2007–2008 kan man lese en pårørendes historie:

«Jeg var en pårørende som trengte hjelp, nå skal jeg kjempe for mitt barns rettigheter til å ha verdige besøk med god kvalitet. Hennes stemme skal bli hørt. Hver dag lever vi med skammen over at pappa sitter i fengsel. Vi har lært oss å holde hodet hevet og si at «pappaer kan være greie, selv om de sitter i fengsel». Vår hverdag minner oss stadig om at pappa er der han er. Hun spør, og jeg svarer etter beste evne. 7 mil fram, 7 tilbake hver lørdag, og den lille kroppen er lykkelig og sier trøtt i baksetet «pappaen min er best i hele verden.»»

De som blir satt inn bak murene, blir av samfunnet, og også av oss politikere, stemplet som kriminelle. Vi glemmer altfor ofte at de også har andre roller i livet sitt: De har kjærester, de har søsken, og mange av dem er mamma eller pappa. Skal vi lykkes i tilbakeføringsarbeidet, kan vi ikke forvente at de innsatte setter livet på pause. Relasjoner og nettverk er en suksessfaktor i tilbakeføringen til samfunnet. Da må vi se på pårørende som en ressurs, og vi må gjøre mer for å tilrettelegge for mer og bedre samvær med familien. Det kan være en utfordring i den kriminalpolitiske debatten, hvor fokuseringen er rettet mot strengere straffer og mer sikkerhet, og hvor et parti mener det er en god idé å kjøpe brakker fra Sverige for å sette innsatte i Norge i dem. Da er det godt at vi har en statsråd som står stormen av. Justisministeren skal også ha skryt for å øke fokuseringen på en human straffegjennomføring. Dette er en fornuftig politikk for forebygging, men det handler først og fremst om å ivareta barnas rettigheter og barnas beste,

for vi vet at fengselsstraff for voksne som er mamma og pappa, også rammer barna.

Undersøkelsen Pårørendes helse og livskvalitet, fra foreningen For Fangers Pårørende, tyder på at innsattes pårørende rammes hardt av fengsling, både økonomisk og når det gjelder egen helse, og vi vet at barnefamilier rammes hardest. I undersøkelsen ble det vist til at nesten halvparten av barna fikk dårligere helse, i form av søvnproblemer og adferdsendring, etter innsettelsen. Mange barn sliter med savn, sliter med skyld, når én av foreldrene forsvinner fra livet deres. Derfor må vi gjøre mer for at disse barna skal få en bedre oppvekst. Det er viktig at det skapes en mest mulig normal familiesituasjon når besøk skal skje. Det kan handle om så enkle ting som at det er mulighet til å lage mat sammen, og på den måten å skape gode minner.

Den rød-grønne regjeringen har gjort mye på dette området, og flere tiltak er satt i gang. Alle fengsler skal ha besøksrom, og stadig flere fengsler får egne besøksbusser.

Foreldrerollen kan være vanskelig når man sitter i fengsel. Derfor er det bra at mange fengsler har tilbud om pappagrupper, samlivskurs og utflukter sammen med de innsattes barn. Det skjer mye bra, og med St. meld. nr. 37 har regjeringen staket ut en riktig og god kurs. Men det er behov for en mer systematisk og overordnet utvikling. Vi kan ikke godta at for noen barn blir tilbudet bedre enn for andre, avhengig av hvor foreldrene sitter fengslet.

Da er forslaget om en barneansvarlig i alle fengsler en god og riktig tanke for å få hevet kompetanse, for hele tiden å ha det i fokus, og slik at det blir mer systematisk at det er noen som har ansvaret for barna og deres rettigheter.

Den rød-grønne regjeringen har staket ut kursen. Vi har lansert mange gode tiltak. Nå må vi sørge for å holde trykket oppe. En human straffegjennomføring gjør veien tilbake til samfunnet kortere, men det gjør også barnas liv lettere og bedre. En innsats for disse barna vil også være med på å forebygge kriminalitet. Det vil gi et verdig liv og en samfunnsøkonomisk gevinst, fordi det har en forebyggende effekt.

Jeg har nok en gang lyst til å takke interpellanten, og også justisministeren for de gode signalene han har kommet med i debatten her i dag.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:56:19]: Som andre har vært inne på, er det en veldig viktig problemstilling som interpellanten tar opp. Det er vel stort sett enighet i denne sal og blant de politiske partier om at barn faktisk også er ofre for den kriminelle handlingen som en av foreldrene har begått – og de er veldig uskyldige ofre, som absolutt ikke har gjort noe galt, som ikke kan noe for at en av foreldrene har gjort noe kriminelt, og de skal absolutt ikke straffes for det!

Vi i Fremskrittspartiet er også enige om at det må tiltak til for at barn skal kunne takle en slik situasjon på en bedre måte, og for at barn skal få en tilnærmet normal situasjon selv om en forelder er innsatt. Det som er viktig å se på og ivareta, er barns behov og ønsker i en slik situasjon. Vi skal huske på at det er mange forskjellige typer kriminelle, og at det er mange forskjellige typer kriminalitet som

blir begått av foreldre, som gjør at de blir fengslet. Jeg tror det er viktig å differensiere når det gjelder hva slags kriminalitet som er blitt begått, for at man skal få et riktig tilbud til de barna. Når en forelder f.eks. har drept den andre forelderen, har fortsatt den innsatte forelder samværsrett med barna, selv om barna kanskje ikke vil det. Vi har også overgrepssaker der forelder som er dømt, har samværsrett med barna. I flere situasjoner viser det seg at barna absolutt ikke vil møte denne forelderen, og da bør de heller ikke tvinges til det. Det er barnas behov og ønsker som skal ivaretas, og det er barnas beste man alltid skal jobbe for i slike situasjoner.

Det blir også litt rart hvis en fange som har barn, skal få for store fordeler og spesielle ordninger som kan virke provoserende på andre innsatte og kriminelle. Men misforstå meg ikke, jeg er opptatt av – og Fremskrittspartiet er opptatt av – at barn som har foreldre som er fengslet, skal få mest mulig normale forhold, og at de skal få en oppfølging som gjør at de også kan ha et tilnærmet normalt liv. Men vi må også se at det er andre aspekter rundt det, og at det kan få konsekvenser, skape presedens, for andre.

Så vil jeg bare si helt til slutt at det er trist at noen i en debatt med et så alvorlig tema prøver å dra fram billige poeng og trekke enkelting ut fra helhetlige saker. Når representanten Håheim trekker fram at Fremskrittspartiet ønsker å få brakker fra Sverige til å sone i, så vet representanten lidderlig godt at det er å trekke det litt langt – det er å trekke det helt ut av proporsjoner. Vi har ikke sagt at vi skal ha brakker for vanlig soning i Norge. Dette er for utenlandske kriminelle som skal ut av landet, og det har ingenting med fanger som har barn eller er norske statsborgere som skal føres tilbake til samfunnet, å gjøre. Å trekke sånne paralleller synes jeg er trist i så alvorlige saker.

Avslutningsvis: Fremskrittspartiet har støttet mange av de tiltakene som er satt i gang for at unger skal ha det godt i forbindelse med fengselsopphold. Vi er også et av de partiene som støtter foreningen For Fangers Pårørendes aktivitet og Wayback's aktivitet, organisasjoner som er viktige for at både innsatte og pårørende skal ha et mest mulig normalt liv, og at de skal ha mulighet til å komme tilbake til samfunnet som lovlydige borgere.

André Oktay Dahl (H) [13:01:01]: Først vil jeg starte med å si at det er veldig godt å høre et innlegg som ikke er et typisk politikerinnlegg, som jeg synes representanten Henriksen holdt da hun holdt åpningsinnlegget sitt. Det var et dyptfølt, ærlig og bra innlegg som vi trenger flere av i denne salen.

Dette er et utrolig viktig tema. Som flere har vært inne på, er det altså flere ofre i en straffesak. Det er ikke bare offeret som er utsatt for kriminalitet, men pårørende og barn er indirekte ofre ved at mamma eller pappa settes i fengsel. Livet bak murene står på mange måter stille, men det gjør definitivt ikke livet utenfor. Om man har begått en kriminell handling, betyr det at man har gjort en kriminell handling og skal ta ansvar for det. Men det betyr ikke nødvendigvis at man er et grusomt menneske på absolutt alle andre plan, f.eks. ikke som forelder.

Flere har vært inne på at organisasjoner som jobber fri-

villig og ideelt på dette feltet, gjør en kjempejobb – flere av dem sitter på galleriet. I en del tilfeller gjør de også en jobb som myndighetene egentlig burde gjort for å tilbakeføre innsatte, ved å søke å beholde noen av de nettverkene de har, eller prøver å oppnå utenfor. Selv om økningen de siste årene har vært bra, er det sånn at veldig mange av disse hvert eneste år lever fra hånd til munn. Litt billig sagt høres det noen ganger ut som om de må jobbe for 100 000 kr for å få søke om å få 150 000 kr etterpå. Så man kan noen ganger stille spørsmål om måten vi prioriterer mellom offentlig og privat på. Mens det er greit å få store summer inn i de store offentlige systemene, er det ekstremt vanskelig noen ganger å få en halv million til noe som vi vet funker, f.eks. til å hjelpe barn av innsatte i norske fengsler.

Barn er totalt uskyldige hvis pappa eller mamma sitter i fengsel. Men i samfunnet ellers er det veldig få som behandler disse barna som helt uskyldige. Det er mange eksempler både fra skole, barnehage og andre steder på at vi andre som voksenpersoner sier: Fra den familien der, ja, noe annet kunne man nesten ikke regne med. Og når f.eks. barn i barnehagen blir utagerende eller krangler på skolen, kan vi si: Der faller ikke eplet langt fra stammen. Faren eller moren sitter jo tross alt i fengsel. Det forklarer liksom alt. Da blir det, som det ble påpekt av interpellanten, en selvpoppfyllende profeti. Barnet blir akkurat det barnet som noen regnet det som, fordi det tilfeldigvis har en mamma eller pappa som har gjort noe dumt, noe alvorlig, og sitter i fengsel. Så holdninger til medmennesker gjelder alle. Det gjelder skoleverket, det gjelder helsevesenet, barnevernet og hver enkelt av oss, at vi ikke demoniserer folk, verken i offentlig debatt eller i samtaler, og at vi noen ganger tenker at det er mennesker som har gjort en kriminell handling, men at de i 90 pst. av livet sitt ikke er fullstendig ødelagte eller skakkjorte mennesker, men mennesker som faktisk fortjener respekt for at de er mennesker og ikke bare er innsatte.

I snart seks år har jeg hørt f.eks. foreningen For Fangers Pårørende påpeke stort sett det samme hvert år. Det har kommet tildelinger. Men jeg har lyst til å gå tilbake til poenget og utfordre litt på hvordan vi skal få en bedre balanse mellom hva som skjer i ren og skjær kriminalomsorgsregi, og ikke minst i regi av frivillige. Uten at vi styrker de frivillige og de som jobber med et ekstra «ildsjelansvar», kommer vi aldri til å lykkes verken med å skape trygge samfunn for barn av innsatte eller et bedre samfunn for dem som er innsatte og skal tilbakeføres til samfunnet.

Trygge mennesker, hva er det? Trygge mennesker er de som føler seg trygge på seg selv. Trygge mennesker er de som er trygge på andre mennesker. Og hvordan blir vi trygge? De fleste av oss blir trygge ved at vi har en familie som passer på oss, at vi lykkes noenlunde godt på skolen, at vi har kulturtilbud rundt oss, og at vi er i stand til å håndtere hverdagen. Veldig få av de innsatte i norske fengsler gjør nettopp det. Men en forutsetning for at vi skal bygge et trygt menneske fra grunnen av der inne, er at de får muligheten til å ha kontakt med dem som står dem – høyst sannsynlig – aller, aller nærmest, og at barna, som er uskyldige ofre, får muligheten til å holde kontakten.

I en sånn debatt er det fort gjort at vi alle blir rørt av våre egne ord. Vi synes at vi sier veldig mye bra, at barn er viktig og sånn. Derfor er det utrolig viktig at vi ikke bare lar det bli med ord at vi synes det er veldig flott at denne saken reises, men at vi faktisk i fellesskap løfter denne debatten dit den hører hjemme, slik at vi ikke bare føler mye, men at vi også gjør mye.

Jeg har lyst til å avslutte med å si at den rød-grønne regjeringen har full støtte fra absolutt alle partier her i salen, inkludert Høyre og Fremskrittspartiet.

Jeg slutter meg fullt ut til at det egentlig ikke passer seg å komme med den type flåsetheter som å snakke om brakker, som representanten Håheim gjorde. Det var rett og slett helt unødvendig, ikke minst med tanke på at representantens eget parti synes at det er helt greit å bruke brakker, eller såkalte paviljonger, når det gjelder skolebygninger der man har kapasitetssvikt.

Akhtar Chaudhry (SV) [13:06:33]: Dette er en viktig debatt, og vi skal være veldig forsiktige, men likevel må det være lov å kunne påpeke uenigheter i politikken også på dette området.

La meg starte med å takke interpellanten for initiativet. Jeg opplever at det er et langt større og positivt fokus på situasjonen til de innsattes barn i dag enn for noen få år tilbake. La meg også rose alle de frivillige som gjør en flott jobb for disse barna, og dermed også for mennesker som sitter inne. Vi vet at barn kommer uforskyldt i en situasjon der far eller mor – stort sett far – må i fengsel. Og vi vet at i mange situasjoner har den domfelte dårlig råd, er dårlig sosialt integrert, det er rusmiddelmissbruk, og vedkommende har en dysfunksjonell familie fra før. Når far må i fengsel, blir alt dette forsterket for barn.

I vårt samfunn er det slik at vi teller nesten alt og har oversikt over nesten alt, bortsett fra én ting, og det er hvor mange barn som har fedre i fengsel, og omvendt – hvor mange fedre som har barn utenfor fengsel. Det er det viktig å få oversikt over, for hvis vi ikke vet hvor mange barn som sitter der ute, kan vi heller ikke hjelpe foreldrene og barna til å holde god kontakt med hverandre. Vi vet at det er viktig først og fremst for barna – dette er rettighetsfestet – og at kontakten mellom barna og foreldrene kan påvirke den innsattes valg og progresjon. Derfor mener jeg det er viktig at vi klarer å få en oversikt over hvor mange barn som har fedre i fengsel, og bruke dette i det videre arbeidet.

Det gjøres en veldig god jobb rundt omkring i våre fengsler. Bergen og Ringerike er meget gode eksempler på hvordan en skal legge til rette for god kontakt mellom den innsatte og vedkommendes barn. Andre fengsler bør lære av og gå videre med dette. Vi har Pappa i fengsel, et program som en god del fengsel bruker, og som de som ikke bruker det, bør lære noe av.

Jeg er enig i at det bør ses på hvordan én person kan ha ansvar for å følge opp at barn får realisert sine rettigheter. Der har vi gode eksempler fra Sverige, og det bør vi se på og lære noe av. Det er viktig at vi vet hvilke rettigheter barn har, og at noen så passer på at de rettighetene blir realisert.

Mange innsatte har dårlig råd i utgangspunktet. Når far plutselig må inn, blir den dårlige økonomien forsterket ytterligere. Da blir det vanskelig for veldig mange barn og familier å besøke denne faren, som stort sett sitter i et fengsel langt unna T-banen på Sinsen, for å si det sånn. Det koster veldig mange penger å besøke far og få realisert en rettighet. Igjen: Dette mener jeg at vi bør kunne se på framover.

Det er veldig bra at det blir fokusert veldig mye på barn. Det fortjener de absolutt, og familiene gjør det. Men det er flere enn barna og den absolutt nærmeste familie, dvs. ektefellen, vi bør bruke tid på og fokusere på hvordan de har det, f.eks. mødre som har sine sønner i fengsel. Det er en like stor påkjenning for en mor til en sønn å oppleve at barnet er satt bak fengselsmurene.

Og alt dette må vi se i to perspektiv. Det ene er de menneskene som sitter bak fengselsmurene. De er mennesker, de har behov, de har ønsker, og de skal komme tilbake til samfunnet. Det er det andre, nemlig å sørge for at de får ha god kontakt med sin familie. Det påvirker deres valg i en positiv retning, og det gir oss to gevinster: at dette mennesket forhåpentligvis tar de riktige valgene for sitt eget liv, og at det blir et bedre menneske når han, altså stort sett han, kommer tilbake til vårt samfunn – for det kommer han til å gjøre.

Jenny Klinge (Sp) [13:11:37]: Interpellanten tek opp eit svært viktig tema. Det å sitje i fengsel er belastande for den innsette sjølv, men barn av innsette kan oppleve det minst like ille. Kriminalomsorga skal ikkje berre vere straff, men i høgste grad også hindre at dei fengsla kjem tilbake seinare. Dette blir forsøkt på veldig mange ulike måtar, alt etter kva problem og behov dei enkelte gruppene har.

Det siste leddet i ordet «kriminalomsorg» peikar på at vi heile tida må hugse at vi har med sårbar menneske å gjere. Det handlar altså ikkje berre om å straffe, men også om å gje omsorg. Alle vaksne i fengsel er sjølv sagt ikkje sårbare. Det finst nokre hardbarka forbrytarar. Men dei fleste innsette – og deira pårørande ikkje minst – har nytte av og treng positiv oppfølging av både sine næraste og offentlege instansar.

Mange innsette har ungar, og når dei blir sleppte fri, skal dei tilbake og vere foreldre for desse ungene. Friviljuge organisasjonar gjer ein kjempeinnsats for å gjere overgangen til å vere fri lettare.

Justisministeren har allereie vist til viktige tiltak for ungar som har foreldre i fengsel, og til tiltak for dei innsette, som kan setje dei i betre stand til å vere gode foreldre. Ein skal ikkje stigmatisere ved å påstå at storparten av domfelte og fengsla i Noreg er dårlege foreldre, men somme har eit stort betringspotensial. Å betre tilhøva for ungene og gje dei oppfølging vil tene minst to formål: for det første å gjere livskvaliteten deira betre om dei slepp utryggleik og skamkjensle kring situasjonen her og no. For det andre kan det førebyggja at enkelte barn av innsette blir kriminelle sjølve. Gode oppvekstvilkår er viktige for å hindre ein kriminell laupebane. Ofte veit vi no at stikkord som rus og psykiatri er inne i biletet.

Våre internasjonale plikter gjennom Barnekonvensjonen gjev barn av innsette like rettar som andre ungar til å ha kontakt med sine foreldre. Sjølv sagt er det praktiske hindringar for dette, men det er openbert slik at vi kan leggje betre til rette for god og hyppigare kontakt mellom barn og fengsla foreldre. Eg kan ikkje sjå at rehabiliteringsarbeidet under eit fengselsopphald blir lettare om dei innsette og ungene deira opplever stort sagn, sjeldan får talast på telefon og møtest under lite eigna forhold. Her har det vore gjort gode tiltak, men absolutt meir kan gjerast. Men her deler eg representanten Ørsal Johansens tankar kring samværsrett etter drap og spesielle situasjonar. Det er noko som må vurderast særskilt.

Til slutt vil eg vise til at justisministaren vil vurdere barneansvarlege i alle fengsel. Det tykkjer eg er ein god tanke. Vi vil kome eit langt steg framover om perspektivet barns beste blir ein integreert del av tenkinga i kriminalomsorga.

Kari Henriksen (A) [13:14:41]: Takk til debattantene som har ytret seg i denne saken. Jeg synes det har vært en veldig god debatt. Den viser at dette er viktige temaer, som jeg også hørte ble nevnt i forrige sak, som vi stort sett er enige om, men som likevel er viktig å debattere i Stortinget.

Justisministeren var inne på dette med ressurser – og jeg støtter ham på det. Erfaringene han viser til, viser at det går an å gjøre mye med lite. Det er ikke alltid at rop om mer penger, flere folk og bedre ressurser er nødvendig for å komme ganske langt.

I Kristiansand har de allerede begynt arbeidet med å planlegge en barnekontakt i fengselet. Det gjør de fordi de ser at det er viktig, og de ser at det gir gode resultater. De ser også at det er nødvendig for å rehabilitere dem som skal ha sin straff, men også med tanke på barna, så de ikke kommer til å lide senere. Representantene Håheim, Oktay Dahl og Klinge var inne på dette med rehabilitering innenfor kriminalitet, rus, psykisk helse, og også tilknytningen til arbeidslivet, og flere var inne på de dårlige levekårene. Det er klart at når de innsatte har lav tilknytning til arbeidslivet, mister de muligheten til å skape sine egne verdier og verdier for sin familie. Selv om vi er enige om det meste, mener jeg at den rød-grønne politikken innenfor arbeidslivet vil være mye bedre for både innsatte og familien til innsatte i det virkelige liv.

Så trakk Ørsal Johansen opp et veldig viktig punkt, og det er alle de dilemmaene som kriminalomsorgen er preget av – forholdet mellom foreldre og barn, forholdet mellom ektefeller, og rettferdighet innad i fengslene. Det er vanskelig, men det betyr ikke at vi ikke må gjøre noe. Rettferdighet er for meg ikke det at alle behandles likt, men at de behandles ut fra behov som den enkelte har.

Representanten Chaudhry var inne på dette med registrering og relasjonsperspektivet i en videre setting. Det er også viktig å få med seg, men jeg tror samtidig at det er viktig å begynne i én ende.

Så skal jeg bare gi et tips: Da jeg jobbet i sektoren og spurte folk når de kom inn til vår klinikk om hvor mange barn de hadde, sa mødrene eksakt antall barn, men fedrene underslo. Når vi gikk dypere inn i det, viste det seg

at fedrene hadde en forestilling om at når de ble spurt om hvor mange barn de hadde, var det dem de hadde omsorgen for, men ikke dem de var far til. Det er bare et tips om å spørre riktig når man skal registrere.

Så får jeg avslutte med å støtte Oktay Dahl og si som man sier på Sørlandet: Det nytter ikke bare å si halleluja – vi må gjøre det også.

Statsråd Knut Storberget [13:17:55]: Jeg er også helt enig i at det å si halleluja, kan for så vidt være fint, men vi må gjøre det også.

Det er jo faktisk slik at et tverrpolitisk flertall her i salen i stor grad har stått bak de tiltakene som ble skissert i St.meld. nr. 37 for 2007–2008, også budsjettmessig når man har valgt å gå inn med helt konkrete tiltak. Men det skal ikke mer til enn å lese tiltakene i stortingsmeldingen for å se at det er flere tiltak som er skissert der, som gjenstår i dette arbeidet. Denne debatten kan jo bidra til å sette press på det.

I debatten var det spørsmål oppe om tilskuddsordning og økonomi for dem som lever med én i familien som er i fengsel. Regjeringen valgte å foreslå utvidet barnetrygd for dem som er utenfor – det skal være et godt bidrag. Det gjelder også det jeg har nevnt om besøksrom og -husene. Det er et tankekors at da vi overtok i 2005, og fikk det svære prosjektet Halden fengsel på bordet, som da til slutt kostet 1,3 mrd. kr, var det altså en bit som var tatt ut for å gjøre det litt rimeligere, og det var besøkshjemmet. Nå fikk vi det inn igjen, men det sier litt om hva man prioriterer når det kommer til stykket – og når det skal gjøres halleluja, for å si det sånn. Så dette er en debatt og en side av kriminalomsorgen som vi trenger å ha størst mulig trykk på for å få gjennomført de forslagene som ligger i St.meld. nr. 37 – utover det å ha en barneansvarlig i fengsle-

Så vil jeg til slutt understreke at hele kriminalpolitikken må ha dette i seg. Derfor vil jeg gjerne i særdeleshet peke på de alternative straffereaksjonene vi har, hvor man har mulighet til å sikre at pårørende og barn har en kontakt særlig ved kortere fengselsstraffer, og at man ikke river opp denne kontakten. En 14 år gammel gutt som var utsatt for vold av far – han var direkte offer sjøl – ble henvist til konfliktrådsbehandling i Trondheim, i det familievoldsprosjektet der, som er veldig bra. Han ble spurt om hva han ønsket. Han var jo direkte offer og også et barn. Han ønsket ikke at pappa skulle komme i fengsel, sjøl om de fleste av oss umiddelbart ville tenke det når noen begår vold mot barn, og han svarte at det han ville, var at familien skulle fungere igjen. Sånn sett er det viktig å ha med oss at vi tenker alternative straffereaksjoner.

Jeg tar med meg de signalene som har kommet i Stortinget i dag. De er gode å ha når vi skal utforme nye lover. Jeg håper å komme raskt tilbake, slik at vi bl.a. får på plass endring som går i retning av å få barneansvarlige i norske fengsler.

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [13:20:54]

Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til justisministeren:

«FNs komité for barnets rettigheter har flere ganger uttrykt bekymring over norsk utvisningspraksis, senest i sin rapport fra 29. januar 2010. I denne rapporten skriver FN at de er betenkt over at prinsippet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, ikke gjelder alle områder som angår barn i Norge, som f.eks. i utlendingssaker. Barneombudet har også i lang tid vært bekymret for at innvandringsregulerende hensyn synes å bli vektlagt tungt i saker der den ene forelderen har brutt utlendingsloven. Oftest dreier bruddene på utlendingsloven seg om ulovlig opphold i riket. Stortinget har gitt signaler om at det skal legges stor vekt på barnets beste i saker om utvisning. Likevel ser vi stadig eksempler på at utlendingsmyndighetene lar innvandringsregulerende hensyn gå foran.

Mener statsråden at barnets beste blir ivaretatt på tilstrekkelig måte i utlendingssaker?»

Trine Skei Grande (V) [13:22:28]: Jeg er valgt som ombud for dem som stemmer på meg. Derfor kommer jeg i dag til å bygge saken på en del enkeltepisoder, men spørsmålene mine til statsråden skal være av generell karakter.

Jeg har lyst til å begynne med følgende eksempel: Den 24. januar i år får jeg en mail fra en fortvilet kvinne. Hun er norsk statsborger, men hun er gift og har to barn med en utenlandsk mann. Hun skriver til meg fordi mannen hennes nå er utvist. Hans lovbrudd er at han har arbeidet og betalt skatt i Norge ulovlig. Han har altså jobbet uten arbeidstillatelse. Kona skriver at datteren på fire år har begynt å bli nattevæter, har utviklet separasjonsangst og gråter seg i søvn hver kveld.

Bare for å si litt om temaet: Alle barn har det stort sett veldig godt i Norge. Det er veldig bra. Men jeg er bekymret for de ungene som ikke har det bra, eller som blir rammet urettmessig – og kanskje unødvendig – av innvandringspolitikken vår generelt og utvisningspraksisen vår spesielt. Derfor har jeg tatt initiativ til denne interpellasjonen.

Jeg skal i hovedsak konsentrere meg om to forskjellige grupper barn. Den ene gruppen barn er de som kommer til Norge fordi foreldrene eller andre voksne har bestemt at de skal bo her, og som når de har fått avslag, blir boende ulovlig i landet. Den andre gruppen gjelder unger der mor eller far har blitt utvist fra landet. Og i begge tilfellene har jeg lyst til å spørre hvor mye barn skal lide for foreldres eller voksnes valg.

Først om utvisning av personer. Jeg vil først ta opp situasjonen for unger som kommer til Norge fordi foreldre eller andre voksenpersoner har bestemt at de skal hit. De som får opphold, er det ikke noe problem med, heller ikke dem som reiser etter et avslag. Det er de som ikke får opphold, men fortsatt blir i landet, jeg vil drøfte. Når det gjelder disse barna, er det spesielt to spørsmål som jeg ønsker at justisministeren skal svare på. For det første: Mener statsråden at barn kan være ulovlig i riket? Skal deres botid regnes som ulovlig når de er under 18 år og regnes som barn ifølge alle internasjonale konvensjoner?

Det andre spørsmålet til statsråden er om mennesker som har levd ulovlig i Norge hele sin barndom, automatisk bør sendes ut når de fyller 18.

Maria Amelie er for så vidt et godt eksempel fordi hun ble tatt hit som barn. Men hun var ikke et lite barn. Hva om et barn er åtte år når det kommer til Norge, eller kanskje to år når det kommer til Norge? Mener statsråden det er rimelig at innvandringspolitiske hensyn skal gå foran det at et menneske har levd hele sin barndom i Norge? Mener statsråden at det er riktig at man skal melde seg frivillig for utvisning når man blir 18, selv om man kanskje aldri har bodd i det landet man da blir utvist til? Hvor går den grensen? Og er det i det hele tatt noen grense når det gjelder de som har levd hele livet sitt i Norge?

Akkurat denne problemstillingen møter Norge nå i menneskerettighetsdomstolen når det gjelder Abbas og Fozia Butt, der det at foreldre har fylt ut skjemaer feil, og gjort feil, får store følger for barn som har levd nesten hele livet sitt i Norge.

For meg er det en viktig prinsipiell debatt. For meg som Venstre-menneske handler det om at jeg står i en liberal tradisjon fra Johan Castbergs «castbergske barnelover», som slo fast ett grunnleggende prinsipp, at man aldri skal dømme barn for voksnes valg. De gangene vi har gjort det i historien, har vi skammet oss etterpå.

Så til det andre temaet, som går på utvisning av foreldre. Der får vi svært mange henvendelser fra koner og menn som er bekymret når deres barn opplever å bli tvangsskilt fra foreldrene.

La meg klargjøre én ting: Jeg diskuterer her ikke praksisen for utvisning ved brudd på straffeloven. Det mener jeg er et grunnleggende og viktig prinsipp. Men det å jobbe uten arbeidstillatelse er ikke et brudd på straffeloven, det er et brudd på utlendingsloven, og jeg mener det skal skilles mellom brudd på straffeloven og brudd på utlendingsloven. En tidligere statssekretær uttalte i 2009 at det skal grove lovbrudd til for å utvise en småbarnsfar eller en småbarnsmor. Det er jeg enig i. Jeg tror det bryter mot den vanlige rettsoppfatningen til folk i gata at man opplever at brudd på straffelov og utlendingslov blir behandlet likt.

Jeg har gått gjennom disse sakene nøye, og min oppfatning er ikke en kritikk av UDI og UNE, som jeg mener gjør riktige vedtak. Min kritikk er av politikken, og av grunnlaget for de vedtakene som de fatter. Jeg har også her lyst til å nevne noen eksempler, først et utvisningsvedtak som UNE fattet i 2010: Her utvises mannen, som har norsk kone, to norske barn og ett stebarn. Mannen har ikke oppholdt seg ulovlig i riket, men utlendingsmyndighetene har avslått familiegjenforening fordi hans identitet ikke er klarlagt. Først sa UDI at fødselsattest ikke var nok, og at han trengte pass. Så skaffet han seg et pass, men ikke ved personlig fram møte. Ifølge UNE har passet ikke «tilstrekkelig notoritet og kan således ikke legges til grunn som tilstrekkelig dokumentasjon på klagerens identitet». Familiegjenforening ble derfor avslått. UNE har deretter vurdert om mannen likevel kan få opphold på humanitært grunnlag og viser til at barns beste skal være et grunnleggende hensyn, men at det også kan legges vekt på innvandringsregulerende hensyn.

Mannen har oppholdt seg lovlig i Norge siden 2004. Han har kone og barn, men likevel mener UNE at «dette ikke gir han en slik selvstendig tilknytning til Norge at han gis tillatelse etter denne bestemmelsen» – dvs. opphold på humanitært grunnlag. Så det å bo så mange år i Norge, det å være gift med en norsk kvinne, det å ha to barn i Norge, det er da ikke tilknytning til riket.

I vedtaket skriver UNE at «i mellomtiden vil kontakten med familien kunne ivaretas ved brev og telefon». Da har jeg lyst til å spørre nybakt pappa, og justisminister, om han synes det er tilstrekkelig å ha kontakt med en ti måneder gammel baby via brev og telefon.

Jeg har også lyst til å nevne en sak om utvisning på grunn av ulovlig opphold. En mann fra Nigeria, Michael, fikk avslag på asylsøknaden sin i 2006. I stedet for å reise hjem ble han i Norge, fordi han hadde møtt en norsk kvinne han hadde forelsket seg i. De fikk barn, bestemte seg for å reise til Nigeria, gifte seg og søke om familiegjenforening derfra. Etter ett år kom avslaget. UDI fant ikke den perioden han hadde oppholdt seg og jobbet ulovlig i Norge, som tellende, så han fikk dermed fem års utvisning. Dette er jo heller ikke en kriminell handling man har prøvd å skjule. Det er veldig enkelt å finne ut at folk har oppholdt seg her, betalt skatt og fulgt norske lover mens de var her. Men UDI velger da et utvisningsvedtak, av allmennpreventive hensyn, og mener det er mye viktigere enn hensynet til barnet. Så hvor mye er det som egentlig skal til for at barns hensyn skal ivaretas?

Å sammenligne saker er vanskelig. Men vi i Venstre har merket oss at når man lager et eget regelverk for å tilpasse det til Marie Amelie, vektlegger man næringslivets behov for arbeidskraft. Så det er helt tydelig at regjeringa her velger å ha en praksis der man bruker utlendingsloven til å ivareta næringslivets interesser, men man velger at innvandringspolitiske hensyn skal veie mye tyngre enn barns hensyn. Og jeg må si – jf. vårt Dokument 8-forslag om kriminelle asylsøkere – at det er ganske provoserende å oppleve at man ikke klarer å få til tiltak overfor dem som utøver kriminalitet, men ærlige folk som er her og jobber og betaler skatt, skal man forfølge.

Oppsummeringsmessig: Jeg mener det er to utfordringer. Mener statsråden at den tida barn lever ulovlig i Norge, skal telle, eller skal det ikke telle når opphold på humanitært grunnlag skal avgjøres, og hvor gamle skal barn være før de skal lide for voksnes valg? Og det andre: Hvor mye skal allmennpreventive hensyn telle når barn er involvert? Er statsråden åpen for at vi kanskje har gått litt for langt når det gjelder å statuere eksempler på at det ikke skal lønne seg å oppholde seg ulovlig i Norge, når vi ser hvilke følger det får for barn?

Statsråd Knut Storberget [13:32:46]: Jeg takker for interpellasjonen. Jeg har bare lyst til å si innledningsvis at i den grad det var riktig det interpellanten sa om at man for straffedømte nærmest ikke får noen effektivering av vedtak, mens det motsatte gjelder barn, vil jeg sterkt henlede oppmerksomheten på resultatbeskrivelsene for Politiets utlendingsenhet fra i fjor. Den gruppen som vel absolutt opplevde det som er den tøffe, harde kjerne i regjeringas

politikk, nemlig det å sende ut folk som har fått avslag eller er blitt utvist, var i veldig stor grad nettopp de som var straffedømt, det var de som ble rammet. Jeg tror det var over 700 stykker, så her har man jo virkelig valgt å prioritere nettopp denne gruppen.

Barnekonvensjonen er sentral ved alle sider av myndighetenes håndtering av utlendingssaker hvor barn er involvert. Jeg må ta dette på generelt grunnlag, det er vanskelig å gå inn i enkeltsaker, også dem som interpellanten legger fram her i dag. Dette innebærer herunder prinsippet om at barns beste skal være et grunnleggende hensyn. Det betyr ikke at det er det eneste hensynet. Ved vurderingen av hva som er barnets beste i en sak, vil utlendingsmyndighetene ofte møte en rekke dilemmaer, og i praksis vanskelige avveininger, som også gjør det vanskelig å være generell på hvor grensen går, som interpellanten flere ganger prøver å utfordre meg på. Det ville etter mitt skjønn frata en veldig mye av det skjønnnet som må ligge der, og som faktisk også er til vern for barn.

Hensynet til barn i utvisningssaker ble grundig vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av den nye utlendingsloven, og i forskriften. Det står uttrykkelig i lovens bestemmelse om utvisning at i saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, for å skape bevissthet rundt dette. Det ble også innført en bestemmelse om at innreiseforbudet som hovedregel skal gjøres tidsbegrenset dersom utlendingen har barn i Norge, som vedkommende i lengre tid har bodd fast sammen med eller har utøvd samvær med av et visst omfang, mv. og dette fortsatt skal være situasjonen.

Jeg mener det er viktig at regelverket ivaretar hensynet til barnets beste, men dette kan ikke reguleres uttømmende, da det skal foretas en individuell skjønnsmessig vurdering i hver enkelt sak. Der vil jo tida spille en rolle, barnets situasjon vil spille en rolle, barnets situasjon i det landet man eventuelt må reise tilbake til, vil spille en rolle. Dette er vanskelige, skjønnsmessige avveininger som utlendingsmyndighetene er satt til å ta, men som åpenbart vil være basert på skjønnsmessige og individuelle fakta, og som vil gjøre det vanskelig å si at her går grensen i disse sakene. Jeg mener det er viktig at regelverket derfor ivaretar hensynet til barnets beste. Men dette kan altså ikke reguleres uttømmende.

De konkrete vurderinger i enkeltsaker som berører barn, og hva som er til barnets beste, foretas – som interpellanten var inne på – av UDI og UNE. Det skal foretas en grundig vurdering av alle sider ved barnets situasjon som kan ha betydning i saken. Også behovet for å innhente supplerende opplysninger slik at saken blir best mulig opplyst, må vurderes.

Barnekonvensjonen gir ikke noe absolutt direktiv for hvilken vekt hensynet til barnets beste skal ha. Det synes jo rimelig åpenbart at for mange barn som kommer til Norge, eller blir født i Norge av utenlandske foreldre, vil man ut fra en isolert sett bare barnets-beste-vurdering nok raskt komme til at det beste er å få vokse opp i Norge. Men som de fleste vil forstå, vil det ikke være mulig for oss å gjennomføre dette som det eneste kriterium når man vurderer disse sakene – sjøl om vi aldri så mye ville ønsket

det når vi ser enkeltsakene. Derfor gir altså ikke barnekonvensjonen noe absolutt direktiv for hvilken vekt hensynet til barnets beste skal ha. Statene er forpliktet til å vurdere hensynet til barnets beste, ikke som det eneste relevante hensynet, men som det grunnleggende hensyn. At barns beste skal være et grunnleggende hensyn, innebærer ikke at dette alltid blir utslagsgivende. Den nærmere avveining mellom hensynet til barnets beste og motstående hensyn, som f.eks. hensynet til en kontrollert og regulert innvandring, foretas jo konkret i hver enkelt sak. Det kan vi lese av vedtakene. Jeg har vanskelig for å se at det kan være annerledes på dette området.

Sjøl om hensynet til barnets beste isolert sett tilsier at barnets mor eller far ikke blir utvist fra Norge, kan allmennpreventive og innvandringsregulerende hensyn legitimere et vedtak om utvisning. Likevel er det slik at etter fast praksis skal det mer til for at utlendinger som har barn i Norge, skal utvises. Hensynet til barnets beste innebærer at flere forhold som ellers ville medført utvisning, blir henlagt, eller at innreiseforbudet blir tidsbegrenset.

Justisdepartementet har det siste året foretatt to endringer i utvisningsregelverket av hensyn til barn. Sommeren 2010 ble det innført en bestemmelse om at personer som har barn i Norge, og som har arbeidet ulovlig her i mindre enn to år, som hovedregel ikke skal utvises på dette grunnlaget. Tidligere gjaldt dette bare ved ulovlig opphold.

Videre ble det i mars i år innført en bestemmelse om at innreiseforbudet som hovedregel ikke skal settes til mer enn to år når utlendingen har barn i Norge og er utvist på grunn av brudd på utlendingsloven.

Justisdepartementet vil også vurdere mulighetene for andre reaksjoner enn utvisning for mindre grove brudd på utlendingslovgivningen. Dette framgår av departementets gjennomføringsplan for utlendingsfeltet fra desember 2010, og skal utredes nærmere.

Jeg mener derfor at dagens regelverk og praksis er i samsvar med våre forpliktelser etter barnekonvensjonen.

Trine Skei Grande (V) [13:39:24]: Jeg takker for svaret, sjøl om jeg ikke synes at det akkurat var et svar på de tingene jeg spurte om, og som heller ikke i praksis oppleves der ute sånn som justisministeren nå legger det fram. Det fins nå snart egne organisasjoner for dem som blir rammet av dette.

Jeg tror at de aller fleste nordmenn tror at finner man noen å være glad i som ikke bor innenfor EØS-området, og man gjør alt riktig og fyller ut skjema og gifter seg, skal det, i hvert fall når man får barn, mye til at den familien splittes. Jeg tror nordmenn går rundt og tror det. Det er veldig mange som får en hard – jeg vet ikke om det er parlamentarisk å si trøkk i trynet, president, men de får i hvert fall et stort møte med norsk byråkrati når de oppdager at det ikke er sånn.

Jeg er helt enig med statsråden i at barns beste skal gjelde i utlendingslovgivningen. Det er nesten alle barns beste å bo i Norge. Men her er det snakk om barn som faktisk bor i Norge, men som vi fratår muligheten for å vokse opp med en mor og en far, som de faktisk biologisk sett har, og som har lyst til å bo med sine barn.

Det er greit at man tvangsutsender kriminelle og straffedømte. Jeg skulle gjerne ha sagt noe om det også – men det har jeg ikke tid til – for jeg føler at det ikke blir gjort på en måte som gjør at det er varig nok.

Min innvending er den samme innvendingen som barneombudet hadde da de la fram sin supplerende rapport til FNs komité for barnets rettigheter av 2009, om at enhver utvisning av en forelder, selv begrenset utvisning på to eller fem år, vil ha store konsekvenser for barnet. Vi har en rekke saker. Jeg vil si at ukentlig får jeg henvendelser fra folk som opplever at de har fått brutt familielivet sitt, enten på grunn av byråkrati, eller som den saken som jeg nevnte i forhold til Kamerun, eller på grunn av at man oppfatter det slik at man har funnet et ærlig og ordentlig menneske som bare har jobbet litt for lenge i Norge til å gjøre ting ordentlig.

Man kan gjerne diskutere det innvandringspolitiske og de innvandringsregulerende hensynene, men mitt ankepunkt går på at barn ikke skal lide for voksnes valg. Når vi ser at barn blir tatt hit – barn blir også holdt skjult som ulovlige immigranter – blir voksnes valg veldig avgjørende for barns framtid, og vi dømmer dem for at de bokstavelig talt har blitt med på de voksnes lass. I tillegg dømmer vi familier til å skilles, ikke fordi de har gjort noe straffetrettslig galt – jf. forrige interpellasjon – men faktisk fordi vi har et regelverk som ikke verdsetter barn godt nok.

Presidenten: Presidenten er ikke helt sikker på om «trøkk i trynet» er det mest parlamentariske uttrykket, men vi har hørt verre her fra denne talerstolen.

Statsråd Knut Storberget [13:42:56]: Ja, vi tåler vel den!

Jeg registrerer at interpellanten ikke mener at jeg svarer på spørsmål, men det er altså interpellasjonen som jeg forsøker å svare på. Det kom en rekke spørsmål i innlegget som knytter seg til veldig konkrete saker, og som egentlig knytter seg til det som er vanskelig i utformingen av denne type regelverk, nemlig at vi kanskje ønsker mest mulig veldig klart definerte grenser. Jeg vil advare veldig mot en slik tenkning, for jeg tror at det vil kunne bidra til også å ramme barn, og at den eneste muligheten vi har i dette, faktisk er å ha de skjønnsmessige bestemmelsene som man har i loven.

Jeg vil utfordre interpellanten også litt på å dvele ved spørsmålet om det er slik at når det gjelder de vedtak som fattes av utlendingsmyndighetene, skal alle de mer innvanderregulerende tiltak og hensyn når det er barn i bildet, nærmest settes til side. Det vil innebære store problemer for oss, som jeg er overbevist om heller ikke vil være til barnets beste. Så noen ganger vil det faktisk være mer hensiktsmessig å se på hvordan vi kan få til en raskere behandling av disse sakene og en bedre gjennomføring av de vedtak som skal fattes. Det vil jo bl.a. bli tema i den stortingsmeldingen som er varslet for Stortinget, og som vil komme til høsten og ikke nå i vår, om barn på flukt. Altså: Hvordan kan vi overfor denne gruppen håndtere disse sakene på en bedre måte, raskere måte, slik at man faktisk minimaliserer trykket for barn,

som det ikke er til å legge skjul på er i en vanskelig situasjon?

Så vil jeg også utfordre interpellanten til i det minste å kommentere de endringene som jeg påpeker er gjort i regelverket så sent som sommeren 2010, og når det gjelder spørsmålet om innreiseforbudet, nå i mars, hvor man nettopp ønsker å styrke barns situasjon. Det er utlendingsforskriftens § 14-2, og når det gjelder utvisning, utlendingsforskriftens § 14-1, som viser at dette har man hatt oppmerksomhet rundt, som gjør sitt til at det for noen vil være bedre kår enn det det var før.

Trond Helleland (H) [13:45:47]: Det er et viktig tema som blir tatt opp i interpellasjonen, selv om jeg er kjent med at statsråden har varslet, og gjentok det nå, at det kommer en egen melding om barn på flukt. I den sammenheng vil det bli viktig å gå igjennom de prinsipielle spørsmålene knyttet til dette.

Det er litt vanskelig å kommentere interpellasjonen, da den bygger på veldig mange enkelttilfeller og enkeltsaker. For oss som jobber med asylsaker, er det veldig fristende å legge til grunn den versjonen som en blir presentert. Men veldig ofte får vi et annet svar hvis vi får mer opplysninger om saken. Det er ofte utfordringen i denne typen debatter at det kan synes som om det ofte blir begått urett, men når en går nærmere inn i den drøftingen som utlendingsmyndighetene har gjort, finner en at det faktisk kanskje var en grunn til at vedtaket ble som det ble.

Selv om Høyre ikke er noen varm tilhenger av Utlendingsnemnda og det systemet som Stortinget vedtok den gang, å frata seg selv det politiske ansvaret for de endelige avgjørelsene i en del prinsipielle og viktige asyl- og innvandringsaker, stoler vi på at de vurderingene som blir gjort, legger til grunn at barns beste skal ivaretas. Jeg og Høyre er fornøyd med at de endringene som justisministeren redegjorde for, har kommet inn. Det bidrar til å styrke barns rettsposisjon, samtidig som jeg ser at det i mange, mange saker er vanskelige avgjørelser som må fattes. Det er tvilstilfeller, men vi er av den oppfatning at stort sett blir dette ivaretatt på en god måte, og stort sett ser man at hensynet til barns beste blir ivaretatt innenfor det lovverket vi har.

Jeg ser fram til den debatten vi skal ha om den nye, varslede meldingen. Da kan vi gå dypere inn i mange av disse problemstillingene. Jeg synes det er viktig at Venstre har det sterke engasjementet i disse spørsmålene. Vi behandlet nylig et Dokument nr. 8-forslag fra Venstre der et av forslagene nettopp gikk på dette med barns rettigheter knyttet til asyllovgivningen.

Høyre er opptatt av at vi skal ha et regelverk som er stringent, dvs. at det kan etterprøves, og at det er et regelverk som ikke i altfor stor grad åpner for skjønn heller. Men at det innenfor visse rammer naturligvis må være et slingringsmonn som gir rom for menneskelige hensyn, er helt åpenbart. Samtidig er det viktig å minne om at de som kommer gjennom familiegjennforening, utgjør en veldig stor andel av dem som får opphold i Norge. En blir nesten overrasket når en ser at av de utlendingene som bosetter seg i Norge, utgjør vel flyktninger og asylsøkere under

20 pst. er det vel, mens det er familiegjeforening, arbeidsinnvandring og andre grupper som er den desidert største gruppen. Noe vi kanskje bør tenke litt på når vi skal diskutere disse spørsmålene framover, er at veldig mye av det politiske fokuset er på de rundt 10–15 pst. flyktninger og asylsøkere som kommer til Norge, mens kanskje litt for lite av fokuset er på hvordan vi følger opp de 80–85 pst. som kommer hit på annet grunnlag, f.eks. arbeidsinnvandrere og deres rettigheter knyttet til språkopplæring og andre ting.

Det er en viktig debatt, men det substansielle forslaget og endringer regner jeg med at vi får anledning til å diskutere når stortingsmeldingen blir lagt fram.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [13:49:57]: Først vil jeg takke interpellanten for å reise en viktig debatt her i Stortinget. Hvordan barns beste kommer til uttrykk i vår asyl- og innvandringspolitikk, er noe som fortjener stor oppmerksomhet.

I mitt innlegg vil jeg spesielt fokusere på to grupper: lengeventende barn, og barn som forsvinner fra mottak uten at vi kan gjøre rede for dem.

Innledningsvis vil jeg våge den påstand at det kan se ut som om regjeringen lar barns interesser vike for innvandringspolitiske hensyn. Barna blir rammet når regjeringen kaster seg inn i konkurransen om å ha den strengeste asylpolitikken i Europa.

Våren 2007 ble det gjort endringer i utlenningsforskriften, slik at barns tilknytning til riket skulle tillegges særlig vekt. Dette kom på plass etter initiativ fra Kristelig Folkeparti. Det ser dessverre ut til at regjeringen har strammet inn denne forskriften. Når barn som har vært her i fire–fem år vekkes opp midt på natten og tvangsutsendes fra landet sammen med resten av familien, er det vanskelig å se at denne forskriftsendringen som kom i 2007, etterfølges. Forskriftsendringen tok jo nettopp opp i seg at barns tilknytning til landet skulle vektlegges sterkere.

Det ble skapt forventninger da statsråden gikk ut i Aftenposten i fjor og uttrykte bekymring for hvorvidt barnas beste blir ivaretatt i norsk asylpolitikk. Han sa at tre år i et barns liv er som en evighet. Samtidig varslet han at det skulle legges fram en melding om barn på flukt før sommeren 2011. Kristelig Folkeparti deler statsrådets bekymring og er forventningsfull med tanke på hva regjeringen vil varsle i denne meldingen. Barn som har oppholdt seg lenge i Norge og blitt godt integrert, må etter et gitt antall år få opphold, også fordi det ikke er til barnas beste å bli straffet for feil som foreldrene har gjort. Det er det som er praksis i dag. Kristelig Folkeparti håper at det kommer en praksisendring som gjør at barns tilknytning til landet vektlegges sterkere, slik intensjonen var i den endringen som kom i 2007.

I tillegg til barn i generelle utlendingssaker og hensynet til dem er det en gruppe barn til som er i en spesiell situasjon: barn av innsatte som skal utvises. Disse barnas rettigheter må også ivaretas. De må gis mulighet til å uttale seg. Dagens saksbehandlingspraksis ivaretar ikke denne retten overfor barn med foreldre som utvises.

I løpet av de siste ti årene har det forsvunnet et sted mel-

lom 300 og 400 barn fra norske mottak. Dette er asylbarn som er kommet alene. De forsvinner uten at man kan gjøre rede for hvor de er eller hva som har tilstøtt dem. Dette er alvorlig. Det er også grunn til å anta at mange av disse barna kan være utsatt for menneskehandel, eller slaveri, for å kalle en spade for en spade. Dette er uverdigg og helt uakseptabelt, noe vi ikke kan være bekjent av i Norge.

Ifølge tall fra Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa blir om lag 1,2 millioner barn ofre for menneskehandel hvert år. Barneslaver blir ofte brukt som hushjelper, i sex- og narkotikaindustrien, som arbeidskraft i butikker og restauranter, som tiggere og lommetyver.

Vi vet at Norge er både et destinasjonsland og et transitland for menneskehandel. Flere kriminelle nettverk som organiserer menneskehandel, opererer i Norge. I tillegg er det oppdaget at Norge sammen med Sverige og Danmark blir brukt som transitland av barnesmuglere. Det er bl.a. på denne bakgrunn det er grunn til å frykte at mange av de barna som forsvinner fra mottak, er utsatt for slaveri.

Her må det settes inn strakstiltak. Vi må intensivere samarbeidet over landegrensene. Vi må få på plass en egen handlingsplan som er spesielt rettet mot barn som er offer for menneskehandel. Vi bør få på plass en egen spesialopplært politienhet som jobber bare med menneskehandel og barn, fordi det kreves spesielle kunnskaper og ferdigheter for å jobbe med dette temaet, bare for å nevne noen tiltak som bør iverksettes.

Kristelig Folkeparti har store forventninger til at også dette blir viet stor plass i meldingen om barn på flukt. Jeg vet at statsråden er opptatt av saken, og vi er spent på hvordan han vil følge dette opp.

Til slutt: I vår asylpolitikk og asylpraksis er det viktig å tenke at barn er barn, uansett bakgrunn. De er først og fremst barn, dernest asylsøkere. De er det mest verdifulle vi har, og de fortjener det beste vi kan gi dem. Å vektlegge barns beste i asylpraksisen vår burde derfor være en selvfølge.

Håkon Haugli (A) [13:54:52]: Interpellanten tar opp et viktig tema. Kjernen i problemet er noe hun selv sier: Det er nesten i alle barns interesse å vokse opp i Norge, for det store flertall av barn i verden ville hatt det bedre i Norge.

Jeg oppfatter at representanten Skei Grande har et genuint ønske om å bedre barns situasjon. Men de regelendringene hun tar til orde for, å gjøre barns beste til et hensyn som trumfer alle andre hensyn, vil de gjøre barns situasjon bedre eller verre? Allerede i dag ser vi eksempler på at barn er et middel for foreldre som ønsker seg et bedre liv. Barn smugles og gjemmes, er deler av transport i regi av kriminelle nettverk, osv. Jeg er redd representanten Skei Grande risikerer å oppnå det stikk motsatte av det hun ønsker, at enda flere barn blir brukt som middel. Om vi gjør barn kun til et middel som alene skal avgjøre søknader om opphold, er jeg helt sikker på at vi får se mer av dette.

Jeg synes representanten Trond Helleland hadde et godt innlegg. Han pekte på hvor vanskelige og sammensatte disse vurderingene er.

Representanten Svendsen påsto i sitt innlegg at regjeringen konkurrerer om å ha Europas strengeste asylpolitikk. Det kan ikke stå uimotsagt. Norge er blant landene som tar imot aller flest asylsøkere i forhold til folketall. Dette er ikke et resultat av at vi fører Europas strengeste asylpolitikk, men et resultat av at vi fører en rettferdig politikk som legger til grunn at den enkeltes rettssikkerhet må være det avgjørende.

Trine Skei Grande (V) [13:57:00]: Jeg vil først kommentere to av innleggene.

Først til Haugli: Han kunne umulig ha hørt det jeg sa i begynnelsen, for jeg mener at det ikke skal være barns beste som skal legges til grunn, for det er umulig. Men jeg kan si at da utlendingsloven ble behandlet, foreslo Venstre i denne salen:

«Jo viktigere avgjørelsen er for barnet, desto mer skal det til for å la innvandringsregulerende hensyn få forrang. Et avslag på bakgrunn av innvandringsregulerende hensyn må være forsvarlig i et barnerettslig perspektiv.»

«Forsvarlig i et barnerettslig perspektiv» var begrepet vi brukte, ikke noe om at det skal være til barns beste. Det er det vi har stått for. Det forslaget fikk Kristelig Folkepartis og Venstres stemmer.

Så til Helleland: Jeg vil påpeke at jeg har jobbet med dette feltet lenge. Jeg vet at det finnes ulike versjoner. Alle versjoner som ble framført fra denne talerstolen, er sjekket mot UDIs vedtak. Så dette er ikke mailer som er lastet opp. Jeg vil ha meg frabedt at man tror at vi ikke skjønner det. Dette har vi jobbet med for lenge til det.

Jeg har lyst til å avslutte med fire utfordringer til justisministeren, basert på det som er sagt, i og med at justisministeren faktisk skal komme med en melding på området.

For det første: Er det mulig å få en konsekvensutredning når det gjelder innvandringspolitiske hensyn knyttet til følger for barna. Dette er ikke snakk om barn som enten skal være her eller ikke, men det er snakk om barn som får splittet familiene sine.

For det andre: Er det også mulig å få til en ordentlig analyse av hvor mange barn som faktisk blir utvist på grunn av innvandringspolitiske hensyn? Hvor mange barn er det det gjelder i Norge i dag?

For det tredje ønsker Venstre at vedtak som fører til familiesplittelser, til at mor, far og barn ikke får bo sammen lenger, behandles i full nemnd og behandles ved personlig fram møte – dette er ved utlendingsloven, og ikke ved straffeloven, som jeg mener det skilles klart mellom.

For det fjerde mener vi at det må være en grense for hvorvidt barn kan dømmes for foreldres valg, og at det må være en grense når det gjelder når de barna har en egen rettighet i seg selv.

Som sagt: Barns beste kan aldri legges til grunn alltid i forhold til alt mulig annet lovverk. Selv om Barnekonvensjonen ble inkorporert da Venstre satt i regjering, er det ikke på den måten Barnekonvensjonen kan forstås. Men jeg mener det er grenser for hvor lenge vi skal kunne dømme barn for voksnes valg. Jeg mener at det skal være

tungtveiende grunner for innvandringspolitiske hensyn, og at brudd på utlendingsloven skal dømmes hardere når man ser alle barna som blir offer for dette.

Statsråd Knut Storberget [14:00:17]: Jeg takker for innspillene, også fra interpellanten nå på tampen. Dette er noe vi skal ta med oss, og jeg skjønner at det kan være greit å ha litt mer tid på den stortingsmeldingen når vi får de oppfordringene. Det tar jeg med meg, for jeg vil ikke at det skal herske noen tvil om at jeg tror at alle partier ser dilemmaene i disse sakene. Her snakker vi om en veldig vanskelig vekting som det er vanskelig å definere fra Stortingets talerstol.

Så til representanten Svendsens utsagn om at vi deltar i en konkurranse om den strengeste flyktningpolitikken: Jeg holdt på å si at jo mer du sier det, desto strengere blir vi jo på mange måter, utad. Men det er grunn til å understreke, slik også representanten Haugli gjorde, at både når det gjelder mottak av enslige mindreårige asylsøkere, unge som kommer til Norge, men også voksne, så tyder det ikke på at vi i så måte har en praksis som er den strengeste i Europa. Etter mitt skjønn er det helt uinteressant. Det viktigste for oss må jo være at nettopp de standardene som vi har nedfelt i lovgivningen, og som også har sin klang fra konvensjonene, blir fulgt, slik at folk får de rettighetene de faktisk skal ha. Det som er situasjonen ved en politikk som bidrar til å slippe dette helt løs, er at vi ikke får den målrettede hjelpen inn mot dem som virkelig trenger den. Det er for meg et skremmende scenario. Derfor mener jeg det er bra at Norge tar imot det antallet kvoteflyktninger som vi gjør, og at vi har en asylpolitikk som bidrar til nettopp å sette behovet for beskyttelse i front. Det er derfor jeg mener det er såpass viktig at vi også effektiviserer de vedtakene der folk har fått definert at de *ikke* har behov for beskyttelse. Det må i så måte være et dårlig bidrag i et kappløp om en streng flyktningpolitikk når en nettopp påviser de endringer som regjeringa har valgt å gjøre i forskriftene i løpet av det siste året. Det gjelder to endringer i utlendingsforskriften. Sommeren 2010 valgte vi å gjøre det enklere i barnesakene, enklere å få lov til å være i Norge og unngå utvisning. Og når man så sent som i mars nå i år velger å endre utlendingsforskriften slik at det å pålegge innreiseforbud der hvor det er barn inne i bildet, og hvor de ulovlige aktivitetene som er beskrevet i den bestemmelsen, ikke har pågått i lenger enn to år – er det vel – nettopp blir vanskeligere, så har jeg vondt for å se at det er å delta i et slikt kappløp som representanten Svendsen beskriver.

Presidenten: Sak nr. 3 er dermed ferdigbehandlet.

Sak n r. 4 [14:03:06]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Laila Dāvøy, Rigmor Andersen Eide og Geir Jørgen Bekkevold om full fosterhjemsdekning innen 2013 (Innst. 312 S (2010–2011), jf. Dokument 8:39 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [14:04:24] (ordfører for saken): Saken vi behandler i dag, er et Dokument 8-forslag fra Kristelig Folkeparti om full fosterhjemsdekning innen 2013.

En samlet komité er enig om behovet for å få på plass tilstrekkelig antall gode og stabile fosterhjem, og fosterhjem som varer over tid. I dette arbeidet er det viktig at de private og ideelle aktørene kan bidra til rekruttering av fosterhjem. Derfor er det veldig positivt at det i dag ble kjent at Bufdir i morgen skal lyse ut en konkurranse for kjøp av fosterhjemstjenester blant de ideelle aktørene, i tråd med merknadene til flertallet i saken.

Både på barnevernsfeltet og innenfor fosterhjem skjer det veldig mye under denne regjeringen. Vi får mer kunnskap, bl.a. gjennom undersøkelser blant barnevernsbarn og fosterforeldre, vi ser på de store utfordringene når vi skal evaluere hele barnevernsreformen, vi skal vurdere det biologiske prinsippet for å se om barnas interesse er nok i fokus, vi vil bedre vilkårene for de statlige fosterhjemmene, og nå skal vi se videre på de kommunale. I tillegg tilfører vi det kommunale barnevernet mer penger, som gir muligheter for flere stillinger i barnevernet. Vi tar skritt for skritt for å rydde opp i et område som har veldig store utfordringer og som har ansvaret for en veldig sårbar gruppe.

Hvis vi tar utgangspunkt i antall barn som har vedtak om plassering i fosterhjem, så venter 164 unger på fosterhjem per 31. januar 2011. Dette er en reduksjon fra året før, da det var 180 barn og unge i samme situasjon. Det er fortsatt mange som venter, men det går i riktig retning.

Jeg vil understreke at det er viktig at det er ungene som står i sentrum ved valg av tilbud, enten det tilbudet er i et fosterhjem eller i en institusjon. Nettopp derfor er det så vanskelig å si at vi skal ha full fosterhjemsdekning. Et ledig fosterhjem er ikke alltid et bra fosterhjem for alle barn. Fosterhjemmet skal passe det enkelte barn, og derfor vil det være vanskelig til enhver tid å ha det mest optimale tilbudet tilgjengelig.

I tillegg til bruk av ideelle aktører er det også satt i gang en landsomfattende og regional rekrutteringskampanje for å skaffe flere fosterhjem. Minst like viktig er tilbakemeldingen fra dem som allerede er fosterforeldre, der 92 pst. sier at det er tøft, men det er verdt det. Et stort flertall sier også at de kunne tenke seg å bli fosterforeldre igjen, at de ville tatt det samme valget på nytt, og at det faktisk gir mer glede enn bekymring å være fosterforeldre.

Jeg vil benytte denne anledningen til å løfte fram at

svært mange fosterfamilier gjør en kjempeinnsats for å hjelpe barn og unge som ikke kan bo hjemme hos sine egne foreldre.

Vi må ha fokus på bedre oppfølging av familiene, og vi må se på vilkårene til de kommunale fosterhjemmene. Derfor er det også satt i gang en arbeidsgruppe som nettopp skal ta for seg dette området.

En samlet komité er enig om mye av det aller viktigste, at ungene skal stå i sentrum, og at arbeidet for å skaffe flere fosterhjem må intensiveres. Så er vi ikke enige om alle tiltak og virkemidler for å nå målet.

Jeg vil si at det er god grunn til å gi regjeringen honnør for det arbeidet som nå er satt i gang, for det gjøres veldig mye godt arbeid. Så tror jeg vi alle er enige om at vi har en vei å gå, for dette er et veldig krevende felt, hvor det er viktig at vi har et godt faglig grunnlag, og at vi vet hva vi holder på med, før man setter i gang de store reformene. Da er det ikke enkelt å ta enkle og lette vedtak som ser ut til å løse et problem som er mer omfattende.

I saken er det lagt fram fem forslag, og videre er saken foreslått vedlagt protokollen, som flertallet står bak. Jeg regner ellers med at partiene fremmer sine forslag i saken.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Lene Vågslid (A) [14:08:51]: Alle barn og unge i Noreg har krav på omsorg med stabilitet, kontinuitet og tryggleik i oppveksten. Dagens barnevern hjelper mange fleire enn nokon gong før. Regjeringa har styrkt barnevernet sidan 2005. Trass i dette har me framleis utfordringar. Arbeidarpartiet meiner at barn under barnevernet si omsorg har krav på tilbod om føreseielege og gode faglege tilbod. Dette er sentralt i vår barnevernspolitik.

Det er alvorleg at barn må vente på fosterheim, for desse barna som alt har store utfordringar i livet sitt, treng å få eit godt, trygt og varig tiltak så raskt som råd er. Me veit godt kor avgjerande stabilitet og føreseielege rammer er for alle barn. Spesielt blir det viktig for dei ungane som har hatt ein tøff start på livet sitt. Det som er heilt avgjerande i ei vellykka plassering, er at fosterheimen er kvalitetssikra. Me kunne hatt ingen kø i dag, dersom me hadde lempa på kvalitetskrava eller ikkje vore så nøye på om barna blei plasserte i den mest ideelle heimen for akkurat deira behov. Men for oss er det avgjerande viktig at ungen får ein god kvalitativ fosterheim med minst mogleg risiko for m.a. flytting – ein heim som passar godt for det barnet det gjeld.

Noreg er eit av dei beste landa i verda når det kjem til å rekruttere fosterheimar. Når det er sagt, betyr ikkje det at me aksepterer at ungar må vente. Derfor er det flott, som representanten Ramsøy nemnde, at Bufdir i morgon lyser ut ein konkurranse om kjøp av statlege fosterheimstjenester som gjeld ideelle aktørar. Dei ideelle organisasjonane sine rolle, kompetanse og særpreg må verdsetjast ved at dei får andre vilkår enn dei reint kommersielle. Som det blir vist til i innstillinga, står det i Soria Moria II-erklæringa at regjeringa vil vidareutvikle samhandlingsa mellom offentleg sektor og frivillige aktørar og ide-

elle organisasjonar, som er viktige bidragsytarar til vår velferdsproduksjon.

I tillegg til denne innsatsen som no er sett i gang, treng me å arbeide meir med omdømmebygging. Eg meiner at måten fosterforeldre av og til blir framstilte på, spesielt i mange tabloidaviser, bidreg ikkje til å rekruttere fleire fosterforeldre. Når me ser på undersøkinga, som òg representanten Ramsøy viser til, ser ein at 92 pst. av fosterforeldra meiner at det er «tøft, men verd det» å vere fosterforeldre. At dei òg vil anbefale andre det, er viktig å kommunisere ut.

Det har blitt sett i verk mange ulike tiltak dei siste åra for å rekruttere nye fosterheimar. Arbeidet med nye metodar, som m.a. familieråd, har vist seg å vere eit veldig viktig og riktig tiltak. Barnevernet skal jamt vurdere om det er mogleg å plassere barn i familien eller i nært nettverk. Per 31. desember 2009 budde 1 858 barn og unge i fosterheimar i eigen familie. Det er faktisk så mange som 275 kommunar som har fått opplæring i familieråd, og som tilbyr metoden i sitt barnevernsarbeid. Det har nærast vore ei tredobling i bruken, og i 2010 blei det halde opp mot 500 familieråd. Dette viser at styrkt kompetanse og kvalitet i bruken av nye metodar òg har svært mykje å seie.

Fosterheim er det viktigaste omsorgstiltaket i barnevernet. Eg er glad for statsråden sitt engasjement og tiltaksvilje i denne saka. I tillegg har me ei regjering som er oppteken av å høyre korleis barna har det. For fyrste gong er det gjennomført ei brukarundersøking av barn i statlege fosterheimar. Undersøkinga viser m.a. at ungane har det bra, og at dei føler seg trygge. Denne undersøkinga viser sjølv sagt veldig mykje meir, og ho er viktig å bruke saman med undersøkinga av fosterforeldra for å skape det best moglege tilbodet. Det er viktig å høyre på dei det faktisk gjeld, det er viktig å gjennomføre slike undersøkingar, det er viktig å høyre på dei som opplever systemet, som opplever kvardagane – og det gjer me.

Den viktigaste veksten som finst, er oppveksten. Å bidra til at barn og unge får trygge, stabile og gode oppvekstvilkår, er heilt sentral politikk frå Arbeidarpartiet. Eg er derfor glad for at ein no tek utfordringa med mangel på fosterheimar på alvor. Når det gjeld tiltaket med å lyse ut ein konkurranse for ideelle organisasjonar, har me òg erfaring med å samarbeide med desse frå før. Målretta rekrutteringstiltak vil bidra til at dei som treng barnevernet sine tenester, får den kvalitative hjelpa dei treng. Det har eg tru på.

Solveig Horne (FrP) [14:13:49]: Det er et ambisiøst, men godt forslag som ligger til behandling her i dag – full fosterhjemsdekning innen 2013. Så kan noen sikkert si at nei, det går ikke an, det klarer vi aldri å tidfeste, og vi klarer ikke å få det til. Men hvorfor ikke ha et mål, hvorfor ikke være så ambisiøs overfor de barna dette gjelder at vi kan sette oss et slikt ambisiøst mål?

Da jeg hørte på foregående taler, sa hun heldigvis at vi har utfordringer i barnevernet. Det kunne nesten høres ut som om alt fungerte nå etter at denne regjeringen har gjort så mye bra. Men situasjonen der ute er faktisk at vi har

utrolig mange barn som står i kø og venter på fosterhjems plass. Det er nedbygging av institusjoner på grunn av at vi skal ha flere over i fosterhjem. Men det er ikke alltid et godt nok tilbud til de barna som ikke lenger får bo på institusjon, for det er ikke fosterhjem til disse barna. Derfor har vi en stor utfordring med å rekruttere fosterhjems plasser.

Det var gledelig å lese i Dagbladet i påsken, for i Magasinet var det en utrolig flott reklame for det å være fosterhjem. Det var kjekk lesning, og jeg håper virkelig at det har inspirert mange til å ta kontakt og stille seg disponibel for de barna som trenger det.

Likevel er den urovekkende, den situasjonen vi har i dag, når vi vet at det er folk som står i kø, og når vi vet at det er veldig mange utilsiktede flyttinger av barn. Det er også lang ventetid. Derfor er det – som statsråden også har vært inne på – så viktig når vi nå skal rekruttere fosterhjem, å finne de rette og de gode nok fosterhjemmene. Da er det viktig å ha en kartlegging. Det er viktig å få solide og gode hjem som gjør at disse barna som staten har overtatt ansvaret for og skal plassere ut, får et hjem som kan være et hjem over lang tid. Derfor trenger vi et mangfold.

Det jeg stusser på, er at vi ser at regjeringen når den vet at det står så mange barn i kø, likevel skal lyse ut en anbuds konkurranse i morgen der de skal utelukke alt som heter private aktører, og bare snakke om ideelle aktører. Det er vel og bra med ideelle aktører, men vi skal ikke stikke under stol at det kan være mange gode private aktører også som kan gjøre en god jobb for de barna som trenger det. Derfor synes jeg det er en stor skam at vi ikke klarer å se så pass bredt på dette at vi tenker barns beste. Det er synd hvis det er gode private fosterfamilier som ikke får tilbud om dette bare på grunn av at regjeringen har en aversjon mot private. Det viktigste i disse anbuds dokumentene må være at det er kvalitet, at vi sikrer at det er kvaliteten og ikke alltid bare prisen som skal være avgjørende. For vi vet at det er forskjellige behov ute hos de enkelte barn.

Komiteen har i dag nettopp kommet fra et møte med Helsetilsynet, et utrolig viktig og interessant møte, som viser at det er mange kommuner som ikke gjør jobben sin overfor de barna som trenger det. Det er mange kommuner som ikke følger med, det er lave meldefrekvenser, det er ikke tilrettelagt for tverretattlig samarbeid, og det er mangelfulle kunnskaper om regelverket.

Vi vet at nesten 50 pst. av de barna som har krav på tilsyn når de er i fosterfamilier, ikke får det. Av og til føles det som at når barnevernet har levert barna til fosterfamilie, så glemmer de dem. Derfor har vi en lang vei å gå når det gjelder de utfordringene. Det er mange barn som trenger hjelp, derfor er det viktig at alle politikere, på alle nivå, tar et større ansvar. Også politikerne ute i kommunene må kanskje ta et større ansvar for å se på hvordan situasjonen i deres kommuner er, når Helsetilsynet forteller at det er kommuner som sier at de ikke visste hvor dårlig det sto til hos dem.

Så vil jeg ta opp en ting på slutten her, og det er: Vi trenger fosterhjem. Men da er det betimelig å stille et spørsmål. Vi vet at det er veldig mange besteforeldre, og at det er veldig mange tanter og onkler som ønsker å være

fosterfamilie. Når Stortinget har sagt enstemmig at vi skal bruke nær familie og slekt i den grad det går an, er det av og til fortvilende å få besteforeldre på telefonen som spør: Hvorfor kan ikke vi få treffe barnebarna våre? Hvorfor får ikke vi lov til å være fosterfamilie? Vi er nødt til å bruke alle de kanalene vi kan. Det sitter mange besteforeldre og tanter og onkler der ute som virkelig kan gjøre en god jobb for de barna som trenger hjelp.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene fra mindretallet.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [14:19:01]: I dag har vi nok en debatt om våre viktigste og mest dyrebare, nemlig barna våre. Barnevernet er til for å sikre at alle barn som av ulike grunner trenger hjelp eller omsorg fra andre enn foreldrene og familien en periode, får en trygg og god oppvekst. Alle som bor i Norge, skal være trygge på at barn har et hjelpeapparat som står parat til å yte hjelp raskt om behovet av ulike årsaker skulle komme. På den måten er barnevernstjenestens evne og kapasitet til å utføre disse viktige oppgavene sentral.

Det opereres med flere tall for hvor mange barn det til enhver tid er som står i kø for å få fosterhjems plass. Problemet er at ett barn i kø er ett for mye. Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti tar opp denne viktige saken, som de har jobbet lenge med, og som de hadde et håp om å få flertall for i denne sal. Høyre støtter alle de gode intensjonene i det forslaget som Kristelig Folkeparti legger frem. Jeg er også glad for at regjeringen setter pris på de initiativene som opposisjonen nå en tid har kommet med for å forbedre barnevernet, men jeg registrerer at selv om vi alle jobber for å få et bedre barnevern, gjør vi det på litt ulike måter.

Senest i dag kunne vi lese i Aftenposten at statsråden nekter private aktører som driver fosterhjem, å delta i anbudskonkurranser om å drifte fosterhjemmene. Statsråden nekter de private aktørene å rekruttere fosterhjemsfamilier; samtidig vet vi at det er mange, mange barn som står i kø for å få et hjem å bo i, som ikke har et hjem og en familie hvor de kan bo trygt og godt. En skulle tro at regjeringen så på ulike initiativ og ulike tiltak for å skaffe disse ungene et hjem. Men fremfor å fokusere på å skaffe alle barn som trenger det, et godt og trygt fosterhjem, ønsker regjeringen heller å bruke denne saken til et ideologisk korstog mot private aktører. Det forundrer meg at ikke regjeringen setter barna og hensynet til barnas beste i første rekke i disse spørsmålene.

Høyre er opptatt av å sikre alle barn god hjelp i rett tid. Da er det avgjørende at vi har mange og varierte tilbud for å møte barnas ulike behov. Derfor ber vi regjeringen om å sørge for å utnytte den kapasiteten som finnes i private virksomheter, og med det skaffe fosterhjem til alle barn som trenger det.

Jeg håper at regjeringen kan sette hensynet til barnas beste foran mange av sine ideologiske prinsipper i arbeidet med barnevernet fremover.

En annen utfordring for barnevernet er arbeidet med

flerkulturelle barn. Det har vært fokusert på å øke kompetansen til dem som jobber i barnevernet, med hensyn til barn med flerkulturell bakgrunn. Det er også viktig å rekruttere fosterhjem og støttepersoner med flerkulturell bakgrunn i barnevernet for å sikre at disse barna får rett til en hverdag mest mulig lik det familielivet de ellers ville hatt. Barns identitet og kulturelle bakgrunn er viktig å ivareta. Derfor har Høyre foreslått at man i større grad må rekruttere mennesker med flerkulturell bakgrunn for å møte barnas behov. Det er derfor trist at heller ikke regjeringen ønsker å støtte dette forslaget, men stemmer det ned i dag.

NRK kunne i påsken melde at 3 000 av landets fosterbarn ikke har jevnlig samtaler med tilsynsføreren sin, slik de har krav på etter loven. I statsbudsjettet for 2011 viser regjeringen til at faktisk 11,5 pst. av fosterhjemsbarna ikke har tilsynsfører – det er en utvikling som har holdt seg fra 2009. Det undrer meg at regjeringen ikke gjør mer for å endre på dette. Jeg hadde også ønsket at man kunne ha støttet opposisjonen som står sammen om disse forslagene, fremfor hele tiden å begrunne hvor viktig den pågående evalueringen er.

Karin Andersen (SV) [14:24:38]: Barnevernet handler i det store og hele om at en del barn trenger et nytt hjem, at det hjemmet skal være trygt, og at det skal være voksne folk der som har en genuin interesse for og kapasitet og kompetanse til å gjøre jobben. Det tunge ansvaret dette er, har denne regjeringen tatt på stort alvor og satset på barnevernet mer enn det har vært gjort på svært mange år, og det er nødvendig.

Når vi skal rekruttere fosterhjem – det er det behov for, og det er vel ingen som ønsker at noen barn skal stå og vente i kø for å få et fosterhjem – er vi nødt til å gjøre det ut fra nødvendig og grundig nok kompetanse. Den jobben har regjeringen satt i gang å gjøre. Det er helt nødvendig, for det har vært vanskelig å rekruttere bl.a. minoritetsforeldre, som representanten Hofstad Helleland var oppe her og sa. Og hvordan det er mulig å lese regjeringens svar på disse spørsmålene som at man ikke er interessert i det, er en fortolkning som – for å si det sånn – andre lesekyndige ikke ville finne på å tenke, at det var sånn at man ikke mente at det var viktig. Man har satt i gang et arbeid for å gjøre det, men det er man altså ikke villig til å se på, og man er ikke villig til å se på den kompetansen man må hente inn for å ta noen av de andre viktige spørsmålene.

Vi har altså satt i gang en rekrutteringskampanje, og det er svært viktig. Det er Bufdir som har ansvaret for dette, den etaten som noen av de skarpeste kritikerne her i dag var villige til å skjære ned med opptil ½ mrd. kr. Da synes jeg man skulle være litt mer lavmælt i sin kritikk mot mangelen på kompetanse i dette systemet og mangelen på kapasitet i dette systemet. For det er dette det handler om, at vi er nødt til å sette dette systemet i stand til å håndtere denne vanskelige oppgaven og rekruttere flere foreldre.

Jeg er veldig glad for at man nå også skal gå gjennom situasjonen for de kommunale fosterhjemmene, for det er helt nødvendig. Det er nødvendig å rekruttere mange flere

og gode fosterhjem, fordi vi må ha fosterhjem som passer mer som hånd i hanske også til det enkelte barn. For det er så viktig med både kjemi og kompetanse i disse tilfellene.

Jeg har også i avisene sett eksempler på svært useriøs rekruttering av fosterhjem, der barn har blitt avertert med bilde, og opplysninger om at vedkommende er spesielt kjekk og pen eller flink til å spille fotball, eller hva det nå måtte være. Jeg har også hørt ansvarlige politikere i Oslo gå tilbake på disse kampanjene og sagt at dette tok de selv-kritikk på, og det er jeg veldig glad for. For vi er nødt til å rekruttere fosterforeldre ut fra en annen type seriositet og en annen type mer langsiktig ansvar og engasjement enn dette.

Jeg er veldig glad for det som statsråden og regjeringen nå har gjort på dette området. Det er ingen fra regjeringspartiene som har sagt at vi er i mål på dette, eller at situasjonen er slik at alt er i orden. Tvert imot satser vi sterkt på dette, nettopp fordi det er et behov for det. Derfor har vi også øremerket penger til kommunene, nettopp for at disse pengene ikke skal forsvinne ut til andre ting. Derfor har vi satt i gang disse store arbeidene nå for å få den nødvendige kunnskap for å gjøre de riktige grepene og for å kunne rekruttere flere fosterhjem – flere gode fosterhjem – til dette veldig viktige arbeidet.

Så hører jeg at det er noen som er svært opptatt av ideologi i denne debatten, svært opptatt av at dette skal være et privat marked, og mer opptatt av at det skal være et privat marked for noen, enn at vi skal rekruttere dem som er mest kompetente og mest opptatt av dette, uten at det nødvendigvis skal være et forretningsområde for noen.

Jeg har hele mitt liv samarbeidet tett med frivillig sektor. Der finner jeg mange av de mest engasjerte menneskene som jobber med denne typen spørsmål og andre typer spørsmål, ut fra en genuin interesse og et engasjement som jeg mener vi har stor nytte av å involvere mer i dette arbeidet – kanskje spesielt for å rekruttere fosterforeldre med minoritetsbakgrunn, fordi mange av våre innbyggere med minoritetsbakgrunn også har god kontakt med mange av disse frivillige organisasjonene, og gjennom det er jeg sikker på at vi når flere av dem som vi trenger så sårt.

Øyvind Håbrekke (KrF) [14:30:11]: Den 3. februar var det interpellasjonsdebatt om kulturpolitikken her i salen. Kulturministeren uttalte følgende:

«Som interpellanten viser til, er satsingen på kultur og frivillighet for første gang blitt like forpliktende og håndfast som satsingen på andre områder. Vår regjering snakker om Kulturløftet, langtidspanen for Forsvaret og Nasjonal transportplan i samme åndedrag. Det er blitt forpliktende.»

Forpliktelse er nettopp hva denne saken handler om. Forpliktelse med tidsfrister var nøkkelen til resultater på kulturområdet, og nettopp mangelen på forpliktelse blir kanskje da nøkkelen til å forstå hvorfor stadig flere unger venter på å få et fosterhjem.

Vi har en regjering som vet å forplikte seg når de prioriterer en sak:

«For meg er det så viktig at du er kvitt meg hvis vi ikke får til dette», sa Kristin Halvorsen til TV 2 i valg-

kampen 2005 og lovte full barnehagedekning innen to år. Ja, kanskje hadde det vært det beste for land og folk om vi hadde blitt kvitt henne, SV og politikere som slenger ut de store løftene, men som forbeholder forpliktelsen til de store velgergruppene, der det er mest å hente i popularitet og i gevinst. Forpliktelsen gjennom en klar tidsfrist – det skal hun ha – utløste ressurser på barnehagefeltet. Prioritering, politisk oppmerksomhet og kreativitet skapte et press for å lykkes.

Det er mange eldre her i landet, og full sykehjemsdekning skal vi ha innen 2015, sier statsministeren. Jeg sier ikke at dette ikke er viktig for de rød-grønne, jeg sier bare at det er en god del ting som er viktigere. Vi skal ha forpliktelser når det gjelder barnehageplasser, sykehjems plasser og kulturfeltet, men det er én ting de rød-grønne politikere absolutt ikke vil ha, og det er en forpliktelse med tidsfrist for dem som mangler et trygt hjem, for dem som mangler en seng og som bare sier at de mangler en mor og en far som kan komme inn og gi godnattklem – de som mangler det aller viktigste. De venter på Audun Lysbakken. De venter på Jens Stoltenberg. Jeg frykter de kommer til å vente lenge.

Hva ministrene bruker tiden sin på, får de svare på selv. En handlingsplan for flere fosterhjems plasser er nemlig delegert. Det er Bufetat som skal ordne med det. Disse ungene trenger ikke å vente på Stoltenbergs nyttårstale, på et politisk prosjekt, på en visjon fra en regjering, en forpliktelse og en tidsfrist – den kommer ikke.

Det er en underlig votering som skal gjennomføres i denne saken, og det er underlige merknader fra de rød-grønnes side. Nå sies det i debatten at det er så vanskelig å få full fosterhjemsdekning. Vel, da barnehageløftet ble satt ut i livet, da Kristin Halvorsen ga sitt løfte, manglet det 15 000 barnehageplasser i Norge. Det ble faktisk rensert på kvaliteten for å få det til, men til et nivå man mente var forsvarlig.

En vesentlig del av komiteens behandling har vært viet de ideelle aktørenes rolle i rekruttering og drift av fosterhjem. Det er også underlig å se unger som mangler hjem og ideelle aktører med 100 års erfaring innenfor barnevern som står og banker på døra til statsråden og ber om å få hjelpe til med å skaffe hjem til disse ungene, og så se en statsråd som ikke makter å åpne døra. Døra står på gløtt.

Jeg tok opp saken i Stortingets spørretime. Statsråden lovte straks å ta affære. I dag er det 365 dager siden det skjedde. Det er ikke et jubileum, det er nærmere en minnemarkering over de tomme ord.

Det framgår av statsrådets brev til komiteen at det fortsatt er møtevirksomhet mellom Bufetat og organisasjonene. Det er fint med dialog. Jeg måler ingen resultater i hyggelige møter. Resultatene her måles kun i unger som får et hjem! Ett år er gått. Ett år er lang tid i ungers liv.

Så får vi vite i Aftenposten i dag at det skal lyses ut en anbuds konkurranse. Endelig – det er på tide! Vi vet ikke om den er større enn den aktiviteten som allerede er for de ideelle aktørene. Men igjen kommer det et utspill om hva slags tilbud som nå skal legges ned, mens disse ungene venter på plass.

Et forhold som må nevnes spesielt: Det rapporteres

med jevne mellomrom at unger blir sittende i institusjon – ikke fordi de ikke har fosterhjem, men fordi Bufetat er motvillig til at de får flytte inn i hjem som allerede står klare fordi hjemmene er rekruttert av private – oftest ideelle – organisasjoner. En samlet opposisjon uttrykker at dette er svært kritikkverdig og særdeles alvorlig. En samlet opposisjon finner faktisk også grunn til å vise til barnevernslovens bestemmelse – praktiseringen av den – om hensynet til barnets beste og krav om nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Trine Skei Grande (V) [14:35:38]: Først vil jeg begynne med å takke Kristelig Folkeparti for dette Dokument 8-forslaget, som jeg synes er veldig konstruktivt, og som jeg hadde håpet hadde fått enda mer støtte, sjøl om de har fått mye støtte.

Så har jeg lyst til å understreke et aspekt som kanskje ikke har vært dratt fram av så mange: Skal fosterhjem fungere godt, forutsetter det også et barnevern som fungerer godt i førstelinjetjenesten. Når jeg snakker med folk som har vært fosterforeldre lenge, er det én ting som går igjen, og det er at de har lært mer enn de har lært bort, og de har fått mer enn de har gitt. Men avgjørende for om hvorvidt de synes det har gått bra, er veldig ofte hvor god førstelinjetjenesten er.

Det utrolig fine ved å kunne ha én fast person i barnevernet som kontaktperson, som kontrollmyndighet, som samtalepartner, som rådgiver f.eks. over lang tid i et barns oppvekst, er med på å gi en trygghet både til fosterhjem og fosterbarn som gjør at denne jobben blir mye lettere å gjøre. Derfor har Venstre også vært veldig opptatt av at førstelinjetjenesten, altså det kommunale barnevernet, må sørge for å ha stabil og god arbeidskraft og gode ressurser for å klare å gjøre den jobben ordentlig. Det er nøkkelen til at livet som fosterforeldre skal bli mye lettere og til at rettssikkerheten til fosterbarn også skal kunne ivaretas. Det synes jeg er et viktig aspekt, og det har blitt tatt opp i veldig mange av de andre forslagene.

For å si det sånn: For regjeringas del er det jo ikke akkurat mangel på ideer fra denne sal på grep man kunne tatt, som er regjeringas problem. Det er utallige forslag i forbindelse med hele dette feltet som har kommet de siste årene. Men feltet bærer også litt preg av at vi har skiftet statsråd, og en må liksom begynne på nytt igjen hver gang. Derfor har jeg nok forventning om at denne statsråden skal ha litt mer fart i jobbinga enn bare å begynne på nytt. Det er veldig mange som venter der ute på å få til gode resultater.

Jeg vil bare si at vi i Venstre støtter alle forslagene som opposisjonen har lagt fram, og kommer til å stemme for dem. Vi skal også sørge for at hvis statsråden trenger flere gode ideer om ting en skal gjøre på barnevernsfeltet, vil vi gjerne være med og bidra.

Statsråd Audun Lysbakken [14:38:40]: Barn som trenger et nytt hjem, er i en vanskelig og sårbar situasjon. Vårt oppdrag er å sørge for at disse barna får den tryggheten, den stabiliteten og den omsorgen som de har behov for. Fosterhjemmene er det mest brukte plasseringsalter-

nativet vi har i barnevernet. Mer enn fire av fem barn som det offentlige har overtatt omsorgen for, bor i fosterhjem. Derfor er utvikling og styrking av fosterhjemmene veldig viktig.

De statlige fosterhjemmene har gjennom standardkontraktene, som regjeringen innførte i fjor, fått gode rammevilkår, og nå retter vi oppmerksomheten mot de kommunale fosterhjemmene. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som i september i år vil komme med konkrete tiltak for å styrke de kommunale fosterhjemmene.

164 barn ventet på fosterhjem per 31. januar i år. Det er en nedgang på 16 barn fra i fjor. Vi er på den ene siden glad for at det er færre barn som venter på fosterhjem, men vi er ikke fornøyde så lenge noen barn fremdeles må vente. I 2011 skal derfor arbeidet med å skaffe nok fosterhjem intensiveres ytterligere. En nasjonal rekrutteringskampanje ble bl.a. lansert i landsdekkende media før påske. Hvis noen ikke gjorde sånn som representanten Solveig Horne og hygget seg med bilaget i Dagbladet i påsken, har jeg det med meg her i tilfelle noen har lyst til å se på det. Det er eksempel på tiltak – trykket opp i et opplag på over 300 000 – som vi har tro på skal virke mobiliserende.

Vi trenger kompetanseutvikling, temakampanjer og samarbeid om rekrutterings- og opplæringsaktiviteter, og det står nå sentralt i rekrutteringsarbeidet. Økt bruk av fosterhjem i barnets familie og nettverk er også en viktig målsetting.

Vi har behov for å rekruttere flere ordinære kommunale fosterhjem. Mange ideelle organisasjoner kan gi et viktig bidrag til det. Frivillige organisasjoner, spesielt de som har lokallag spredt rundt om i landet, har brede nettverk i ulike miljøer som ikke tidligere har hatt noen rolle i fosterhjemsarbeidet. Sammen kan vi gjøre et viktig arbeid. I tillegg har vi behov for kompetente fosterhjem for barn med særskilte hjelpebehov. Mange ideelle aktører har lang erfaring og betydelig kompetanse også på drift av fosterhjem. Det er en kompetanse som regjeringen ønsker å benytte seg av. I morgen vil derfor Bufdir lyse ut en konkurranse om kjøp av fosterhjemstjenester. Vi etablerer et nytt system som skal skaffe flere fosterhjem, og samtidig styrke de ideelle aktørers rolle innenfor barnevern. Det vil dreie seg om fosterhjem knyttet til overgangen fra institusjon og fosterhjem for barn som alternativ til videre institusjonsopphold. I tillegg vil det dreie seg om rekruttering av ordinære kommunale fosterhjem.

Denne konkurransen vil være forbeholdt de ideelle aktørene. Gjennom den anskaffelsen følger vi opp lovnadene fra regjeringserklæringen om samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor. Alle ideelle aktører som tilbyr fosterhjem, vil selvfølgelig ikke automatisk få en avtale. Forutsetningen er at de tilbyr fosterhjem med høy kvalitet og til riktig pris. Men vi håper det både skal bidra til at vi får flere fosterhjem enn i dag, og at vi kan få en større innsats, mobilisert de kreftene vi vet at ideell sektor har.

Så ble det sagt her at vi utelukker private aktører. Det er jo helt feil! Dette er en runde bare for private. Det er heller ikke sånn at vi utelukker de kommersielle. Men vi tror at de ideelle har en altfor liten rolle i dette arbeidet i dag, sett opp mot det potensialet det har. I dag kjøper

Bufetat fosterhjemstjenester av private for ca. 250 mill. kr. Bare ca. 50 av dem kommer fra ideelle aktører. Gjennom en egen runde for ideelle aktører tror vi at de kan fylle en større del av behovet. Det innebærer selvfølgelig ikke at vi sier opp en eneste avtale som i dag er inngått. Og hvis det etter runden med de ideelle viser seg at vi trenger flere, vil også kommersielle bli sluppet inn i en runde to.

Så dette handler ikke om ikke å ville bruke private aktører. Men det synliggjør skillet i velferdspolitikken mellom venstresiden og sentrum på den ene siden, som ønsker å legge vekt på å styrke de ideelles posisjon, og Høyre og Fremskrittspartiet på den andre, som først og fremst ønsker seg kommersiell velferd.

Vi har en god dialog med de ideelle aktørene om fosterhjemsarbeidet. Ideelt Barnevernforum har vært i møte med både Bufdir og politisk ledelse i departementet denne uken om temaet. Tilbakemeldingene når det gjelder det systemet vi nå lager, er positive.

Jeg ser fram til videre samarbeid med Stortinget om dette. Målet vårt er utvetydig: Alle barn som trenger det, skal få fosterhjem. Det jobber regjeringen med stor energi for å oppnå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Horne (FrP) [14:43:47]: Det står uttrykkelig i fosterhjemsforskriften, i § 4, at barnevernstjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.

Så vet vi at det ikke er alltid det går. Men så vet vi også at veldig mange av disse barna trenger kontakt med biologisk slekt, besteforeldre, tanter og onkler eller annen slekt fordi de trenger denne nærheten, og de trenger å ha kontakt med biologisk slekt selv om de kanskje ikke skal ha kontakt med biologisk familie. Så har vi sett flere og flere eksempler på at de ikke blir brukt. Besteforeldre eller tanter og onkler som ønsker å ha kontakt, får ikke ha det på grunn av at barnevernet har gjort en annen vurdering. Stortinget har helt klart sagt at det skal vurderes om nær familie eller slekt kan brukes.

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Vil det si at vurderingsplikten til barnevernet går foran det som Stortinget har sagt?

Statsråd Audun Lysbakken [14:45:05]: Stortinget har aldri sagt at barnevernet skal se bort fra de vanlige faglige kriteriene for hva som skal til for å være et godt fosterhjem. Men Stortinget har sagt at ofte kan det være slik at vi kan finne et godt fosterhjem i barnets nære familie, og hvis det er mulig, skal barnevernet forsøke å finne en slik løsning. Det gjør også barnevernet. Det er en ganske stor andel av de fosterhjemmene vi har i dag, som nettopp er i barnets opprinnelige nettverk eller familie. I den kampanjen vi nå har gående, legger vi også ekstra vekt på å finne fram til flere fosterhjem i barnets nære familie. Men det er selvfølgelig slik at det kan ikke være noen automatikk i at nær familie har krav på å bli fosterhjem, for barnevernet må stille de samme krav til dem som til andre familier om at fosterhjemmet skal være trygt og godt nok, tilpasset

de behov barnet har. Med de retningslinjene som utgangspunkt skal barnevernet, hvis det er mulig, finne fram til et fosterhjem som er i nært nettverk eller i familien.

Øyvind Håbrekke (KrF) [14:46:19]: Kulturministeren har lovt at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kultur innen 2014, statsministeren har lovt full sykehjemsdekning innen 2015, og som jeg refererte, lovte Kristin Halvorsen i 2005 full barnehagedekning innen to år. Hva er det disse ministrene har misforstått, siden de er så opptatt av å sette tidsfrister for når de skal nå målene sine?

Statsråd Audun Lysbakken [14:46:52]: Det er ikke ministrene som har misforstått, men det er representanten Håbrekke som har misforstått, som tror at det er like lett å lage frister for barnevernsbarn som det er for barnehagebygging eller når det gjelder kulturpenger.

Hvert enkelt barn skal ikke bare ha et tilbud; de skal ha det rette tilbudet for seg. Jeg kunne oppnådd full fosterhjemsdekning i dag. Regjeringen kunne bare slakket på kravene til individuell tilpassing, men med det resultat at flere flyttet. Vi har flere fosterhjem enn fosterbarn, men vi skal ha det rette hjemmet for hver enkelt. Derfor trenger vi mange flere. Det finnes ikke noe politisk vedtak som kan sikre at vi har nok fosterhjem til 2013, for vi trenger en dugnad ute blant folk som stiller opp for at vi får de riktige fosterhjemmene.

Det representanten Håbrekke driver med her, er en grov forenkling av hva som skal til for å nå målene, og jeg skulle ønske at han la det vekk og isteden bidro konstruktivt for å finne løsninger på hvordan vi kan rekruttere flere. Det finnes ingen magiske trylleformler, det finnes ikke noe politisk vedtak som løser dette, bare hardt arbeid for å verve flere gode fosterhjem.

Øyvind Håbrekke (KrF) [14:48:00]: Jeg hører hva statsråden sier, og det minner meg faktisk litt om det tidligere kunnskapsminister Øystein Djupedal sa, da han sto her i 2006 og 2007 og skulle forklare hvorfor det likevel viste seg å være så veldig vanskelig å nå målet om full barnehagedekning i løpet av den tidsfristen som var satt. Resultatet kom jo, men det kom altfor sent i forhold til løftet, men det kom etter en enorm innsats fra regjeringen, med milliarder, med kreativitet når det gjelder justeringer av krav, når det gjelder å se på nye virkemidler, osv., fordi det av regjeringen var definert som et overordnet politisk prosjekt. Vi måler ikke antall hjem i forhold til antall barn; vi måler faktisk med tanke på at køen skal bort. Det er det som er kriteriet.

Så jeg spør igjen: Er det kanskje slik at de områdene som jeg nevnte i min forrige replikk, av regjeringen er identifisert som å være en god del viktigere enn å få full fosterhjemsdekning?

Statsråd Audun Lysbakken [14:49:03]: Jeg har gitt Kristelig Folkeparti og representanten Håbrekke mye ros i mange debatter om barnevernet, men jeg må si at jeg er ganske opprørt over det innlegget som representanten Håbrekke holdt i sted, som er fullt av feil og grove forenk-

linger, og som også skaper et bilde av regjeringens innsats på området som er fullstendig feil.

Alle de store pengene på Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett går nå til barnevern. Vi gjennomfører den største satsingen på barnevernet i Norge på 20 år. Og jeg ville gått stillere i dørene hvis jeg representerte Kristelig Folkeparti, for i løpet av de 20 årene der den største satsingen ikke var, hadde Kristelig Folkeparti ansvaret i ganske mange år. Vi gjør betydelig mer for norsk barnevern nå, både når det gjelder ressurser, og når det gjelder det å få til en organisering for framtiden, enn det Kristelig Folkeparti har greid når de har vært i posisjon.

La meg også legge til at det er viktig med ressurser i fosterhjemsarbeidet, men det er altså ikke slik at vi bare kan bevilge en sum, og så løser vi problemet. Vi trenger *menneskene*, derfor er dette vanskeligere enn de målene som representanten Håbrekke sammenligner med. Men vi skal ikke gi oss. Vi skal ikke ha et mål om full fosterhjemsdekning i 2013, men et mål om å ha det i dag. Og så skal vi jobbe for det hver eneste dag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:50:38]: Ett barn i fosterhjemsø er ett for mye, blir det sagt. Det er helt uakseptabelt at vi ikke klarer å skaffe et hjem til alle barn. Jeg må derfor innrømme at jeg er veldig skuffet i dag over at regjeringspartiene ikke vil være med på en forpliktende plan med tidsfrist for å sikre alle barn et hjem.

Det burde jo egentlig være en selvfølge at vi har en nasjonal plan med tidsfrist for at alle skal få fosterhjem, slik vi har det for sykehjem og for barnehager.

Jeg vet det er sagt før, men bare tenk over det: Norge er landet som har skaffet barnehageplass til alle, før vi har skaffet alle barn et hjem. Det er et paradoks. Vi må spørre oss selv hva som egentlig er viktigst.

Når det er sagt, vil jeg understreke at Kristelig Folkeparti er glad for at flertallet, altså regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, er enige om at det skal legges ytterligere til rette for ideelle aktører innen barnevernet.

Jeg vil benytte anledningen til å dra linjene til representantforslaget fra undertegnede og medrepresentanter fra Kristelig Folkeparti om tiltak for bedre rammebetingelser for ideelle virksomheter, som ble behandlet i Stortinget rett før jul. Også der var en samlet komité enig om at Stortinget ønsker bidrag fra de ideelle aktørene. Også der uttrykte representantene fra regjeringspartiene at de er enige med Kristelig Folkeparti om at ideell sektor har en selvstendig egenverdi, og at det er en politisk oppgave å sikre at sektoren bevares.

Flertallet var også enig om at alle mulighetene for å ta i bruk ulike anskaffelsesprosedyrer må utnyttes for å bedre offentlige innkjøp. Jeg er glad for at familiekomiteens flertall også der er enig i at det bør benyttes andre anskaffelsesmetoder enn anbud, så langt det er mulig innenfor gjeldende regelverk. Jeg er glad for at familiekomiteen siterer fra næringskomiteens innstilling:

«Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, forutsetter at handlingsrommet i loven utnyttes for å oppnå offentlige innkjøp i tråd med politiske føringer.

(...)

Dette flertallet mener at man skal utnytte mulighetene for å ta i bruk ulike anskaffelsesprosedyrer for å få bedre innkjøp.»

Når Bufdir nå i løpet av 2011 skal lyse ut en konkurranse for statlige kjøp av fosterhjemstjenester, er det veldig viktig at dette politiske signalet om å unngå anbud og heller benytte direkte forhandlinger når det er mulig innenfor EØS-regelverket, følges opp.

Kristelig Folkeparti krever full fosterhjemsdekning innen 2013. Det er på tide med et krafttak. Ett barn i kø for å få et godt hjem er ett barn for mye.

Laila Dāvøy (KrF) [14:53:59]: Representantforslaget fra Kristelig Folkeparti om å legge frem en handlingsplan for full fosterhjemsdekning innen 2013 stemmer stortingsflertallet og regjeringspartiene ned i dag.

Det er ingen enkel oppgave å finne gode og passende hjem til hvert enkelt barn. Men når det offentlige beslutter å ta barna ut av hjemmet deres, er det uakseptabelt at vi ikke stiller opp med et fullgodt omsorgstilbud umiddelbart. Så enkelt og så vanskelig er det.

Antall barn som venter på fosterhjem, er altfor høyt – 164, ifølge statsråden. Det er uholdbart og uakseptabelt at barn står i kø og venter på plass i et fosterhjem. Det er på tide at vi alle samler oss om målet om full fosterhjemsdekning, at det settes en klar tidsfrist, og at alle gode krefter tas i bruk.

Når det gjelder de ideelle tjenesteyterne i barnevernet, er det opprørende å høre historier om at de møter motvilje og skepsis når de ønsker å bidra med rekruttering og drift av fosterhjem. Dette er nok et eksempel på at regjeringen har sittet stille og sett på at ideelle aktører ikke brukes, at de tvert imot møtes med holdningen: Vi vil helst ikke bruke dere, vi vil drive i egen regi – til nød bruker vi dere, eller kanskje vi heller foretrekker å bruke de store. Da snakker jeg også litt ut over fosterhjemsrekrutteringen. Jeg nevner ett stikkord, Styvi gard i Hordaland, som falt for et slikt grep. Dette er i alle fall historien frem til i dag fra regjeringen Stoltenberg.

Det er viet mye oppmerksomhet i innstillingen til kostnadsforskjeller mellom statlige, ideelle og øvrige familiehjem. Det er to forhold som kan bemerkes her. Erfaring fra andre sektorer viser at det er vanskelig å ha sammenliknbare kostnadstall for ulike aktører, fordi beregningsgrunnlaget ofte er forskjellig. Og det er svært lite sannsynlig at aktører som lever fra anbudsrunder til anbudsrunder, faktisk er 50 pst. dyrere enn statens skjermede virksomhet.

Dette viser én av tre ting: Enten gir staten barna et svært dårlig tilbud, eller så er Bufetat en uprofesjonell og lite krevende bestiller av tjenester, eller så regner man kostnader forskjellig i skjermet og konkurranseutsatt virksomhet. Jeg velger å tro at det er det siste som er tilfellet. Erfaringer jeg har fra barnehagesektoren

ren når det gjelder offentlige og private barnehager, tilsier det.

Det er fint at regjeringen også i denne sammenhengen sier at de ønsker å trekke ideelle aktører mer inn i arbeidet for å skaffe flere fosterhjem, jf. oppslaget i Aftenposten. Men det er også på tide å vise dette i praksis. Jeg føler at det til nå har vært mye tomme ord. Jeg forstår ikke at ikke regjeringspartiene kan stemme for alle de gode forslagene som ligger fra Kristelig Folkeparti i denne saken. Når vi diskuterer i dag, føler jeg at vi egentlig er enige, men på en eller annen måte klarer man likevel å stemme ned forslagene. Jeg forstår det ikke!

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [14:57:12]: I denne debatten mener jeg det er viktig å ha en realistisk og åpen tilnærming til saken. Jeg mener at vi som posisjonsparti har vært åpne for at vi har utfordringer i barnevernet som må løses over tid. Det er kanskje ikke helt korrekt når man sitter i posisjon, men jeg føler at opposisjonen i hvert fall fyller sin rolle med ikke å anerkjenne noe av det gode arbeidet som regjeringen har satt i gang.

Utfordringen i barnevernet er todelt. Det ene handler om struktur, det handler om internkontroll, det handler om samarbeid og mye om det overordnede. Det andre handler om penger.

Det siste er vi godt i gang med når vi bevilger mer penger til stillinger i det kommunale barnevernet. Det første vil ta mer tid. Da er det lett å være i opposisjon og fremme forslag som tidvis forenkler krevende problemstillinger.

Mange forslag har vært fremmet, og det er noen gode forslag. Så å si alle intensjonene i mange av de forslagene som har vært fremmet, både nå og tidligere, er regjeringen allerede i gang med i sin vurdering og gjennomgang av barnevernet. Men det vil jo ikke være ansvarlig hvis vi ikke klarer å se barnevernet i en sammenheng og venter på den gjennomgangen som faktisk er satt i gang.

Dagens barnevern er vi enige om ikke fungerer godt. Jeg tror at hvis vi bruker tid og får kunnskapen på bordet, vil vi få et godt barnevern som står seg over tid, slik at man ikke trenger disse helhetlige gjennomgangene av barnevernet så mange ganger.

Så til full fosterhjemsdekning: Som statsråden også var inne på, er det forskjell på full barnehagedekning og full fosterhjemsdekning. Å prøve å si at det er det samme er jo som å si at det ikke er et tilbud tilpasset det enkelte barn som er det viktigste.

Når det gjelder rekruttering av fosterhjem, har vi allerede vært inne på flere ting. Jeg kan gjerne gjenta det: Vi åpner for de ideelle, vi har rekrutteringskampanjer – både landsomfattende og regionale – og vi satser mye på kunnskap for å vite mer om situasjonen for fosterforeldre.

Ja, vi har utfordringer i det kommunale barnevernet, men vi skal også ta med oss at Helsetilsynet går målrettet på de kommunene der de venter å finne avvik, der de tror at det er noe å påpeke. Derfor blir det nesten en tendens til svartmaling i beskrivelsen av Kommune-Norge, for det er faktisk også veldig mye bra.

Gjennom en satsing på det kommunale barnevernet og fokus på samhandling og internkontroll tror jeg vi vil få se

at færre kommuner er på de listene som har mange avvik. Det er klart at det hjelper med penger til det kommunale barnevernet, men denne regjeringen er jo i gang med å bevilge mer penger til det kommunale barnevernet. Jeg har stor tro på at det også skal komme penger til det kommunale barnevernet i budsjettet de neste årene. Jeg vil si at vi er i gang med veldig mye. Jeg håper jo at opposisjonen ser at vi er på rett vei, og at man faktisk er godt i gang med mange av forslagene. Selv om man ikke er enig i innretningen og detaljene i forslagene, er intensjonen der.

Statsråd Audun Lysbakken [15:00:26]: Nå har jeg hørt tre innlegg fra Kristelig Folkeparti, hvor det sies omtrent det samme, nemlig at regjeringen ikke gjør noen ting for å styrke de ideelles rolle i barnevernet.

Jeg redegjorde for hva vi nå gjør. Det er greit med forhåndsskrevne innlegg, men jeg synes kanskje at det ville være naturlig å be om å få en reaksjon på det, istedenfor en påstand om at vi ikke gjør noen ting.

Representanten Håbrekke sa at han hadde blitt møtt med «tomme ord» i et år etter at han tok opp spørsmålet om ideelles rolle i rekruttering av fosterhjem. Det er, med respekt å melde, fullstendig feil. Vi tok dette opp med Bufetats ulike regioner i fjor, etter at representanten prisverdig hadde tatt spørsmålet opp i Stortinget. Den gangen hadde vi altså et system der kjøp av private tjenester innenfor fosterhjem foregikk gjennom enkeltkjøp, ikke ved noe samlet system. Det Kristelig Folkeparti den gangen ba om, var at vi skulle gi beskjed om at de ideelle ikke skulle prioriteres ned når det ble gjort slike enkeltkjøp. Jeg har sørget for at det signalet har kommet ut.

Nå går vi mye lenger enn det Kristelig Folkeparti noen gang har foreslått i Stortinget, nemlig å lage et system for samlet innkjøp av fosterhjemstjenester. Resultatet av det vil være – hvis det er slik Kristelig Folkeparti tror, og regjeringen og jeg tror, nemlig at de ideelle har en ressurs som må mobiliseres, og som ikke har blitt brukt – at vi vil få en betydelig økning i de fosterhjems plasser vi trenger, og i avtaler for ideelle aktører.

Da synes jeg det er litt spesielt at det eneste vi blir møtt med i denne debatten, er sinte innlegg om «tomme ord» fra Kristelig Folkeparti. Jeg tror at den politiske debatten om disse spørsmålene kanskje ville vært tjent med et minstemål av raushet når vi beveger oss mot mål som er felles for oss, og når vi sågar går mye lenger enn det Kristelig Folkeparti har foreslått i denne sal.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:02:39]: Jeg har ved flere anledninger gitt ros til regjeringen, bl.a. for øremerking av midler på årets statsbudsjett, for økninger til fylkesnemnda og for andre grep når det gjelder barnevernet, og det står jeg fortsatt ved.

Til statsrådens siste innlegg vil jeg minne om at representanten Andersen Eide i sitt innlegg gikk gjennom de positive merknadene som de rød-grønne og Kristelig Folkeparti står sammen om i innstillingen, nettopp om de ideelle. Det var ment som ros, og jeg håper det også blir oppfattet som det.

Når vi faktisk kritiserer hvor langt man har kommet,

vedstår jeg meg min rett til det. Vi hadde en runde i spørre-timen for et år siden, og da svarte statsråden at han straks skulle gi beskjed til Bufdir om de signalene.

Jeg trodde at alt var i orden, og så gikk det nesten et halvt år. Da kom ansatte i Bufetat bort til meg og fortalte: Vi er så glade for det statsråden svarte på ditt spørsmål i spørretimen, men vi har ennå ikke hørt et pip fra våre ledere om at det er noen ny politikk, og vi ser at det trengs. Så ringte jeg Dagsrevyen og ba dem se på saken. Men da Dagsrevyen hadde ringt og ringt til Bufdir og departementet, så kom nyheten om at det skulle utlyses en anbudskonkurranse. Nå har det gått et år, og nå skal den lyses ut. Jeg synes det tar lang tid. De nye signalene kunne ha kommet raskere, for så skal formalitetene gjennomføres. Men de nye signalene ute i systemet som gjør at organisasjonene opplever en ny hverdag, har det tatt lang tid med – det vil jeg påpeke.

Så brukes det som argument at det er så vanskelig med full fosterhjemsdekning i forhold til andre mål. Ja, i barnehageforliket i 2002 ble det sagt: Vi trenger 40 000 barnehageplasser fram til 2005. 40 000 barnehageplasser – det er vanskelig, det! Det var faktisk mange ledige barnehageplasser da, akkurat som det er ledige fosterhjem i dag. Men de var kanskje på feil sted, på feil sted i byen – ulike ting. Det er mange utfordringer med å nå et mål, men med store politiske prosjekter følger det alltid en forpliktelse, og så følger det en tidsfrist. Som jeg sier: Vi måler ikke forholdet mellom ledige hjem og barn som trenger fosterhjem. Vi måler rett og slett den køen som skal bort, og vi bør kunne bestemme oss for at den køen skal bort. Og vi kan sette en tidsfrist. Da legger vi et press på oss selv, vi legger press på regjeringen, og regjeringen legger press på etatene sine. Og det skaper endring! Slik har det alltid vært. Når vi sammen har løftet viktige ting her i salen, så har vi operert på den måten. Det viser også regjeringens politiske prosjekter på andre områder.

Jeg venter på at Jens Stoltenberg appellerer til det norske folk i nyttårstalen sin, og sier at noe av det viktigste vi skal få til, er full fosterhjemsdekning, og at hele regjeringen stiller seg bak en kampanje for at vi skal komme i mål.

Laila Dāvøy (KrF) [15:06:09]: Jeg skal være den første til å bekrefte at det er ganske krevende å jobbe med barnevernet, også som statsråd. Vi jobber for de aller, aller svakeste – de minste – og det krever enormt mye både av byråkratiet og, ikke minst, av det politiske lederskapet. I alle fall i mine fire år som barne- og familieminister var det ingen sak eller intet område som jeg jobbet hardere for enn barnevernet. Det var også grunnen til at det i omleggingen av barnevernet den gangen ble lagt en modell der statsråden faktisk kan gripe inn direkte – helt fra toppen og ned – nettopp fordi det var viktig med politisk styring.

Jeg har bare lyst til å nevne dette, for alle muligheter skulle ligge til rette for svært, svært god politisk styring. Det er ikke slik som i helsesektoren, der det jeg opplever i dag, er at vi har en helseminister som hele tiden viser til helseforetakene, som har fått så mye beslutningsmyndighet. Slik er det ikke i barnevernet.

Statsråden etterlyser raushet. Jeg synes det er flott det statsråden sier, og det engasjementet som vises. Og jeg synes alt som er gjort fra regjeringens side, er flott, men jeg må jo si at problemene er akkurat de samme i dag som de var for nesten seks år siden. Noe av bakgrunnen for barnevernsreformen den gangen var nettopp de samme problemene som vi står overfor i dag.

Jeg synes også det er positivt at barnevernsreformen eller barnevernet per i dag skal evalueres. Med så store reformer som vi hadde i 2004 – og som nesten ikke kom i gang før i 2005 – er det viktig å følge dette nært og politisk og justere underveis. Mitt spørsmål er hvor mye Stoltenberg-regjeringen har engasjert seg fra første dag de overtok, og frem til i dag.

Problemet er at vi alle skal måles etter det vi gjør, og etter resultatene av det vi gjør, for det er jo der vi står i dag, at vi ser at problemene, om mulig, kanskje er enda større enn de noen gang har vært. Så skal jeg være den første til å innrømme at det er flere barn som kommer inn under barnevernet i dag, det er flere barn som har det vanskelig i dag.

Hvorfor kan vi ikke inngå et forlik? Hvorfor kan vi ikke ha et bedre samarbeid? Hvorfor blir man bare møtt med at man stemmer ned gode forslag, når de egentlig er der hele tiden? Kanskje det er fordi Kristelig Folkeparti har hatt dette departementet, at vi har et så sterkt engasjement og så veldig gjerne vil bidra. La oss nå få lov til det, da. Isteden blir vi omtrent bare klubbet ned på gode forslag.

Statsråd Audun Lysbakken [15:09:26]: Akkurat det at Dokument nr. 8-forslag har en tendens til å bli stemt ned, mener jeg å huske var tilfellet også da representanten Dāvøy satt i regjering og jeg var i opposisjon. Men ellers har vi vært veldig åpne for innspill, og prosessen rundt ideelle er jo et eksempel på det. Det er ingen tvil om at det var viktig at Kristelig Folkeparti tok det opp i Stortinget. Det gjorde også at vi fikk fokusert på et system som ikke fungerte som det skulle, og som vi nå gjør noe med.

Jeg skal ikke tvære ut dette, men jeg vil be Kristelig Folkeparti tenke over den sammenlikningen som representanten Håbrekke igjen trakk mellom barnehager og fosterhjem. Vi er altså avhengig av at det er en forståelse også utenfor denne sal for hva det er som skal til for å nå de målene som vi setter oss. Vi kan ikke bevilge fosterhjem, vi kan ikke vedta fosterhjem, vi må be folk om å være fosterhjem. Heldigvis er det slik, for vi skal stille veldig strenge krav til de fosterhjemmene. Derfor går det ikke an å sammenlikne med reformer der det bare er et spørsmål om hvor mange millioner vi bevilger. Det er ikke først og fremst et spørsmål om det. Selvfølgelig hjelper det med ressurser, men vi må nå folk. Da er det en voldsom forenkling å påstå at dette er noe vi bare kan sette en tidsfrist for i denne sal, og så får vi det til.

Jeg mener at vi tvert imot skal ha det samme målet hver eneste dag, nemlig at køene skal bort så raskt som overhodet mulig, legge fullt trykk på det, slik vi gjør nå. Da er det ikke naturlig å sette en dato. Det ville vært fullt mulig å nå målet om full fosterhjemsdekning med en gang hvis vi f.eks. sa at vi ville koble flere fosterforeldre og barn, uten

de strenge vurderingene vi har i dag når det gjelder hvilket hjem som passer best til det enkelte barn. Konsekvensen av det ville vært flere flyttinger, som vi i andre sammenhenger sier i denne sal at vi skal prøve å unngå, eller vi kunne lagt om politikken som sier at vi i større grad skal benytte oss av fosterhjem, og i mindre grad skal benytte oss av institusjoner. Da kunne vi også løst dette problemet veldig raskt, men det ville gått på tvers av entydige barnevernfaglige råd. Derfor vil jeg ikke gjøre det.

Jeg vil også advare om at det å sette en slik dato vil føre til at man tar snarveier rundt om i systemet, fordi det blir så viktig å ha køene bort akkurat på den datoen.

Det som er avgjørende for oss, er for det første å rekruttere nok fosterhjem over tid, og, for det andre, å gjøre noe med de tendensene i samfunnet som gjør at stadig flere barn trenger fosterhjem. Det er jo det siste som er viktig å si. Vi aner ikke i dag hvor mange barn som trenger fosterhjem i 2013. Forhåpentligvis vil ikke veksten fortsette, men det er noe verken Kristelig Folkeparti eller regjeringen rår over. Vi kan bare legge masse energi, mange krefter og masse politisk engasjement inn i arbeidet med å rekruttere flere fosterforeldre – og det gjør vi.

Karin Andersen (SV) [15:12:40]: Alle ønsker at barn skal få fosterhjem når de trenger det. Det er altså ingen som ikke deler ønsket om full fosterhjemsdekning, men det er, som flere har sagt før meg, noen forskjeller på det. Hvis man ser på hva som har skjedd etter at vi styrket barnevernet, ser man at det har meldt seg veldig mange flere som trenger hjelp av barnevernet. Så det er veldig vanskelig å vite akkurat hvor mange det er. Jeg er veldig glad for at det har skjedd, for jeg tror at dette er riktig. Barnevern handler selvfølgelig ikke bare om fosterhjem, det handler om mange som henvender seg til barnevernet for å få hjelp i hverdagen. Det er veldig bra. Men vi vet at når vi jobber mer med dette, så kommer det flere.

Det andre som jeg er veldig opptatt av, er at noen av de tøffeste henvendelsene jeg får på dette området, er fra de barna som har blitt flyttet fra fosterhjem til fosterhjem fordi det passet ikke, det klaffet ikke, det var ikke gjort en god nok jobb til at fosterhjemmet skulle greie den oppgaven de hadde fått, enten det gjaldt den støtten de fikk, eller at folk passet sammen. Det var ikke gjort en kvalitetsmessig god jobb. Derfor syns jeg at erkjennelsen blant en del av mine medrepresentanter nå er litt lav når det gjelder å gjøre en kvalitetsmessig god jobb. Det har ikke noe å gjøre med at vi syns det er greit at barn står og venter, men det har å gjøre med at vi må ha en rekruttering som gjør at vi også unngår at disse barna flytter og flytter.

Da Laila Dāvøy var barneminister forrige gang, fikk jeg bl.a. henvendelse fra noen som hadde blitt fosterforeldre omtrent over natten fordi barnevernet kjente dem og trodde det var ordentlige folk, og det var det jo. Men de fikk bare en telefon: Vi har et barn her, kan du ta det? De måtte jo bare gjøre det. Den gangen gikk det bra. Men slik går det ikke an å ha det. Da kan man få full dekning, men man må ha andre systemer enn det.

Så er det dette med å stemme ned forslag. Jeg har lang erfaring i Stortinget, for å si det sann, og jeg har nok også

fremmet ganske mange forslag som jeg vet bl.a. Kristelig Folkeparti har vært hjertelig enig i, men som de har stemt imot. Poenget nå er at det er mange ting på gang, så det har noe å gjøre med å slå inn åpne dører. Med et arbeid som er på gang, skjønner jeg at man har behov for å markere seg. Og jeg tror på engasjementet for det det er, det har jeg ingen grunn til å stille noen spørsmål ved. Men det er ikke sikkert den måten er den mest produktive.

Så er det riktig at det har vært store reformer i barnevernet, og mange av oss var nok mer kritiske til en del av de grepene som ble gjort. De evalueres nå. Det er ingen tvil om at det over tid har vært satset svært mye på barnevernet. Vi har fremdeles store utfordringer foran oss, så det kan godt hende at den evalueringen som nå blir gjort, viser at det er noen nye grep som må tas på dette området, for at det skal fungere bedre.

Presidenten: Øyvind Håbrekke har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:16:10]: En kort merknad: Jeg viser til representanten Dāvøys siste innlegg, som jeg synes var en god oppsummering.

Ja, det er vanskelig og krevende å rekruttere fosterhjem. Ja, det er forskjell på å bygge barnehageplasser og å rekruttere fosterhjem. Men det som er felles for de to områdene, akkurat som for alle andre områder som vi ønsker å oppnå noe på i politikken, er at forpliktelse skaper engasjement, forpliktelse skaper et press på oss selv og nedover i systemet blant alle de tusenvis av medarbeiderne i barnevernet som skal prioritere hver eneste dag når det gjelder sine arbeidsoppgaver. Hvis man mener at de faglige vurderingene i barnevernet gjør at man ikke kan ha politiske visjoner og politiske ambisjoner, mål og handlingsplaner, slik som man har i andre sektorer, er det en gedigen fallitterklæring for barnevernet. Så det mener jeg ikke holder. Det er mulig å kombinere faglige vurderinger og politiske ambisjoner.

Presidenten: Laila Dāvøy har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Laila Dāvøy (KrF) [15:17:34]: Først til representanten Andersen: Jeg er helt sikker på at man må gjøre nye grep i barnevernet, og det ser jeg frem til. Så er vi vel alle enige om at det aller viktigste er at fosterhjemmene har god kvalitet, og at barna slipper å flytte fra hjem til hjem. Etter hvert har vi heldigvis også fått en del fosterhjem som faktisk tar imot flere barn – mange barn etter hvert – og de gjør en fantastisk jobb.

Så til det med målsettingen, å sette seg mål og å ha et visst antall. Det er kanskje vanskeligere i barnevernet enn det er i barnehagene. Man vet tross alt hvor mange barn som er født, og når de fyller ett år, som er aldersgrensen for å begynne i barnehage. Da sammenlikner jeg gjerne heller med sykehjem. Vi vet ikke hvor mange syke eldre vi får, men regjeringen har jo satt helt klare mål for hvor mange sykehjemsplasser man skal bygge ut. Og så sier man en-

datil at dersom vi kanskje ikke har et måltall som treffer, og at vi trenger flere plasser, så justerer vi etter hvert. Det kunne man gjort i barnevernet også.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [15:19:07]: Jeg må puste ganske dypt før jeg starter på innlegget mitt, for jeg ble kraftig provosert over å høre representanten Andersen.

Her har vi muligheten til å debattere hva vi kan gjøre for å få et bedre barnevern. Opposisjonen er rastløs! Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Venstre og Høyre fremmer hver måned forslag om og tiltak for å bedre barnevernet. Så går representanten Andersen opp og fremstår som en slags syvende far i huset, som skal fortelle og belære opposisjonen hvordan barnevernet er, og hvordan hverdagen der er. Så sier hun mellom linjene at det ikke er lett å sette seg inn i alle delene av barnevernet og prøver å påstå at opposisjonen ikke har peiling på hva vi snakker om. President, jeg synes det er respektløst. Det er respektløst overfor opposisjonen, som på barnevernets og barnevernsbarnas vegne er utålmodig.

Til statsråd Lysbakken vil jeg si: Det er riktig, jeg synes statsråden er på rett vei. Han har ambisjoner for barnevernet, og det er jeg glad for. Men når opposisjonen er rastløs, er det fordi Lysbakken er den fjerde barne- og familieministeren i løpet av fem og et halvt år. Lysbakken er den fjerde barne- og familieministeren som setter seg i departementet og sier at nå skal vi gjøre alt så mye bedre for barnevernet, nå skal vi snu hver stein, vi skal gå gjennom alt – alt skal bli så mye bedre. Det har de rød-grønne sagt i nesten seks år, og ingenting skjer. Barnevernsbarna sitter der ute og har ikke tid til å sitte og vente på utredninger og panel og evalueringer. Hvis vi ser på hvor mange saker regjeringen har lagt frem for Stortinget når det gjelder barnevernet, er det sørgelig trist. Derfor synes jeg man kan spare seg den litt hånlige tilnærmingen til opposisjonen og de forslagene vi kommer med, og den belærende tonen de rød-grønne har overfor opposisjonen, som jobber veldig hardt, og som jobber hver eneste dag for å ta initiativ til å fremme tiltak for å bedre situasjonen for barnevernsbarna. Det er en situasjon der 300 av fosterhjemsbarna ikke har jevnlig samtaler med sin tilsynsfører, noe de har krav på. Det er 11,1 pst. av barna som ikke engang har tilsynsfører, og det er brudd på loven. Det er 110 av landets kommuner som ikke engang har akuttberedskap 24 timer i døgnet. Situasjonen er alvorlig.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [15:22:23]: Jeg mener det er viktig at denne type store saker diskuteres i Stortinget. Jeg er glad for at vi har debatt om det. Denne saken handler jo, som representanten Håbrekke var innom, også om forpliktelse.

Jeg vil gjenta det som er sagt flere ganger, at vi er i gang med et stort arbeid. Når dette arbeidet, og denne evalueringen, er på plass, når vi har fakta på bordet, mener jeg det vil være naturlig at det kommer som en sak til Stortinget. Jeg synes jo også at det ville vært veldig flott hvis vi kunne ha fått et bredt forlik i Stortinget i denne saken, nettopp fordi jeg tror vi er enige om så veldig mange av målene.

I mellomtiden er det selvsagt bra med debatt. Hvis man

skal gå inn på det som er «respektløst», vil jeg ikke si at vi har hatt noen belærende tone. Men det må jo være lov til å si at dette er todelt. Det ene er å bevilge penger, som kan gjøres over hvert statsbudsjett. Det andre er et arbeid som tar litt tid, og som faktisk krever at man har en del fakta og en del evalueringer på plass. Men det er jo noe med å kunne erkjenne at det faktisk skjer et arbeid, og det synes jeg det er litt spesielt at man i det hele tatt ikke ser. Det er klart at vi har mye igjen, men vi har jo gode forklaringer på hvorfor det er nødt til å være sånn.

Så håper jeg at man, når det kommer en sak til Stortinget om dette, kan begynne å diskutere om man skal sette seg mer konkrete mål når det gjelder hva slags planer man skal ha framover. Men dette arbeidet må man se i litt ulike etapper, nettopp fordi det er krevende problemstillinger. Det må man også ha respekt for. Når man skal arbeide med dette, må man ha en del ting på plass.

Så synes jeg det er veldig bra at opposisjonen er engasjert i disse spørsmålene, og jeg synes det er viktig at vi har debatt underveis. Jeg er sikker på at statsråden nå tar med seg mange av de innspillene i det arbeidet som foregår, og så kan vi jo gå tilbake og se på både forslag og debatt. Når Stortinget får en sak om dette, er jeg sikker på at det er veldig mange ting man kan enes om.

Presidenten: Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [15:24:29]: Jeg skjønner at jeg må ha truffet et svært sår punkt hos representanten Hofstad Helleland, når jeg påpeker at det å fremme forslag i Stortinget og bli nedstemt har vært et forhold mellom opposisjonen og posisjonen i alle år. Slik var det da representanten Hofstad Hellelands parti satt i regjering. Da ble også forslag som man egentlig var enig om, stemt ned. Regjeringens begrunnelse var som regel: Vi er i gang med arbeidet. Og det er det vi sier.

Så sier representanten Hofstad Helleland igjen at det skjer ingenting. Jo, vi har styrket barnevernet. Vi er i gang med viktig arbeid for å få fram et kvalitetsgrunnlag som vi vil invitere Stortinget til å være med og diskutere et samarbeid om. Og da synes jeg faktisk det er litt respektløst å si at nei, det spiller ingen rolle, vi vet best nå, derfor skal vi bestemme akkurat nå, akkurat som man gjorde i budsjettet, der man bare satte en strek over 500 mill. kr til Bufdir og sa at det var en grei ordning – når vi nå snakker om hvem som skal skaffe fosterhjem, nemlig den etaten som også trenger å bli behandlet på en respektfull måte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 3927)

Sak nr. 5 [15:25:52]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om auka låneramme i Husbanken (Innst. 313 S (2010–2011), jf. Prop. 94 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Håkon Haugli (A) [15:27:00] (ordfører for saken): I dag utvider vi Husbankens låneramme til et historisk høyt nivå. 5 mrd. kr er en betydelig påplussing. Totalrammen blir nå 20 mrd. kr. Det er mange penger og vil gi mye bolig. Både påplussingen og totalrammen er et uttrykk for den viktige rollen Husbanken har. Med sine ulike virkemidler har Husbanken vist seg å være et usedvanlig godt redskap for å nå de boligpolitiske målene. Gjennom robuste ordninger, fleksibilitet og god lokalkunnskap bidrar Husbanken til at kommunene får gjennomført en aktiv boligpolitikk.

Bolig er et like viktig og grunnleggende velferdsgode som helse, utdanning og arbeid. For Arbeiderpartiet er arbeidslinjen viktig. At folk kan forsørge seg selv og sin familie, er viktig for selvrespekt og verdighet, men også viktig for samfunnet. Likevel opplever mange at de må stå utenfor arbeidslivet i perioder av sitt liv. Det kan være dramatisk. Det er likevel noe helt annet å stå uten bolig. Å vite hvor man skal sove neste natt, handler om grunnleggende trygghet. Å vite hvor man skal bo neste år og året etter det, handler om å kunne planlegge et liv. Forskjellen på å ha og ikke å ha et trygt sted å bo er stor. En god bolig kan være avgjørende for om den enkelte evner å håndtere livets øvrige utfordringer eller ikke. Husbanken bidrar hvert år til at mange mennesker får en trygg bolig, og er dermed et viktig redskap i velferdspolitikken.

Per 1. mars var hele 12,2 mrd. kr belastet Husbankens opprinnelige låneramme på 15 mrd. kr. Da Stortinget utvidet Husbankens låneramme i 2009, var kredittmarkedet fortsatt preget av finanskrisen. Det skapte en ekstraordinær etterspørsel etter lån i Husbanken. I år er det ingen slike forhold som skulle tilsi økt etterspørsel. Årets økning i låneopptak skyldes med andre ord at aktiviteten øker, dvs. at det bygges mer, og at flere får mulighet til å etablere seg i egen bolig. Det er en god utvikling.

Jeg har i denne sammenheng spesielt lyst til å trekke fram økningen i bruk av startlån. I 2007 ble det gitt startlån til 5 955 boliger. I 2010 var tallet 9 529. Det er en økning på 60 pst. på tre år. Etter to måneder av 2011 var startlån på 4,8 mrd. kr belastet Husbankens låneramme, nesten like mye som i hele 2010, da tilsagnsbeløpet var på totalt 5,5 mrd. kr. Det viser at Husbankens ordninger treffer, og ikke minst at kommunene gjør en god jobb.

Det er en samlet kommunal- og forvaltningskomité som støtter regjeringens forslag. Med ett unntak er også merknadene positive. Kristelig Folkeparti hadde allerede i fjor en åpenbaring om hvordan det ville gå i år. De

føler behov for å påpeke dette. Det har jeg forståelse for. Selv om regjeringspartiene ikke kan påberope seg samme visshet om fremtiden, var også vi klar over muligheten for økt etterspørsel etter lån i Husbanken. I våre merknader til statsbudsjettet ba flertallet regjeringen følge situasjonen nøye og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for økte lånerammer. Vi er veldig godt fornøyd med at regjeringen har gjort nettopp det, at den har fulgt utviklingen nøye og fremmet forslag om å utvide lånerammen, slik at Husbanken er sikret tilstrekkelig med lånemidler.

Godt boligsosialt arbeid handler om mange ting. Etter Arbeiderpartiets syn er kanskje det aller viktigste å sikre at det bygges et tilstrekkelig antall nye boliger. Det bidrar til en nødvendig fornying og oppgradering av boligmassen, ikke minst når det gjelder miljøkrav og utforming. Men det bidrar også til noe annet som er veldig viktig, at boligprisene holdes stabile.

Bak oss har vi noen år med lav boligbygging og stadig økende boligpriser. Vi ser nå tegn til at dette snur. Det er bra. Arbeiderpartiet er opptatt av at det offentlige legger til rette for økt boligbygging. Ikke minst er det behov for at hindringer ryddes av veien, og at det offentlige ikke bare står på bremsen, legger inn innsigelser, krever at skjemaer fylles ut osv., men også tar aktive grep, tar initiativ til samarbeid med utbyggere og sørger for å regulere tilstrekkelig areal til boliger. I tillegg til den betydningen det har for vanskeligstilte i boligmarkedet, er dagens utvidelse av Husbankens låneramme et viktig bidrag i retning av å øke aktiviteten i boligmarkedet. Det er med andre ord mye å glede seg over ved dagens vedtak.

Michael Tetzschner (H) [15:31:25]: Jeg har ikke tenkt å bruke så mye av Stortingets tid på en enstemmig innstilling fra komiteen. Jeg har bare lyst til å minne om at noen av de viktigste boligpolitiske poengene ikke står å lese i saken, men befinner seg utenfor den.

Det er en samlet komité som anbefaler Stortinget å vedta en utvidet låneramme i Husbanken. Men man kan også stille seg spørsmålet om Husbankens økte låneramme er mer egnet til å behandle symptomer enn å løse problemer.

Det som nå bør bekymre de som er interessert i offentlig boligpolitikk, sammen med dem som driver i bransjen og er utbyggere, er det veldig presset som er etablert fordi boligprisene stiger uten at det har sin bakgrunn i arealknapphet eller stigning i arbeidsinnsats og materialer. En del av stigningene i boligprisene skyldes rett og slett velmente vedtak i denne sal og utformingen av politikken i hverdagen fra departementet. Det jeg tenker på, er at vi i mange andre sammenhenger vedtar ideelle standardkrav som pålegges byggebransjen, og som ikke umiddelbart fører til tilsvarende stigning i bruksverdien for dem som er i markedet og etterspør boliger. Det er et grunnleggende problem som jeg tror vi skal reflektere mer over, og i andre sammenhenger enn det akkurat denne saken, med sin begrensede horisont, innbyr til. Det er nettopp summen av innsigelser, barrierer og ideelle standardkrav som til slutt lager en prislapp som gjør det vanskelig for

mange, ikke minst våre nye landsmenn og våre kommende generasjoner, å etablere seg i boligmarkedet. Derfor er den beste boligsosiale politikk å angripe det kostnadsbildet som rammer alle som er på boligmarkedet, enten den boligen de etterspør, er finansiert av Husbanken, eller den er finansiert av det vanlige kredittmarkedet.

For øvrig viser jeg til merknadene fra komiteen. Det er ikke noe eget forslag fra Høyre, idet vi er med i den enstemmige innstillingen fra komiteen.

Karin Andersen (SV) [15:34:38]: Bolig er «basic», og bolig er dyrt. Derfor er jeg og SV veldig glad for den bevilgningen som kommer i dag. Det er helt riktig å gjøre dette, slik som saksordføreren, Haugli, sa, og jeg slutter meg fullstendig til det innlegget han hadde.

Jeg er spesielt opptatt av det som handler om å kunne gi startlån, for det er så uhyre viktig i det boligmarkedet vi har, at ungdom kommer inn. Jeg er også spesielt opptatt av at kommunene må ha gode boligsosiale planer og følge dem opp, slik at det blir mulig for vanskeligstilte å etablere seg i en egen bolig og få den tryggheten det er, for det er helt umulig å få orden på et liv hvis en ikke har et sted å bo, og det stedet må være trygt. Det aller viktigste her er at staten nå forsterker sin innsats i boligmarkedet så kraftig som den gjør. Det er en svært stor økning på en allerede stor sum.

Så var representanten Tetzschner oppe her og inviterte litt til en større boligpolitisk debatt. Den regner jeg med vi skal ha når vi får en stor boligmelding. Men jeg må si at jeg ikke er enig i den innfallsvinkelen som Tetzschner har til dette temaet. Boliger skal vare lenge. Da bør de ha en kvalitet som gjør at de holder seg. Det kan ikke være noen særlig fordel for folk om de er bygd på en slik måte at fyringsutgiftene er store, at alle pengene ryker opp i fyringsutgifter. Vi må ha energiøkonomisk gode hus.

Jeg har vært med i mange år nå å slåss for at vi skal ha tilgjengelighet for funksjonshemmede, at folk som har en funksjonsnedsettelse, skal kunne velge hvor de vil bo, akkurat på samme måte som vi andre. Derfor er det stilt noen krav til boliger, og boliger er, som sagt, noe som varer lenge, i veldig mange år, og skal omsettes og kanskje byttes mellom folk. Og ikke bare skal man kunne velge hvor man vil bo hvis man skal flytte, men jammen har vi lyst til å ha folk på besøk også. Noen av oss har venner som sitter i rullestol, og noen av oss har gamle foreldre som trenger å komme på besøk, og det er viktig at boligene er tilpasset og har bedre livsløpsstandard enn det vi har hatt. Jeg tror vi har gjort mye feil i Norge. Vi har stilt for få slike krav til boligene, og derfor har vi så mange boliger som ikke fyller kravene. Det betyr at den vekten vi må legge på den sosiale boligpolitikken framover, må være enda sterkere, for det er riktig at det kan heve prisene å gjøre dette på kort sikt. Derfor må den sosiale boligpolitikken forsterkes framover. Det er helt nødvendig, fordi Norge har en sammensetning i boligmassen som er veldig annerledes enn i de fleste andre land. De fleste andre land har litt større skjermede sektorer sånn at folk kan bo sjøl om de har dårlig råd, og ikke minst velge seg over i

en billigere bolig hvis de kommer i vanskeligheter i livet. Det er litt ugreit i Norge å få det til, også fordi mange kommuner – heriblant landets hovedstad – gjennom flere år har forsømt boligpolitikken sin kraftig. Mange kommuner har gjort det og endt opp med et for dårlig tilbud til folk som er vanskeligstilt, og det gjør at man kommer inn i en vanskelig sirkel.

Derfor er det regjeringen nå gjør, så gledelig og riktig, og SV støtter det alt vi kan. Vi ser fram til å kunne diskutere boligpolitikken når regjeringen legger fram boligmeldingen sin, for det å ha et sted å bo er av de aller viktigste levekårsområdene vi har, og ikke minst er det utrolig viktig i det politikfeltet som jeg stiller med til daglig, nemlig sosialpolitikken. Der er bolig helt «basic» for at det skal gå bedre med folk som har havnet i en vanskelig livssituasjon.

Heidi Greni (Sp) [15:39:03]: På grunn av stor etterspørsel etter lån i Husbanken ba flertallet i kommunal- og forvaltningskomiteen regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for en økning av lånerammen for Husbanken i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2011.

Lånerammen for 2011 er på 15 mrd. kr, samme nivå som foregående år. Gjennomgangen viser at lånerammen for Husbanken er belastet med vel 12 mrd. kr per 1. mars 2011, noe som viser at etterspørselen er stadig økende. Senterpartiet er derfor grundig fornøyd med at regjeringen nå foreslår å øke lånerammen med 5 mrd. kr, fra 15 til 20 mrd. kr.

Lånerammen består av flere deler: grunnlån til utbedring, grunnlån til oppføring, grunnlån til kjøp, lån til bygging av barnehager og ikke minst startlån. Startlån er prioritert innenfor lånerammen, og det er ventet en stadig økende etterspørsel på grunn av Husbankens strategiske kommunesatsing, men selvsagt også på grunn av situasjonen på boligmarkedet.

Ungdom og enslige er grupper som sliter med å komme inn i boligmarkedet. Senterpartiet mener det må føres en boligpolitikk som gjør det mulig også for dem med lave inntekter og liten egenkapital å skaffe seg egen bolig. Senterpartiet vil bruke Husbanken aktivt som et instrument i en sosial boligbygging og har derfor programfestet å legge til rette for at flere kan få startlån i Husbanken. Førstegangsetablerere uten egenkapital sliter med å få fullfinansiert egen bolig. Startlån som toppfinansiering er ofte eneste mulighet til i det hele tatt å komme inn på boligmarkedet.

Egen bolig er en viktig del av grunnlaget for et godt liv. Senterpartiet mener alle skal ha rett til å kunne eie eller leie en bolig til en pris de har råd til å betale, og er derfor grundig fornøyd med regjeringens forslag, som vil øke rammen fra 15 til 20 mrd. kr, dvs. en økning på 33 pst.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:41:42]: Regjeringas mål er at alle skal bu trygt og godt. Bustadpolitikken er sentral i velferdspolitikken vår og i kampen mot fattigdom. Alle treng ein god heim å organisere livet sitt ut

frå. Husbanken har vore sentral i norsk bustadpolitikk og har under denne regjeringa fått sterkt auka rammer. Mellom anna kan fleire som treng bustøtte, no få det, bygginga av kommunale utleigebustader er auka, og det er gjort forbetringar i tilskotsordninga for omsorgsbustader og sjukeheimar.

Eg er nøgd med at kommunal- og forvaltingskomiteen har slutta seg samrøystes til framlegget om å auke låneramma til Husbanken med 5 mrd. kr. Med dette har den raud-grøne regjeringa auka låneramma med 6,5 mrd. kr.

Husbanken gir lån til barnehagar, startlån til unge og vanskelegstilte på bustadmarknaden og grunnlån til oppføring av nye eller utbetring av eksisterande bustader. Bustader som får grunnlån, må ha miljøkvalitetar og/eller vere universelt utforma, vere til sosiale føremål eller sikre bustadbygging i distrikta.

Den store etterspurnaden etter lån viser kva for viktig rolle Husbanken har for finansieringa av gode bustader med høg kvalitet i Noreg og for sysselsetjinga i bygge- og anleggsbransjen. Husbanken er eit viktig og naudsynt supplement til dei private bankane.

Husbanken skal supplere kredittmarknaden og gi lån til føremål som er samfunnsøkonomisk og fordelingspolitisk ynskjelege, m.a. er startlånet eit godt verkemiddel for unge og vanskelegstilte på bustadmarknaden og er difor prioritert innanfor låneramma til Husbanken. Me gler oss over at Husbanken kan få midlar til å tette etterspurnaden frå denne gruppa.

Regjeringa har slått fast at vi legg stor vekt på Husbanken som bustadpolitisk verktøy. På den måten vil regjeringa bidra til å sikre at fleire nøkterne, rimelege bustader med gode energiløysingar og god tilkomst vert bygde.

På grunn av auka etterspurnad etter lån frå Husbanken er det trong for ei låneramme på 20 mrd. kr i 2011. Fram til 2009 låg ramma til Husbanken på 13–13,5 mrd. kr i fleire år. Regjeringa styrkte ramma i 2009 under finanskrisa med 4 mrd. kr samla sett, til ei ramme på 16 mrd. kr – det låg 12 mrd. kr i budsjettet det året. Heile den ramma vart brukt. Dei føregåande åra var det til dels store løyvingar som ikkje var vortne brukte, opptil 2 mrd. kr. I fortsetjinga, etter 2009, ser me at etterspurnaden har halde seg oppe.

Mykje av etterspurnaden etter lån i Husbanken kjem av strengare kvalitetskrav på grunnlag av at låneramma vart brukt opp seint i 2010. Det førde til ein ekstraordinær låneaktivitet i Husbanken i vår, og om lag 5,5 mrd. kr gjeld saker på vent frå 2010, som har gått frå låneramma i 2011. Det er jo ein ekstraordinær situasjon, som ikkje vil vare over fleire år.

Eg meiner at Husbanken gjer ein viktig jobb både i distrikta og i dei store byane. Lokalkunnskap er Husbanken sin styrke og gjer at det er ekstra viktig at låneramma i Husbanken vert godt ivareteken frå staten si side.

Nokre av låna i Husbanken vert gitt i samband med tilskot. Dette gjer at både tilskot og lån vert betre nytta. Styrkinga vil gjere Husbanken betre rusta til å møte problema med bustadetablering for unge, for vanskelegstilte og for andre.

Til no i år er om lag 5 mrd. kr av låneramma brukt på

startlån, om lag 7 mrd. kr til grunnlån og om lag ein halv milliard kr til barnehagelån. Med dei 5 mrd. kr ekstra som vert vedtekne i Stortinget i dag, står det igjen 7,5 mrd. kr i 2011. Det skal vere tilstrekkeleg for at Husbanken skal kunne gjere ein god og solid innsats og resten av året.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Fredrik Sletbakk (A) [15:46:24]: La meg først få berømme medlemmene av kommunal- og forvaltningskomiteen for å være så samstemte i en så viktig sak. Saken vi i dag debatterer, er særdeles viktig for ungdom.

De siste årene har det blitt vanskeligere og vanskeligere for unge å etablere seg på boligmarkedet. Unge og lavtlønte har de høyeste boligutgiftene i forhold til inntekt. Boligmarkedet når nye høyder år for år, og dermed rammer det lavtlønte grupper, gjerne unge, nyutdannede mennesker som skal kjøpe sin første bolig.

I de første tiårene etter krigen var boligpolitikk høyt oppe på den politiske dagsordenen. Man klarte gjennom Husbanken å sikre en sosialt rettferdig tilgang på rimelig boligkreditt. Man innså at boligpolitikk er fordelingspolitikk. Men Husbanken har gått fra å være den sentrale kilden til finansiering av boliger til å bli en velferdsetat rettet mot spesielt vanskeligstilte grupper. Jeg er derfor veldig glad for at Stortinget i dag kommer til å vedta økte lånerammer for Husbanken, for det er et skritt i riktig retning.

Startlån er i dag en ordning som bl.a. nyetablerte og unge kan søke på for å finansiere sin første bolig. Men kriteriene for å få startlån kan i dag virke veldig urettferdige. Et av kriteriene er at boligen du søker lån til, må være rimelig i forhold til prisnivået i kommunen der du bor. Det betyr altså at det er boligmarkedet i den kommunen du bor i, som styrer hva som blir et billig lån for hver enkelt – ikke Husbanken. Og som hovedregel gis startlån i tillegg til banklånet, såkalt toppfinansiering. Dette fører ikke bare til at noen må ta opp høyere og dyrere lån, men at mange rett og slett ikke får toppfinansieringen av Husbanken fordi de ikke har råd til det som blir en billig bolig i boligmarkedet. En nyutdannet sykepleier i Bergen vil f.eks. ha større problemer med å kunne benytte seg av startlån enn en nyutdannet sykepleier i Bodø.

Det blir feil at boligmarkedet skal legge føringer på unge menneskers mulighet til å få sin første bolig når vi har en husbank som nettopp skal gjøre det motsatte. Statsråden nevnte her startlån som et virkemiddel. Det kunne være interessant å høre hva statsråd Navarsete tenker om mulige endringer i kriteriene for å få startlån. Det må være en viktig oppgave for en rød-grønn regjering, og ikke minst en kommunal- og regionalminister som har et så brennende engasjement for distriktene, at alle, og spesielt unge mennesker, får like muligheter til å komme seg inn på boligmarkedet, uansett hvor de bor.

Ingalill Olsen (A) [15:49:47]: Det er svært gledelig at regjeringen øker lånerammen til Husbanken. Det betyr at det er økende byggeaktivitet og er et godt eksempel på at

det går i riktig retning i Norge. Det bygges nye boliger, det er aktivitet, og økonomien fungerer. Sånn sett er landet vårt i en unik situasjon hvis vi løfter blikket og ser til resten av Europa.

Husbanken er viktig, men har tidligere hatt en enda sterkere rolle for hele befolkningen. Husbanken har i etterkrigstiden hatt en unik stilling i utviklingen av Velferds-Norge. I Finnmark var Husbanken med på gjenreisningen etter tyskernes brenning av hele fylket under andre verdenskrig. Riktignok var det ganske sentralistisk, med kun to husmodeller – et lite, eller et litt større hus. Men hvem brydde seg om at alle husene var like, det viktigste var å få tak over hodet. I tillegg har det ført til at vi har en ensartet gjenreisningsbebyggelse som er unik og et eksempel på tidsånden da. Det er attpåtil ganske pent.

Gjenreisningen etter krigen var et gigantisk boligsosialt tiltak – og nødvendig der og da. I dag har vi ikke bruk for den type boligsosiale tiltak, men definitivt har vi behov for andre, mer målrettede virkemidler for å forbedre boligsituasjonen til mange mennesker i Norge.

Arbeiderpartiet mener at alle skal disponere egen bolig – ikke nødvendigvis eie den, men ha tilgang til en god og egnet bolig. For oss er det viktig at boligpolitikken skal være et virkemiddel i bekjempelse av fattigdom og for inkludering. Vi er ikke i mål og vil neppe komme dit i løpet av denne perioden, men det er vår klare visjon at vi skal ha økt fokus på sosial boligbygging. Husbanken er et redskap for å nå dette målet.

Vi vet at mange kommuner har altfor få utleieboliger både for mennesker som er på leiemarkedet, og for studenter. Økt antall utleieboliger i kommunal regi vil dempe prispresset og virke sosialt utjevne.

Arbeiderpartiets mål er ikke at Husbanken skal bli slik den fungerte i etterkrigstiden, med datidens behov, men være i endring, slik at Husbanken kan være med på å styrke boligmarkedet i Norge, og til en pris som er mulig å betjene for mennesker med en vanlig inntekt. Dagens styrking av utlånsrammen til Husbanken er et skritt i riktig retning.

Michael Tetzschner (H) [15:52:44]: Det er utmerket hvis økt finansieringsbehov utløses av at det er flere boliger som bygges. Det er ikke fullt så utmerket hvis det skyldes at det er det samme antallet boliger som bare er blitt dyrere. Det var derfor jeg i mitt første innlegg henledet oppmerksomheten på at det er en del ikke ønskede effekter av summen av standardkrav som kan være satt her i salen, men jeg skal ikke underslå at det i mange kommuner heller ikke er noe sterkt press for å drive frem en høyere byggeaktivitet og en høyere boligdekning.

Da jeg lyttet til representanten Karin Andersen – som vel kan sies å uttrykke hva regjeringen mener, ettersom hun representerer et regjeringsparti – lå det lite løfter for fremtiden der med tanke på at man kunne se noe mindre fordomsfullt på dette med standardkravene. Så der er det tydeligvis ikke noe særlig hjelp å vente. Da er det vi andre som må bekymre oss for at selve produksjonskostnadene stiger, uten at de som etterspør boligene, føler at de har fått en bedre bokvalitet.

Grunnleggende sett er det også spørsmål om det er det offentlige som skal definere hva den enkelte boligsøker opplever som kvalitet. Det kan være at noen ønsker seg en treværelses leilighet med et normalt utstyrt våtrom, mens andre har ambisjoner om at de skal klare seg med ett rom og et meget stort og overdimensjonert våtrom. Jeg mener at Stortinget må være åpent for å vurdere virkningene av ideelle standardkrav som tidligere er pålagt byggebransjen.

Det er ingen som er uenig når statsråden sier at regjeringen ønsker at alle skal bo «trygt og godt» – det tror jeg enhver regjering vi har hatt i moderne tid, har formulert noe i retning av. Men i praksis kan det vise seg litt annerledes, for vi vet jo at den rød-grønne regjeringen stadig har hatt folks bolig som et meget yndet skatteobjekt. Det skapes usikkerhet, særlig hos dem som etter de rød-grønnes mening bor i litt for store leiligheter i litt for fine strøk – selv om de kanskje har bodd der hele livet. Så der er man også inne på tanken om å presse folks boligkonsum bort fra personlige valg og mer i retning av en kollektivistisk tankegang. Da blir det jo mer problematisk å se at det er innhold i disse flotte programerklæringene.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:56:00]: Ettersom eg fekk eit direkte spørsmål, finn eg det rett å ta ordet, knytt til startlån. Det gjeldande er at prisen på ein bustad må vere mellom dei rimelege i den gjeldande kommunen. Eg meiner det er fornuftig at startlånet er tilpassa kostnadsnivået i den kommunen der ein skal kjøpe bustad. Det vil jo nettopp bety at viss kostnadsnivået er lægre i Bodø enn i Bergen, vil ho eller han som søkjer om startlån i Bergen, kunne få eit høgare startlån enn den som skal ha tilsvarande i Bodø – for det gjeld altså innanfor den enkelte kommunen.

Eg og Kommunal- og regionaldepartementet er i gang med å utforme ei bustadmelding. I den meldinga vil me drøfte ulike sider ved bustadmarknaden, og sjølv sagt også sjå på korleis innretninga på ulike verkemiddel slår ut. Om det er noko som skal endrast, vil me i så fall kome tilbake til det i den meldinga.

Representanten Tetzschner tek opp summen av standardkrav som årsak til at bustadprisane har gått opp. Det er vel i beste fall berre ein liten del av biletet. Det er ingen tvil om at det er mange årsaker til at bustadprisane har auka, og me har jo ei veldig fri prisdanning på bustader i Noreg. Mange andre land har skjerma marknaden meir enn me har gjort. Noko av årsakssamanhengen her er vel òg at det er vorte eit investeringsobjekt og ikkje berre ei investering for å bu. Derfor ser me òg at det er veldig stor forskjell på prisveksten rundt om i landet. Der det er konkurranse, stig prisane mykje meir enn i dei delar av landet der det ikkje er stor konkurranse om bustaden i forhold til kjøp og sal. Men standardkravet gjeld jo overalt, så her er det ein slags samanheng som me må sjå nærare på. Me er i gang både med bustadmeldinga og ei melding om bygningspolitikken. Det vil gi Stortinget mogleighet til å drøfte desse perspektiva i ein breiare samanheng.

Håkon Haugli (A) [15:59:03]: Det var representanten Tetzschners innlegg som fikk meg til å tegne meg på nytt.

Jeg deler hans bekymring for at inngangsbilletten på boligmarkedet blir for høy, og jeg er helt enig i at det viktige er å se hvordan hele boligmarkedet fungerer. Men når representanten Tetzschner antyder at det er miljøkrav og krav til universell utforming som fører til at boligprisene går opp, da mener jeg han tar feil. Denne kritikken har vi hørt før, fra representanter fra entreprenørbransjen. Etter hva jeg forstår, er det kun 3 pst. av omsatte boliger som er nye boliger med de krav som representanten Tetzschner refererte til. Ja, det er mulig de har blitt litt dyrere, men om vi skal lete etter årsaker til prisvekst, er vi nødt til å se på de øvrige 97 pst. av omsatte boliger. Og der handler det om tilbud og etterspørsel, og det er begreper som både Tetzschner og hans partifeller er godt kjent med. Når antall boliger ikke øker, men etterspørselen stiger, øker prisene. Bare i Oslo venter SSB at det blir 200 000 nye innbyggere innen 2030. Det betyr at det må bygges 5 000 nye boliger hvert år. Det skjer ikke i dag. Skal vi lykkes, må representantens Tetzschners partifeller i Oslo rådhus ta sin del av ansvaret. Om vi skal peke på tre hovedutfordringer, tror jeg de kan oppsummeres slik: areal, areal og areal. Dette er et ansvar kommunen må ta. Jeg synes det er veldig flott at Oslo Høyres leder er opptatt av dette, og jeg samarbeider gjerne om hvordan vi kan få det til på en god måte.

5 mrd. kr er mye penger, og det er ikke hver dag Stortinget flytter så mye penger enstemmig. Det er heller ikke hver dag vi diskuterer boligpolitikk. Det burde vi gjøre oftere. Jeg synes det har vært mange gode innlegg, og jeg gleder meg over at vi er enige om styrkingen av Husbanken.

Karin Andersen (SV) [16:01:18]: Jeg slutter meg til innlegget som Haugli nå nettopp holdt. Jeg synes nok det er litt spesielt når representanten Tetzschner mener at det er «fordomsfullt», som han sa, å være opptatt av universell utforming, at folk ikke skal få en unødvendig skyhøy strømregning, og at vi skal bruke for mye strøm unødvendig, og at vi lager et boligmarked som er slik at folk, sjøl om de skulle havne i rullestol, fritt skal kunne få velge litt mer hvor de vil bo hen.

Så snakker han også om «et normalt utstyrt» bad, f.eks. Ja, jeg tror det er mange som, for å si det slik, bor på det som kalles understandard, som godt kunne tenkt seg et normalt utstyrt bad. Og det er slik at folk skal kunne komme inn der også om man blir litt skrøpelig.

Så det er litt spørsmål om å tenke litt framover og se på bolig som en langvarig investering, som kanskje også skal omsettes flere ganger. For slik er det jo med boligmarkedet i Norge i dag. Det er et av de mest liberale boligmarkedene som finnes i Europa. Derfor trodde jeg også at representanten Tetzschner var litt mer klar over hvilke effekter man får av det, bl.a. at når det er mye sentralisering og fri prisdannelse, øker prisen voldsomt noen steder. Det er jo en villet utvikling, mens SV ønsker at vi skal ta større ansvar i den sosiale boligpolitikken og også ha en sterkere distriktspolitikk enn det Høyre ønsker seg, nettopp for at det skal være attraktivt å bo mange steder i landet.

Så har jeg behov for, når Tetzschner også svinger innom

andre ting som denne regjeringen har gjort, bare å understreke det faktum at de endringene vi har gjort i formuesskatten, som også slår inn på formuesverdsettingen av bolig, har gjort at svært mange mennesker i dette landet nå slipper formuesskatt på boligen sin, fordi vi har økt bunnfradraget vesentlig. Det har hjulpet veldig mange folk, det, som før, da Høyre satt i regjering, betalte formuesskatt av boligen sin, men som nå slipper. Så her har det skjedd mye bra fra denne regjeringen.

Men det er vel slik som kommunal- og regionalministeren sa, at den store endringen i norsk boligpolitikk er at boligen har gått fra å være et hjem til å bli en investering. Det har gjort at vi har fått noen drivere inn i dette boligmarkedet som har gjort at prisen har blitt høy, og at mange ungdommer og andre vanskeligstilte får det vanskelig. Derfor er det grepet som regjeringen nå gjør, så viktig og så riktig, og derfor blir stortingsmeldingen om boligpolitikken også så interessant og viktig framover, slik at vi kan lage et boligmarked som kan være litt mer romslig for noen flere.

Fredrik Sletbakk (A) [16:04:39]: Jeg vil først få takke statsråden for at hun svarer på et så konkret spørsmål. Jeg skal ikke gå inn i noen debatt, men jeg føler bare jeg må få presisere noe av det jeg sa i innlegget.

Statsråden sier at ordningen med et boligmarkedet styrer startlånet du får, fungerer greit. Problemet er jo at startlånet i hovedsak fungerer som en toppfinansiering, og at du da er avhengig av banklån. Derfor vil en hjelpepleier få store problemer i en by med veldig dyrt boligmarked, og vil ikke kunne få banklån, og vil dermed heller ikke kunne få startlån. Men jeg håper statsråden ser videre på denne problemstillingen.

Presidenten: Michael Tetzschner har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [16:05:41]: For det første vil jeg presisere at jeg ikke har karakterisert representanten Andersen som fordomsfull, men sagt at man etter en tid kan se fordomsfritt på hvordan ideelle krav som man har innført under de beste hensikter, kanskje ikke akkurat virker slik som man trodde på forhånd.

Mens jeg nå er her oppe, kan jeg også avslutte min deltagelse i debatten med å si at om to år er det viktigste boligpolitiske temaet vi diskuterer, formodentlig ikke om det skal bygges for 200 000 nye innbyggere i Oslo, men hva vi gjør for å hjelpe dem som kanskje har overinvestert i forhold til at man har vent seg til det lave rentenivået som et nytt normalnivå. Jeg kunne tenke meg å høre om statsråden har gjort visse stresstester i departementet med tanke på hva som ville skje med boligmarkedet hvis gjennomgående rente steg fra 3 ½ til f.eks. 7 pst.

Statsråd Liv Signe Navarsete [16:07:01]: Me har jo stadig oppfordra folk – iallfall har eg gjort det, og eg trur òg andre frå regjeringssida har gjort det – til å tenkje gjennom sine lån, på same måten som kommunane må tenkje

gjennom sine lån, og sjølvsagt òg ta høgd for at renta kan stige, som har vore varsla lenge.

I arbeidet med bustadmeldinga er dette òg eit tema – sjølvsagt er det det. Det er ikkje til å leggje skjul på at eg har ei bekymring for folk som har investert i det som for mange framleis er eit livsprosjekt, sjølv om det for fleire og fleire tydelegvis er ei investering meir enn å kjøpe ein bustad som ein har tenkt å bu i resten av livet. Eg har ei bekymring for at folk lånar for mykje, og har ei oppmoding til bankane om å vere merksame på det når ein sit og rådgir folk i ein sårbar situasjon i deira liv, der ein ynskjer å investere i si eiga framtid.

Eg trur det er viktig at me får den bustadmeldinga som me arbeidar med, og at me får diskutere samanhengane i bustadpolitikken på ein betre måte, slik at det ikkje vert fragmentert.

Dagen i dag er ein veldig god dag for mange i dette landet, som no kan få innfridd sine prosjekt. Eg er veldig oppteken av dei unge – ikkje minst dei unge i byen. Eg er brennande distriktpolitikar, men eg må seie at eg har møtt mange, både i denne byen og i andre byar, som slit på bustadmarknaden. Eg har òg eit brennande engasjement for dei, og at dei skal kunne få ein heim – ein nøkkel som er deira. Det jobbar me med, og dagen i dag er eit viktig steg i det biletet.

Stortinget må som sagt òg få høve til å drøfte samanhengane og utfordringane i bustadpolitikken i eit større bilete, og det vil ein få når me legg fram stortingsmeldinga.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 3928)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt åtte forslag. Det er forslagene nr. 1–8, fra Morten Ørsal Johansen på vegne av Fremskrittspartiet.

Under debatten er forslagene nr. 6 og 7 omgjort til oversendelsesforslag.

Forslag nr. 6 lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen snarest å opprette en gruppe for faglig støtte i kampen for cybersikkerhet til Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet.»

Forslag nr. 7 lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen snarest å etablere et nasjonalt cybersenter, i tråd med retningslinjer gitt i strategien for cybersikkerhet.»

Presidenten foreslår at disse forslagene oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det blir så votert over forslagene nr. 1–5 og nr. 8, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal enhet som skal ha det helhetlige ansvaret for ko-

ordinering og etterforskning av organisert kriminalitet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til nødvendige endringer i straffeprosessloven § 216 slik at terskelen for politiets adgang til kommunikasjonskontroll senkes.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endringer av politiloven § 17d annet ledd med henblikk på å utvide PSTs adgang til overvåking av mistenkte terrorister.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige endringer for en utvidet registrering og kontroll ved ankomst av innvandrere slik at registreringen også omfatter DNA-profiler.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sørger for at PST og andre relevante politienheter får tilgang på alle registrerte opplysninger om ankomne innvandrere.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag som gjør at taushetsplikten i det offentlige ikke er til hinder for informasjonsutveksling mellom offentlige organer i kampen mot organisert kriminalitet.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.17.06)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 7 (2010–2011) – kampen mot organisert kriminalitet – en felles innsats – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 2 og 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er forslagene nr. 1–5, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak for Stortinget om hvordan rammevilkårene for fosterhjemfamilier kan bedres.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å utnytte kapasiteten i private virksomheter for å skaffe fosterhjem til barn som venter på dette.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en handlingsplan for full fosterhjemsdekning innen 2013.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til tiltak for rekruttering av fosterhjem og støttepersoner med flerkulturell bakgrunn i barnevernet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av fylkesmannens sanksjonsmuligheter overfor kommunene, og i hvilken grad de ulike fylkesmennene tar i bruk de ulike sanksjonene.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 49 stemmer for og 49 stemmer mot forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 16.18.12)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at vi tar voteringen om igjen, da det ble likt stemmetall – visepresidenten har ikke dobbeltstemme.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 50 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.18.58)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:39 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Laila Dävøy, Rigmor Andersen Eide og Geir Jørgen Bekkevold om full fosterhjemsdekning innen 2013 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2011 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
2412	90	Husbanken Lån frå Husbanken, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med ..... frå kr 14 117 600 000 til kr 15 187 000 000	1 069 400 000
Inntekter			
5312	90	Husbanken Avdrag, blir auka med ..... frå kr 9 225 200 000 til kr 9 911 000 000	685 800 000
5615	80	Husbanken Renter, blir redusert med ..... frå kr 4 163 400 000 til kr 3 915 000 000	248 400 000

Fullmakter til å pådra staten forpliktingar utover gjevne løyvingar.

II

Stortinget samtykkjer i at Husbanken i 2011 kan gje tilsegn om lån for 20 mrd. kroner. Låna vil bli utbetalt i 2011 og seinare år.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 6 [16:19:51]

Referat

- (326) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde om skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig for å bekjempe svart arbeid og å tilrettelegge for økt sysselsetting (Dokument 8:140 S (2010–2011))

Enst.: Sendes finanskomiteen.

2. (327) Riksrevisjonens oppfølging av parallellrevisjonen med Den russiske føderasjons riksrevisjon om forvaltningen av fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet (Dokument 3:8 (2010–2011))

Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.21.
